

Cahier nr. 4
van het Observatorium

Resultaten van de Gewestelijke Veiligheidsenquête 2020

Inwoners, pendelaars, toeristen

bpv
.brussels
Brussel Preventie & Veiligheid

April 2022

Auteur

Lucas LEPRINCE

Projectbeheer

Lucas LEPRINCE, Dennis HAMERLINCK

Coördinatie

Sophie CROISET

Directie van het Observatorium – Brussel Preventie en Veiligheid

Christine ROUFFIN

Dankwoord

We willen graag onze partners – leden van de Begeleidingscomités, deskundigen en proeflezers – bedanken. Ze droegen stuk voor stuk bij aan de kwaliteit van dit werk en zonder hen zou dit cahier niet mogelijk zijn geweest. Meer in het bijzonder:

- › De federale politie met de Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen (DRI) en de dienst Beleid en Beheer (BIPOL) van Patrizia KLINCKHAMERS en Ellen VAN DEN BOGAERDE
- › De lokale politiezones van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en meer bepaald Mireille REX, Pablo ALONSO ARROYO en Tim LAUWENS
- › Benoît STOQUART van het parket van Brussel
- › De gemeentelijke preventiediensten van het BHG en meer bepaald: Thierry HENDRICKX van de Stad Brussel, Margaux CARRON van de Gemeente Ukkel en Thierry SOUPART van de Gemeente Koekelberg
- › Olivier PICOU van Leefmilieu Brussel, Philippe BARRETTE van Brussel Mobiliteit, Alain MARTENS van Net Brussel, Pieter-Jan DE BUYST van Equal Brussels, Olivier POUPAERT van het BISA, Pierre MENU van de DBDMH, Geneviève QUEECKERS van de MIVB en Philippe GELDERS van de TEC, Corentin DESCAMPS van Visit Brussels
- › Peter VERDUYCKT en Marion ENGLERT van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

We willen ook graag alle BPV-medewerkers bedanken die hebben bijgedragen aan het schrijven, nalezen en opmaken van dit document, in de volgende diensten:

- › Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid, Verbindingscel, Directie Toekomstverkenning en Ontwikkelingen, Cel Beheerscontrole & Communicatie, Directie Ondersteuning.

Cahier nr. 4
van het Observatorium

Resultaten van de Gewestelijke Veiligheidsenquête 2020

Veiligheidsgevoel en slachtofferschap
ervaren door inwoners,
pendelaars en toeristen in het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

bps-bpv
.brussels
Bruxelles Prévention & Sécurité
Brussel Preventie & Veiligheid

Inhoud

Voorwoord	p.	6
Vooraf		p.7
Inleiding		p.8
I. Methodologische aspecten		p.11
1. Scope		p. 12
2. Begeleidingscomité		p. 14
3. Verloop van de gegevensverzameling		p. 14
4. Steekproef		p. 15
5. Ingezette statistieken		p. 16
6. Kwaliteitscontroles		p. 16
7. Methodologische voorzorgsmaatregelen en middelen		p. 16
II. Gevoel van veiligheid en onveiligheid		p.19
1. Beoordeling van de veiligheid		p. 20
2. Onveiligheidsgevoel		p. 24
3. Gewest- en wijkproblemen		p. 29
4. Angsten inzake veiligheid		p. 35
5. Onveiligheidssituaties en vermijdingsstrategieën		p. 37
III. Slachtofferschap		p.43
1. Algemeen overzicht		p. 44
2. Poly-slachtofferschap		p. 47
3. Focus op intimidatie in de openbare ruimte		p. 48
4. Focus op discriminatie		p. 52
IV. Reactie in geval van slachtofferschap		p.57
1. Aangifte van de feiten bij de politie		p. 58
2. Waarom (geen) aangifte doen bij de politie?		p. 59
V. Beschermingsmaatregelen en behoeften inzake veiligheid		p.63
1. Beveiliging van de woning		p. 64
2. Persoonlijke veiligheid		p. 65
3. Gemelde behoeften om zich veilig te voelen		p. 66
4. Hulp en advies in geval van slachtofferschap		p. 70
Conclusies en aanbevelingen		p.73

Voorwoord

De afgelopen jaren stelden de uitbraak van de coronapandemie en – meer recent – de oorlog in Oekraïne onze burgers in vele opzichten voor grote uitdagingen. Een klimaat van angst, ingrijpende aanpassingen in het dagelijks leven, ziekte of overlijden van naasten, beperkingen op activiteiten, economische achteruitgang of moeilijkheden zijn stuk voor stuk facetten van een reeks woelige perioden waarin solidariteit, empathie en rekening houden met anderen een onmisbare houvast betekenden.

Heel wat enquêtes werden opgezet om te peilen naar de ervaringen en gevoelens van onze medeburgers, om zo de gevolgen voor hun welzijn en dus voor het samenleven in kaart te brengen. Veerkracht is een fundamentele uitdaging voor de toekomst. Het is dan ook belangrijk om de kwetsbare en veranderende contouren van de realiteit van mensen zo goed mogelijk te schetsen. Want terwijl tegenspoed een bron kan zijn van wederzijdse hulp, bijstand en welwillendheid, kan het in andere gevallen leiden tot een verlies van vertrouwen in overheden en tot diverse vormen van maatschappelijke polarisering.

De Gewestelijke Veiligheidsenquête (GVE) beantwoordt, specifiek voor preventie en veiligheid, aan die behoefte om de situatie en de percepties te kenschetsen. Het onveiligheidsgevoel en de criminaliteitsverschijnselen staan niet los van de onderliggende context: ze zijn er de echo en de weerspiegeling van. De jaarlijkse enquête belicht de angsten, de perceptie van de veiligheid en het slachtofferschap die afwisselend door burgers (2020) en door bedrijven (2021) worden ervaren.

Het verzamelen van dergelijke informatie is van cruciaal belang om een volledig beeld te krijgen van het Gewest. Het gaat immers om eigen en unieke gegevens die een nuttige aanvulling vormen op de geregistreerde criminaliteitscijfers. Het is met name op basis van deze oefening dat Brussel Preventie & Veiligheid haar opdracht wil vervullen om de actoren op het gebied van veiligheid en preventie te coördineren en om richting te geven aan de maatregelen die moeten worden genomen om de veiligheid te verbeteren. We nodigen onze partners uit om bij de uitvoering van hun beleid te putten uit de hier voorgestelde resultaten.

Yves Bastaerts
Adjunct-directeur-generaal

Sophie Lavaux
Directrice-generaal
Hoge ambtenaar *a.i.*

Vooraf

Het registreren van de criminaliteit is een gewestelijke opdracht die aan Brussel Preventie & Veiligheid (BPV) werd toevertrouwd via haar Observatorium. Het is een complexe taak die stoelt op de identificatie en mobilisatie van verschillende gegevensbronnen. Politie, gerechtelijke of administratieve statistieken. Maar criminaliteit registreren, dat betekent ook de geregistreerde criminaliteit - die slechts een deel van de werkelijke criminaliteit weerspiegelt - overstijgen, uitdiepen, vervolledigen. Enerzijds maken we gebruik van de kwalitatieve informatie die we verkrijgen dankzij de waardevolle medewerking van een veelvoud aan actoren uit de preventie- en veiligheidsketen. Anderzijds richten we ons rechtstreeks tot diegenen die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beleven, ervaren, kennen en tot leven brengen.

Dat is sinds 2018 de leidraad van de Gewestelijke Veiligheidsenquête die door BPV ontwikkeld werd. De enquête vindt elk jaar plaats en bevraagt afwisselend natuurlijke personen (2018, 2020) en ondernemingen aanwezig op het gewestelijk grondgebied (2019, 2021). Het doel is het veiligheidsgevoel en de ervaren angsten te vatten en te kenschetsen, evenals het effectieve slachtofferschap, dat niet systematisch gemeld of opgetekend wordt. De aldus verzamelde gegevens, uniek en zonder voorgaande, dragen bij aan de beeldvorming van de gewestelijke veiligheid en maken het mogelijk het dark number van de criminaliteit enigszins te compenseren.

Deze tweede enquête onder inwoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd uitgerold in 2020, tijdens de Covid-19-crisis. Door die chaotische context kwamen de burgers terecht in een dagelijkse realiteit die werd gekenmerkt door verschillende lockdowns, beperkingen en gezondheidsmaatregelen. Gewoontes, werk, ontspanning, contacten ..., al die aspecten ondervonden maandenlang heel wat impact. Dat had ook gevolgen voor de criminaliteit en het veiligheidsgevoel. Toch wilden we ons opgestarte werk verderzetten. We waren ons bewust van de praktische en organisatorische moeilijkheden, evenals van het feit dat deze context van ongerustheid, onzekerheid en veranderingen een weerslag kon hebben op de resultaten. Rekening houden met de context is een fundamentele dimensie van de

methodologische aanpak van het Observatorium. Het leek ons dan ook zowel coherent als interessant om het project voort te zetten.

Het proces van de gegevensverzameling werd verlengd en hertekend - minder face to face, meer per telefoon, gebruik van een onlinevragenlijst. Deze uitgave werd meer op afstand gerealiseerd, ook op het vlak van de interacties met de leden van het begeleidingscomité, die hun vergaderingen per videoconferentie hielden. Die wijzigingen mochten noch afbreuk doen aan de continuïteit van het project, noch aan de vergelijkbaarheid van de resultaten tussen de verschillende jaren. Een hele uitdaging dus, ondersteund door de methodologische garanties die ook door onze dienstverlener werden geboden.

De aldus verzamelde gegevens werden in de loop van het jaar 2021 geanalyseerd door het Observatorium. We stellen de resultaten van die uitgebreide en complexe analyse hierna voor. Daaruit blijken de vaak genoemde problematieken (overlast, intimidatie in de openbare ruimte en discriminatie) alsook het belang van deze oefening. Ze bieden de overheden en alle actoren van preventie en veiligheid een basis om na te denken over betere oplossingen en aangepaste middelen. Ze zijn ook bedoeld als input voor elk type analyse in het kader van de beeldvorming van de gewestelijke veiligheid, zoals voor het recent gepubliceerde Verslag 2020 van het Observatorium.

Wanneer we deze tekst neerpennen, is de enquête onder ondernemingen net afgerond. De volgende enquête onder burgers zal in het jaar 2022 gelanceerd worden. Ik ben verheugd over de ontwikkelingen in de loop van de jaren en ik dank de collega's die binnen het Observatorium van Brussel Preventie & Veiligheid belast zijn met deze projecten en die, dankzij de hartelijke medewerking van de leden van de ondersteunende comités, de kwaliteit ervan waarborgen. Ik wil van deze gelegenheid ook gebruikmaken om al onze partners te bedanken. Ik wens u veel leesplezier.

Christine Rouffin
Directrice van het Observatorium

Inleiding

Sinds 2018 voert het Observatorium afwisselend (tweejaarlijks) een enquête uit bij particulieren (inwoners, toeristen en pendelaars) en bij bedrijven (rechtspersonen en natuurlijke personen) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze enquête benadert het veiligheidsgevoel en het slachtofferschap van de verschillende categorieën personen die vaak op het grondgebied aanwezig zijn op een heel nieuwe manier.

De politiediensten vormen de belangrijkste bron van informatie en statistieken over de geregistreerde criminaliteit – hoewel sommige feiten door administratieve diensten kunnen worden vastgesteld en geregistreerd. In 2020 werden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 167.927 gerechtelijke misdrijven door de politiediensten¹ geregistreerd op een grondgebied met meer dan 1.218.255 inwoners, de vele pendelaars en toeristen die dagelijks in Brussel passeren niet meegerekend. De politionele statistieken geven echter niet de werkelijke criminaliteit weer, maar enkel de strafbare feiten die onder de aandacht van de politie zijn gekomen, ofwel na de neerlegging van een klacht ('gerapporteerde criminaliteit'), ofwel dankzij het proactief optreden van de politie op bepaalde domeinen – volgens de prioriteiten van het strafrechtelijk beleid. De officiële cijfers vormen dus slechts het topje van de ijsberg, aangezien zij geen rekening houden met het deel van de incidenten dat niet door slachtoffers wordt gemeld of waarvan de politie niet op de hoogte is omdat er geen slachtoffers zijn ('dark number'); en met de bij de autoriteiten gemelde incidenten die niet in de officiële statistieken voorkomen ('grey number', bv. doorverwijzing naar een dienst voor slachtofferhulp zonder een klacht in te dienen, enz.). Bovendien verstrekt de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG)² momenteel geen gegevens over slachtoffers, behalve in zeldzame gevallen (bv. vermiste personen). De federale politiediensten werken er echter aan om ook gegevens over slachtoffers te

verstrekken³. Dit wordt met name verwacht in de context van de toenemende bezorgdheid over de genderproblematiek (vooral in de gewestelijke prioriteiten die in de gewestelijke beleidsverklaring zijn vastgelegd⁴). Zoals voor andere instanties en landen het geval is, verschaffen de enquêtes aanvullende informatie bij de officiële misdaadstatistieken. Zij zijn voor BPV een primaire bron van kennis over criminaliteit en het gevoel van veiligheid in het BHG.

De gevoelens van mensen zijn een belangrijk element in de benadering van veiligheidskwesties, in die zin dat "het gevoel van onveiligheid, zodra het wordt geformuleerd, potentieel een zoektocht naar veiligheid is en, als dat niet zo was, we gewoon over delinquentie zouden spreken."⁵ Dit onderwerp heeft dan ook sinds de eerste enquête onder natuurlijke personen⁶ het voorwerp uitgemaakt van de vragen aan de verschillende doelgroepen. Het is belangrijk onderscheid te maken tussen onveiligheid en het gevoel van onveiligheid: "Onveiligheid is een objectieve situatie van risico op slachtofferschap, terwijl het gevoel van onveiligheid een subjectieve perceptie van dit risico is. Men zou kunnen denken dat het gevoel verband houdt met een objectieve situatie van blootstelling aan onveiligheid. Dit is echter niet noodzakelijk het geval."⁷ De middelen om in te werken op het veiligheidsgevoel variëren dus naargelang de oorzaken (collectief of individueel, objectief of subjectief).

Enquêtes over zelfgerapporteerd slachtofferschap⁸ zijn een zeer waardevol instrument om "de kennis over de prevalentie van slachtofferschap onder de bevolking te verbeteren en de ontwikkeling van een overheidsbeleid te onderbouwen"⁹. Ze maken het ook mogelijk gegevens over slachtoffers te verzamelen, die in officiële bronnen nog schaars zijn. Ze geven tot op zekere hoogte ook een beeld van het vertrouwen dat de inwoners hebben in de actoren van de preventie- en

1 Zie Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid, *Verslag 2020 van het Observatorium*. Brussel: Brussel Preventie & Veiligheid, 2021 – Bron: Federale Politie/DGR/DRI/BIPOL.

2 De Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) is een politiedatabank waarin feiten worden geregistreerd op basis van processen-verbaal die voortvloeien uit de missies van de gerechtelijke en bestuurlijke politie. Zij laat toe om tellingen uit te voeren op verschillende statistische variabelen, zoals het aantal geregistreerde feiten, de modus operandi, de voorwerpen gehanteerd bij het misdrijf, de gebruikte vervoermiddelen, de bestemmingen-plaats, enz.

3 De wet van 18 maart 2014 betreffende het politionele informatiebeheer (BS van 28 maart 2014) de zgn. 'ANG-wet', maakt het mogelijk de coderingsmodaliteiten die momenteel binnen de federale politie worden ontwikkeld uit te breiden tot slachtoffergerelateerde informatie.

4 <http://www.parlement.brussels/wp-content/uploads/2019/07/07-20-Algemene-Beleidsverklaring-brussels-parelement-2019.pdf>

5 Op basis van de oorspronkelijke versie: ROCHE S., «Expliquer le sentiment d'insécurité: pression, exposition, vulnérabilité et acceptabilité», in *Revue française de science politique*, 1998, Vol. 48, nr. 2, p. 303.

6 Zie BPV (Brussel Preventie & Veiligheid), *Resultaten van de gewestelijke veiligheidsenquête 2018 – Over het onveiligheidsgevoel en het slachtofferschap ervaren door inwoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, 2019.

7 Op basis van de oorspronkelijke versie: Christophe Mincke, "Insécurité et sentiment d'insécurité à Bruxelles", *Brussels Studies* [online], Collection générale, nr. 39, online geplaatst op 28 juni 2010, geraadpleegd op 07 december 2021. URL: <http://journals.openedition.org/brussels/772>; DOI: <https://doi.org/10.4000/brussels.772>

8 Ervaring met slachtofferschap is "of de respondent al dan niet binnen een bepaalde periode slachtoffer is geweest van een misdrijf tegen zijn persoon of eigendom." Zie ICCP, *De slachtoffers en enquêtes op internationaal niveau*, 2006, p. 17.

9 ICCP, *ibid*, p. 29.

veiligheidsketen. Ook kunnen ze helpen enkele factoren te identificeren die individuele gevoelens van onveiligheid en veiligheidskwesties aanwakkeren om zo een beter inzicht te krijgen in de veiligheidsbehoeften en de mogelijke gevolgen van slachtofferschap voor individuele personen. Tenslotte zijn ze ook een instrument om gegevens te verkrijgen over relatief zeldzame en ondergerapporteerde misdrijven (bv. intrafamiliaal geweld)¹⁰.

Het is dan ook in het kader van het verbeteren van het beeld van de criminaliteit en de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dat het Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid een alternatieve cyclus van enquêtes over veiligheid en slachtofferschap heeft opgezet. De eerste Gewestelijke Veiligheidsenquête (GVE) "Uw kijk op veiligheid" werd in 2018 uitgevoerd onder de Brusselse bevolking en leidde tot een publicatie met de analyse van de resultaten. De huidige publicatie is een voortzetting van de eerdere werkzaamheden en presenteert de resultaten van de enquête uitgevoerd in 2020.

Na een korte voorstelling van de methodologische aspecten van de enquête, die plaatsvond in een uitzonderlijke context van de gezondheids crisis en beperkingen van de activiteiten, komen de percepties, angsten en zorgen van de individuen aan bod om een antwoord te bieden op de vraag: "Wat betekent 'zich (on)veilig voelen' in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest"?

In een tweede fase wordt een overzicht gegeven van het slachtofferschap gedurende de afgelopen twaalf maanden, waarbij wordt gekeken naar de prevalentie en de aard van de gepleegde feiten, en naar de eventuele gevolgen voor het onveiligheidsgevoel. Ook de reacties op slachtofferschap worden besproken om de volgende vraag te beantwoorden:

"Wanneer dient men klacht in en indien men dat (niet) doet, waarom (niet)?" Ten slotte wordt ingegaan op de genomen beschermings- en risicobeheermaatregelen alsook op de veiligheidsbehoeften die door de respondenten naar voren zijn gebracht.

We eindigen met een aantal aanbevelingen aan het adres van de autoriteiten en de actoren in de preventie- en veiligheidsketen.

10 ICCP, *ibid*, p. 29.

Hoofdstuk 1

Methodologische aspecten

1 Scope

In het algemeen heeft de enquête tot doel het veiligheidsgevoel en het slachtofferschap van inwoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te karakteriseren, ter aanvulling van de geregistreerde criminaliteitscijfers. Deze enquête is een rechtstreekse voortzetting van de eerste Gewestelijke Veiligheidsenquête die in 2018 door Brussel Preventie en Veiligheid werd uitgevoerd bij inwoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De scope is voor alle drie de doelgroepen grotendeels dezelfde¹¹.

De vragenlijsten die op basis van de eerste enquête zijn opgesteld, zijn met de steun van het Begeleidingscomité (zie hieronder) aangepast aan de prioriteiten van de Gewestelijke beleidsverklaring¹², in het kader van de uitvoering van het *Globaal Veiligheids- en Preventieplan (GVPP) 2021-2024*¹³. De vragenlijsten hebben een gemeenschappelijke kern voor de drie doelgroepen en specifieke kenmerken die verband houden met de realiteit van elke doelgroep¹⁴. Er werden ook aanpassingen gemaakt om rekening te houden met de COVID-19-gerelateerde gezondheidssituatie die zich kort voor de start van de enquête voordeed (zie hieronder).

Net als in de eerste editie zijn de doelgroepen van de enquête inwoners¹⁵ (ouder dan 15 en jonger dan 75 jaar¹⁶), pendelaars¹⁷ en toeristen¹⁸ in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De verzamelde informatie over de veiligheid heeft uitsluitend betrekking op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit werd duidelijk gespecificeerd in de algemene inleiding tot de enquête en in de gestelde vragen. Bovendien werden de inwoners bevraagd over verschillende aspecten met betrekking tot hun buurt.

Het eerste deel van de vragenlijst was gewijd aan de persoonlijke kenmerken van de respondenten (geslacht, leeftijd, gemeente waarin zij wonen, gezinssituatie, beroep, enz.).

Om een beter inzicht te krijgen in het gevoel van onveiligheid werden vervolgens verschillende vragen gesteld over de

waardering van de veiligheid in het Gewest, de frequentie van het onveiligheidsgevoel, de onderwerpen die als problemen in het BHG worden ervaren, evenals de individuele angsten op het gebied van veiligheid naar gelang de situatie, plaats of vervoerwijze.

Het derde deel van de enquête betreft het zelfgerapporteerd slachtofferschap van gebeurtenissen die zich in de laatste twaalf maanden¹⁹ hebben voorgedaan, een beperkte periode die in dit soort enquêtes doorgaans wordt gekozen om vertekeningen in verband met het geheugeneffect of 'telescoping' te verminderen²⁰. Hoe langer de periode, hoe minder goed de respondenten in staat zijn zich de aard van hun slachtofferschap en het precieze tijdstip te herinneren of correct te reconstrueren. Met de vragenlijst wordt beoogd zelfgerapporteerd slachtofferschap en de frequentie ervan tijdens de referentieperiode te verzamelen, evenals de eventuele reactie via een klacht naar aanleiding van deze gebeurtenissen. Voorts worden er gegevens verzameld over de plaatsen waar de gebeurtenissen zich hebben voorgedaan (aard van de plaatsen en locatie), en voor bepaalde gebeurtenissen ook over de relatie tussen het slachtoffer en de dader(s). De gebeurtenissen moeten uitsluitend op het grondgebied van het BHG hebben plaatsgevonden en betrekking hebben op delinquentie of overlast met een hoge waarschijnlijkheid van voorkomen²¹: eigendomsdelicten (voertuigdiefstal, inbraak, diefstal zonder geweld), aantasting van de fysieke integriteit (slagen en verwondingen), psychologisch/verbaal geweld (beledigingen, bedreigingen, pesten, intimidatie in de openbare ruimte), aantasting van de seksuele integriteit (seksuele intimidatie, aanranding van de eerbaarheid met/zonder geweld, verkrachting) en discriminatie.

Afgezien van de klachten werden de reacties van de respondenten op voorvallen van slachtofferschap gespecificeerd aan de hand van de redenen waarom zij er al dan niet aangifte deden van de incidenten waarvan zij het slachtoffer waren en al dan niet hun toevlucht zochten tot andere hulp dan de politie.

11 BPV (Brussel Preventie & Veiligheid), *Resultaten van de gewestelijke veiligheidsenquête 2018 - Over het onveiligheidsgevoel en het slachtofferschap ervaren door inwoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, 2019. Te raadplegen op: https://bps-bpv.brussels/sites/default/files/2020-03/BOPV-Resultaten%20Gewestelijke%20Veiligheidsenque%CC%82te_0.pdf p. 8.

12 <http://www.parlement.brussels/wp-content/uploads/2019/07/07-20-Algemene-Beleidsverklaring-brussels-paralement-2019.pdf>

13 <https://bps-bpv.brussels/sites/default/files/2021-03/1507-BPS%20-%20PGSP-NL-AS.pdf>

14 Wat de feiten van slachtofferschap betreft, is bijvoorbeeld aan toeristen en pendelaars niet gevraagd of zij slachtoffer zijn geworden van een inbraak, aangezien niet wordt aangenomen dat hun woning zich in het BHG bevindt.

15 Inwoners: bevolking bestaande uit personen van 15 jaar en ouder en jonger dan 75 jaar, woonachtig in particuliere huishoudens in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG), ongeacht hun nationaliteit of taal.

16 De leeftijdsbeperking boven 75 jaar was in de eerste enquête niet van toepassing. Ze is hier toegepast op inwoners vanwege de methoden voor het houden van de enquête en de beperkte toegang van ouderen tot deze middelen.

17 Pendelaars: bevolking die bestaat uit mensen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werken en er buiten wonen.

18 Toeristen: bevolking die bestaat uit personen die gewoonlijk buiten het BHG wonen en die op het tijdstip van de enquête ten minste één nacht (en minder dan één jaar) in het BHG hebben doorgebracht.

19 De referentieperiode loopt dus van medio 2019 tot medio 2020.

20 'Telescoping' is het verschijnsel waarbij respondenten hun herinneringen aan het tijdstip van de incidenten veranderen. (Handleiding voor slachtofferenquêtes - Verenigde Naties, 2009)

21 ZAUBERMAN R. et ROBERT Ph., "Les enquêtes de victimation en Europe", in *Économie et statistique*, 2011, nr. 448-449, p. 96.

Tot slot werd de respondenten gevraagd naar de beschermende maatregelen die zij nemen (gedragingen of fysieke maatregelen) om zich veiliger te voelen in het

BHG of in hun wijk, en naar de behoeften die zij hebben om zich veiliger te voelen of om beter te reageren in geval van slachtofferschap (soorten hulp, informatie, advies, enz.).

Invloed van de COVID-19-pandemie en de getroffen gezondheidsmaatregelen

De overheidsopdracht voor de aanstelling van een dienstverlener om deze enquête uit te voeren, is uitgevoerd tussen eind 2019 en begin 2020. De voorwaarden waren dus vastgesteld vóór de gezondheidscrisis. Tijdens het proces werden echter aanpassingen aangebracht om rekening te houden met de beperkingen gelinkt aan de opvolging van het project, maar ook met de op dat moment geldende beperkingen en de gevolgen daarvan voor het goede verloop van de enquête en de behandelde thema's.

Daarom moest de methode voor de uitvoering van de enquêtes, die bij de eerste editie van de gewestelijke veiligheidsenquête voor natuurlijke personen face-to-face was afgenomen, worden aangepast. Daarom werd gekozen voor een gemengde methode (zie hieronder).

Bovendien werden de vragenlijsten herzien om op verschillende niveaus rekening te houden met de gezondheidscrisis. Zo werden specifieke vragen of verduidelijkingen - over de gezondheidscrisis zelf en de gevolgen ervan (bv. periodes van lockdown) opgenomen. Sommige vragen werden daarom ontduddeld (gezondheidscrisisperiode versus de periode buiten de gezondheidscrisis), terwijl voor de feiten van slachtofferschap de periode (lockdown of buiten lockdown-periode) werd toegevoegd.

Met deze aanvullingen hebben wij besloten de referentieperiode van de laatste 12 maanden voor zelfgerapporteerd slachtofferschap aan te houden. Op het moment dat de enquête werd uitgevoerd (tussen juli en september 2020, zie onderstaande details), waren er maatregelen van kracht om het verkeer, en de toegang tot bepaalde diensten of activiteiten te beperken, wat in sommige gevallen al sinds enkele maanden duurde. Dit had een belangrijke invloed op de periode

van "12 maanden voor de enquête". Voor de inwoners hadden de periodes van lockdown en de beperking van de bewegingsvrijheid, de sluiting van winkels en horeca, de annulatie van recreatieve evenementen, en de invoering van systematisch telewerken in functies waar dat mogelijk was, opmerkelijke gevolgen voor het dagelijkse leven van de gehele bevolking (verplaatsingen, activiteiten, enz.) en bijgevolg ook voor de veiligheidsperceptie en de mogelijke vormen van slachtofferschap. Voor pendelaars is het bezoek aan het BHG voor werkdoeleinden vanaf medio maart 2020 sterk gewijzigd door de veralgemening van het telewerken en de verandering van de vervoersgewoonten (verschuiving van openbaar naar particulier vervoer). Wat toerisme betreft, hebben de toegangsbeperkende maatregelen die ook in deze periode werden ingevoerd, het buitenlandse toerisme naar het BHG sterk verminderd, terwijl voornamelijk de sluiting van culturele of recreatieve activiteiten de aantrekkelijkheid van het BHG voor het Belgische toerisme heeft doen afnemen.

Wij zijn ons er terdege van bewust dat de uitzonderlijke situatie van een gezondheidscrisis van invloed is op de resultaten van deze enquête, zowel wat het gedeelte over het gevoel van veiligheid betreft als wat het zelfgerapporteerd slachtofferschap betreft. Een vergelijking met een 'normale' situatie kan dus ingewikkeld zijn. Afgezien van deze overwegingen, die nauw verband houden met de context van de periode van de studie, moeten de resultaten van de huidige studie echter worden gezien in het perspectief van de bezorgdheden die reeds in de vorige analyse naar voren zijn gekomen, en ook in het perspectief van het belang van bezorgdheden die in deze specifieke periode naar voren zijn gekomen.

2 Begeleidingscomité

In het kader van de studie werd er een begeleidingscomité²² opgericht voor de voorlichting over en het toezicht op het project. Dit comité werd in de loop van het project driemaal geraadpleegd²³: vóór het begin van de gegevensverzamelingsfase, met het oog op het opstellen van de vragenlijsten voor de drie doelgroepen; vervolgens halverwege de onderzoeksperiode, om een tussentijds verslag

over de gegevensverzamelingsfase te geven; en tot slot, na afloop van de gegevensverzamelingsfase te geven, voor de eerste analyse van de gegevens door de dienstverlener. Het begeleidingscomité werd ook geraadpleegd voor het nalezen van de huidige analyse uitgevoerd door BPV vóór de publicatie ervan.

3 Verloop van de gegevensverzameling

Het studiebureau Dedicated²⁴ werd als dienstverlener aangesteld om het onderzoek uit te voeren na een overheidsopdracht die begin 2020 door Brussel Preventie & Veiligheid werd uitgeschreven. Het project ging in het voorjaar van 2020 van start. Het afnemen van de enquête liep van 10 juli tot 9 oktober 2020.

De gegevensverzameling voor de verschillende doelgroepen verliep in de hieronder uiteengezette fasen.

Inwoners: Er werd gebruikgemaakt van een combinatie van drie enquêtemethoden, namelijk 1.064 CAWI-enquêtes^{25,26} (tussen 10 en 27.07.2020); 1.021 CATI-enquêtes²⁷ (tussen 17.08 en 05.09.2020²⁸); en 403 CAPI-enquêtes²⁹ (tussen 12.09 en 09.10.2020) om niet-behaalde quota aan te vullen³⁰ (voor een totaal van 2.488 enquêtes)

Pendelaars: Alle 611 pendelaarenquêtes werden via CAWI afgenomen (tussen 20.08 en 08.09.2020).

Toeristen: Alle 460 toeristenenquêtes werden via CAWI afgenomen (tussen 12.09 en 09.10.2020).

De vragenlijsten werden aan de respondenten aangeboden in meerdere talen (Frans en Nederlands voor de inwoners en pendelaars, plus Engels, Duits, Italiaans en Spaans voor de toeristen).

De gemiddelde tijd die nodig was om de enquêtes af te nemen was als volgt:

- › 19 minuten online, 37 minuten per telefoon en 43 minuten face-to-face voor de inwoners
- › 16 minuten online uitsluitend voor de pendelaars
- › 14 minuten online uitsluitend voor de toeristen.

De aanvaardingspercentages voor deelname bedroegen in totaal 6-7%. Het uitvalpercentage bij het invullen van de vragenlijst was vrij hoog (ongeveer 25%), waarschijnlijk als gevolg van de lengte van de vragenlijst.

22 Het begeleidingscomité was samengesteld uit institutionele partners van het BHG (Leefmilieu Brussel, Net Brussel, Brussel Mobiliteit, Perspective Brussels/BISA, visit.brussels.equal.brussels, DBDMH), politiepartners (PFP/DRI, PFP/CSD, vertegenwoordigers van de politiezones), vertegenwoordigers van de gemeentediensten, het parket van Brussel, de openbaarvervoermaatschappijen (MIVB, De Lijn, TEC, NMBS), en gespecialiseerde institutionele partners (CCB/Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, UNIA).

23 Wegens de gezondheidsomstandigheden ten tijde van de uitvoering van het project moest de wijze van raadpleging van het begeleidingscomité aangepast worden, d.w.z. vergaderingen per videoconferentie en elektronische raadpleging (10.05.2020, 03.09.2020 en 03.12.2020).

24 www.dedicated.be

25 CAWI: *Computer Assisted Web Interview*.

26 De uitnodigingen voor de CAWI-enquête werden in meerdere sessies verstuurd om tot 15.500 e-mails te komen die in verschillende golven werden verzonden om het verwachte quotum te halen (10 juli: 10.000 verzendingen, 17 juli: 5.500 verzendingen, 2 herinneringen verstuurd; 18 juli: 2.400 verzendingen, 24 juli: 1.250 verzendingen. Percentage antwoorden: 5,5%).

27 CATI: *Computer Assisted Telephone Interview*.

28 De enquêtes werden niet afgenomen in de periode tussen 15.07 en 15.08, aangezien het tijdens de zomervakantie geen goed moment was om dit soort enquêtes uit te voeren.

29 CAPI: *Computer Assisted Personal Interview*.

30 Na de afname van de CAWI-enquêtes en na de uitvoering van de CATI-enquêtes werd het verloop van de enquêtes beoordeeld ten opzichte van de steekproef die aanvankelijk op basis van de geselecteerde criteria was getrokken.

4 Steekproef

Dedicated ging over tot het trekken van steekproeven van de drie te ondervragen populaties, zodat de steekproeven representatief zouden zijn voor de werkelijke populatie. Het bureau voerde de enquêtes op het terrein uit volgens de

gekozen methoden (zie boven)³¹. De volgende tabel geeft een overzicht van alle technische aspecten wat betreft de uitvoering van de enquête en de methoden voor de verzameling van gegevens.

Doelpubliek	Inwoners	Pendelaars	Toeristen
Grootte van de steekproef	2488	611	460
Betrouwbaarheidsdrempel van de resultaten	98,0%	96,0%	95,4%
Uitgesloten publiek	Minderjarigen jonger dan 15 jaar Personen ouder dan 75 jaar	Minderjarigen jonger dan 15 jaar	Minderjarigen jonger dan 15 jaar Toeristen die niet ten minste één nacht in het Brussels Gewest hebben doorgebracht of die langer dan een jaar in het Gewest verblijven.
Representativiteitscriteria	Proportioneel volgens het geslacht ³² Proportioneel volgens de leeftijd ³³ Proportioneel volgens de populatie per Belfius Cluster en Politiezone ^{34,35} Proportioneel volgens de populatie per gezinsstructuur ³⁶ Niet proportioneel volgens de sociale groepen van CIM ³⁷ (1/3 van steekproef per categorie: groepen 1-2, 3-5, 6-8)	Proportioneel volgens het thuisgewest ³⁸ Niet proportioneel volgens het vervoermiddel ³⁹	Representativiteit proportioneel volgens de totale toeristenpopulatie per land van verblijf ⁴⁰
Basis peiling (gegevens)	Bevolkingsstatistieken (BISA/Statbel: Rijksregister)	Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) (Statbel)	Statistieken over het gebruik van de accommodaties (BISA)
Periode werkzaamheden op het terrein	10 – 27/07 CAWI 17/08 – 05/09 CATI 12/09 – 09/10 CAPI	20/08 – 08/09 CAWI	21/08 – 14/09 CAWI

31 Voor de CAWI-enquêtes werden alle respondenten willekeurig gerekruteerd uit het panel van Dedicated en zijn partners. Voor de CATI-enquêtes werden de respondenten willekeurig geselecteerd uit telefoongidsen voor vaste lijnen (65%) en uit specifieke lijsten voor mobiele telefoons (35%). Voor de CAPI-enquêtes werden de enquêtes uitgevoerd volgens de 'random walk'-procedure: op basis van vastgestelde geografische quota werden drop-off punten vastgesteld in het BHG, gevolgd door een selectieroutine door de interviewer om elke subjectiviteit bij de werving van respondenten uit te sluiten. Per drop-off punt werden er maximaal 10 enquêtes afgenomen. Indien de enquête op dat moment niet kon worden uitgevoerd, kon een afspraak worden gemaakt om deze later persoonlijk of telefonisch af te nemen.

32 Voor geslacht konden de respondenten kiezen uit: 'Man', 'Vrouw' en 'Andere'. Een analyse van de 'andere'-modaliteit is niet mogelijk vanwege het kleine aantal respondenten.

33 Onderverdeeld per leeftijdscategorie (op basis van bevolkingsstatistieken van Statbel): 15-24 jaar, 25-44 jaar, 45-64 jaar, 65-74 jaar.

34 Om de intragewestelijke bijzonderheden van de 19 Brusselse gemeenten te kunnen karakteriseren, werden ze volgens de typologie van Belfius (Belfius Research, *Sociaaleconomische typologie van de gemeenten – 2017-2018* https://research.belfius.be/wp-content/uploads/2018/06/Typologie-van-de-gemeenten-NL_tcm_80-150638.pdf) in 5 clusters ingedeeld: (1) residentiële gemeenten in het noordwesten (Sint-Agatha-Berchem, Evere, Ganshoren, Jette, Koekelberg); (2) residentiële gemeenten in het zuidoosten (Oudergem, Ukkel, Watermaal-Bosvoorde, Sint-Lambrechts-Woluwe, Sint-Pieters-Woluwe); (3) gemeenten van de 'eerste gordel' (Etterbeek, Elsene, Sint-Gillis, Sint-Joost-Ten-Node); (4) gemeenten in industriële reconversie in de kanaalzone (Anderlecht, Vorst, Sint-Jans-Molenbeek, Schaarbeek); (5) Brussel-Stad.

35 Zie ook Brussels Observatorium voor Preventie en Veiligheid, *Methodologische Gids van het Observatorium. Analyse en beeld van de fenomenen*. Brussel: Brussel Preventie & Veiligheid, 2020. Te raadplegen op: https://bps-bpv.brussels/sites/default/files/2021-01/BPS-Guide%20M%C3%A9thodologique_NL_AS.pdf.

36 Onderverdeeld volgens de categorieën (gebaseerd op de bevolkingsstatistieken van Statbel, gestructureerd door BISA): alleenstaanden, koppels met kind(eren), koppels zonder kinderen, eenoudergezinnen, andere.

37 Centrum voor Informatie over de Media (CIM): "De bepaling van de sociale groepen gebeurt op basis van een ratio berekend op het beroep van de voornaamste verantwoordelijke voor het gezinsinkomen en zijn opleidingsniveau. De bevolking wordt gerangschikt volgens de waarde die de combinatie van deze twee variabelen oplevert (zie onderstaande tabellen) om vervolgens opgedeeld te worden in acht ongeveer gelijke groepen (ongeveer, omdat we de berekende categorieën niet in stukjes kunnen hakken). De groep die overeenstemt met het gebied van de hoogste waarden (en bijgevolg het hoogste professionele en/of opleidingsniveau) wordt 'groep 1' genoemd terwijl 'groep 8' de groep is die overeenstemt met de laagste waarden." (op basis van de oorspronkelijke versie: https://www.cim.be/sites/default/files/Media/CrossMedia/Documents/cim_methodo_es_17-18_fr_1.pdf)

38 Onderverdeeld in Waals Gewest en Vlaams Gewest.

39 Verdeeld naar gebruik van het voornaamste vervoermiddel om zich naar het BHG te verplaatsen: 2/3 auto en 1/3 openbaar vervoer.

40 Verdeeld als volgt: België (buiten Brussel), Frankrijk, Spanje, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten, Duitsland, Italië, Nederland, Andere.

5 Ingezette statistieken

Wat de statistische analyse betreft, zijn de gebruikte methodes de univariate analyse (eenvoudige frequenties) voor alle variabelen van de vragenlijst, en de bivariate analyse voor het kruisen van de pertinente variabelen met de kenmerken van de respondenten. Voor de uitgevoerde kruisingen zullen de resultaten van de statistische testen weergegeven worden met de volgende waarden:

Chi²: dit is de onafhankelijkheidstoets tussen twee variabelen, d.w.z. de test om te bepalen of er al dan niet een statistisch verband (correlatie) tussen beide bestaat;

p-waarde: in de veronderstelling dat de test leidt tot de verwerping van de hypothese dat de variabelen onafhankelijk zijn, drukt de p-waarde de probabiliteit uit dat de bewering dat de twee variabelen niet onafhankelijk zijn, onjuist is, terwijl ze in feite wel onafhankelijk zijn. Als de p-waarde < 0.05 (5%) is, betekent dit dat er minstens 95% kans is dat de gevonden correlatie niet aan toeval te wijten is;

df (vrijheidsgraad): komt overeen met de hoeveelheid informatie die niet door een model kan worden verklaard⁴¹.

6 Kwaliteitscontroles

Dedicated heeft voor elk van de gebruikte enquêtemethoden (CAWI, CATI, CAPI) gebruikgemaakt van verschillende verificatiesystemen om de kwaliteit van de door de panelleden gegeven antwoorden voor, tijdens en na de fasen van het afnemen van de enquêtes op het terrein te waarborgen.

Voor het begin van de gegevensverzamelingsfasen werden de vragenlijsten grondig gecontroleerd op basis van verschillende respondentenprofielen. Dat wil zeggen dat voor elke doelgroep de vragenlijsten in hun online versie werden gecontroleerd (weergave, volgorde van de vragen, invoer van de antwoorden, enz.) om na te gaan of de dynamische filters correct waren geprogrammeerd⁴².

Tijdens de onderzoeksfases werden andere controles uitgevoerd (continu of met regelmatige tussenpozen). Voor de CAWI-enquêtes werden filters toegepast op het coderingssysteem voor de antwoorden op basis van de criteria snelheid van invullen⁴³, 'automatische' invulling⁴⁴ en consistentie van de antwoorden⁴⁵. Voor de CATI-enquêtes werd voortdurend toezicht uitgeoefend in real time of op basis van telefonische vragenlijstrecords met toepassing van criteria voor snelheid en 'automatische' voltooiing zoals bij de online enquêtes. Voor de CAPI-enquêtes werden face-to-face interviewers opgeleid en de resultaten van de interviewers op het terrein werden dagelijks gecontroleerd door de teamleiders (volledigheid, codering, weigeringspercentage, enz.).

7 Methodologische voorzorgsmaatregelen en middelen

Ten eerste betekent de **representativiteit** van de steekproef dat, voor de criteria waarvoor de representativiteit noodzakelijk is, de populatie van de studie overeenstemt met de reële⁴⁶ populatie door vergelijkbare proporties te respecteren. De **precisie** van de metingen is de foutenmarge waar rekening mee moet worden gehouden wanneer men de resultaten van

een steekproef extrapoleert naar de volledige populatie die ze vertegenwoordigt.

De resultaten van de GVE 2020 kunnen worden gelezen op het niveau van het volledige BHG met een foutenmarge van 1,96% voor inwoners, 3,99% voor pendelaars en 4,90% voor toeristen.

41 Voor de Chi²-toets stemt de vrijheidsgraad overeen met het aantal cellen dat ingevuld moet zijn om in staat te zijn alle cellen in te vullen van de tabel die dient als basis voor het berekenen van de waarde van de test. Het principe van de test bestaat erin het verschil te berekenen tussen de verkregen gegevens en de theoretische gegevens die zouden worden verkregen indien de twee variabelen volledig onafhankelijk waren.

42 De dynamische filters bepalen de volgorde van bepaalde (sub)vragen, afhankelijk van de gegeven antwoorden.

43 Controle van de tijd die nodig is om de vragenlijst in te vullen, om vragenlijsten die in een te korte tijd zijn ingevuld, te elimineren (d.w.z. 'speeders').

44 Controle en eliminatie van vragenlijsten die consequent dezelfde scores geven op alle vragen (d.w.z. 'straightliners').

45 Onbegrijpelijke of beledigende open antwoorden, inconsistentie in leeftijd/beroep, inconsistentie in sociale groep, ontbrekende informatie (profiel, enz.).

46 In dit geval werden de steekproeven van de populatie aangepast, d.w.z. dat er gewichten aan de individuen werden toegekend om de verdeling van de waargenomen steekproef weer in overeenstemming te brengen met die van de referentiepopulatie.

Bij het lezen van de resultaten moeten andere voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen:

› **Betrouwbaarheid** en **waarheidsgetrouwheid** van de informatie

Zoals bij elke enquête kan er sprake zijn van een zekere vertekening in de gegeven antwoorden.

Ten eerste kan de respondent gebeurtenissen melden die plaatsvonden vóór de onderzoeksperiode (d.w.z. de 12 maanden voorafgaand aan de datum waarop de vragenlijst werd afgenomen).

Ten tweede kunnen er problemen zijn met de kwalificatie van de feiten in de antwoorden (bv. beweren slachtoffer van diefstal te zijn terwijl het om het verlies van een voorwerp gaat), of een misverstand over de formulering van de vragen. Dit is des te waarschijnlijker wanneer de vragenlijst via het internet wordt afgenomen, omdat het onmogelijk is de interviewers om verduidelijking⁴⁷ van de formuleringen van de vragen te vragen.

Ten derde blijft, ondanks de hierboven beschreven kwaliteitscontroles van de antwoorden op de vragenlijsten, de mogelijkheid bestaan dat sommige respondenten inconsistente antwoorden hebben gegeven (bv. door alle extreme antwoorden⁴⁸ te selecteren om de vragenlijst zo snel mogelijk te voltooien).

› **Context** van de studie en aanpassing van de peilingsmodi

De studie werd uitgevoerd tussen juli en oktober 2020, d.w.z. in de context van een ongekennde gezondheidscrisis. De enquêtes, die op het terrein werden afgenomen, werden uitgevoerd na een periode van strikte lockdown van de bevolking en in een fase waarin nog veel beperkingen van kracht waren. Toen de enquête werd opgezet, moesten de enquêtemethoden worden aangepast (in die tijd was het niet mogelijk alle enquêtes face-to-face uit te voeren, gezien de beperkingen op interpersoonlijke contacten in het kader van de strijd tegen de verspreiding van het virus).

De selectie van respondenten is in deze enquête dan ook anders dan in 2018. In 2018 werden de respondenten uit de drie doelgroepen namelijk persoonlijk of telefonisch geïnterviewd (alleen voor een deel van de inwoners) op basis van geografische stratificatie (voor de inwoners, per politiezone en per wijk⁴⁹) en met inachtneming van bepaalde quota voor bevolkingsprofielen⁵⁰. De vergelijking tussen

de resultaten van de huidige enquête en die van de vorige enquête is dan ook moeilijk als gevolg van deze aanpassingen van de omstandigheden enquête.

› **Individuele eigenschappen** van de respondenten

Gender kan de (manier van) antwoorden bijvoorbeeld beïnvloeden op bepaalde vragen, in het bijzonder wanneer het de aantasting van de seksuele integriteit betreft. Vrouwen voelen zich soms zelfs ongemakkelijker bij vragen die als te intiem en te gedetailleerd worden ervaren. De respondenten kregen echter de mogelijkheid om deze reeks vragen niet te beantwoorden. Uit de feedback vanop het terrein bleek dat sommige vragen (of sommige subvragen, bv. de frequentie van de feiten of de intrafamiliale relatie met de dader) te gevoelig leken voor respondenten; face-to-face of zelfs per telefoon.

47 Waar mogelijk (bv. vanwege de duidelijkheid van de webinterface) was voor de verschillende vragen toelichtende informatie beschikbaar (definities, voorbeelden, enz.) om een duidelijk begrip van de gestelde vragen te vergemakkelijken.

48 De term 'extreem' wordt hier gebruikt om de opmaak van de antwoorden op de online vragenlijst te beschrijven. Sommige respondenten selecteren bijvoorbeeld systematisch alle antwoorden in het meest linkse deel van het scherm om de enquête zo snel mogelijk te voltooien.

49 De verdeling per wijk (zoals beschreven door de Wijkmonitoring (BISA) <https://wijkmonitoring.brussels/>) was niet haalbaar vanwege de wijze waarop de enquête werd gehouden.

50 Resultaten van de Gewestelijke Veiligheidsenquête 2018 - Over het veiligheidsgevoel en het slachtofferschap ervaren door inwoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2019, p 10. Te raadplegen op: https://bps-bpv.brussels/sites/default/files/2020-03/BOPV-Resultaten%20Gewestelijke%20Veiligheidsenque%CC%82te_0.pdf.

Hoofdstuk 2

Gevoel van veiligheid en onveiligheid

Dit eerste deel bestaat uit een vragenreeks die betrekking heeft op de persoonlijke perceptie of het gevoel van veiligheid of onveiligheid. Een eerste reeks vragen aan de verschillende doelgroepen heeft betrekking op hun beoordeling van de veiligheid op het grondgebied en de frequentie van de situaties waarin zij zich onveilig voelen. Vervolgens werd inzake de bezorgdheid over de veiligheid gevraagd naar het belang dat wordt gehecht aan kwesties die de respondenten als problematisch zouden kunnen beschouwen of naar hun mening over criminaliteit in vergelijking met andere bezorgdheden.

1 Beoordeling van de veiligheid

Op de gesloten vraag "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"⁵¹ verklaarde 33% van de inwoners en 20% van de pendelaars die werden bevraagd dat ze de veiligheid in het BHG inschatten als 'goed' of 'zeer goed'. De toeristen werden gevraagd naar hun veiligheidswaardering vóór hun laatste verblijf en na hun verblijf/verblijven in het BHG⁵² om de invloed van het verblijf op hun veiligheidsperceptie te onderzoeken. En 71% van hen zei dat ze de veiligheid in het BHG als 'goed' of 'zeer goed' inschatten, zowel voor als na hun verblijf. Toeristen hebben dus het meest positieve beeld van de veiligheid op het grondgebied.

1 inwoner op 3
1 pendelaar op 5
7 toeristen op 10

beoordelen de veiligheid in het BHG als (zeer) goed

FIGUUR 1 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners.

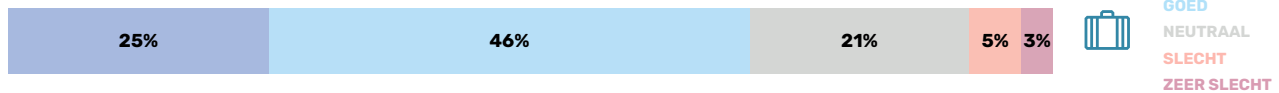
Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 2 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Pendelaars.

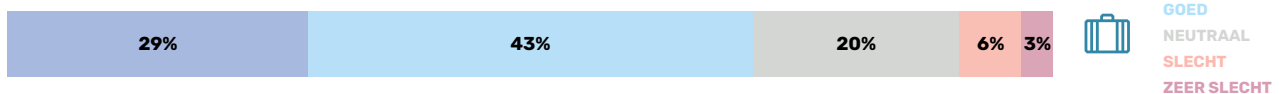
Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 3 "Wat vond u globaal gezien de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorafgaand aan uw laatste verblijf?"; Totale steekproef Toeristen.

Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 4 "Wat vond u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest na uw verblijf/verblijven?"; Totale steekproef Toeristen.

Bron: BPV/BOPV

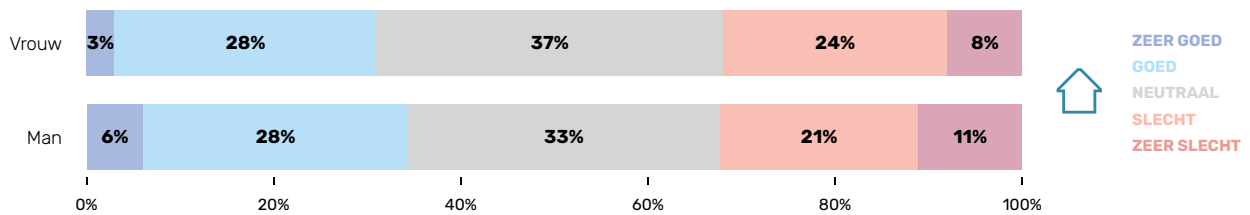
51 Antwoordmodaliteiten: 'Erg slecht', 'Slecht', 'Neutraal', 'Goed', 'Zeer goed'.

52 "Wat vond u globaal gezien de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorafgaand aan uw laatste verblijf?"; "Wat vond u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest na uw verblijf/verblijven?"

De beoordeling van de veiligheid kan verband houden met de individuele eigenschappen van de respondenten. Ten eerste beïnvloeden geslacht⁵³ en leeftijd⁵⁴ deze beoordeling bij inwoners maar niet bij pendelaars en toeristen⁵⁵. Zo vinden mannen onder de inwoners de veiligheid verhoudingsgewijs

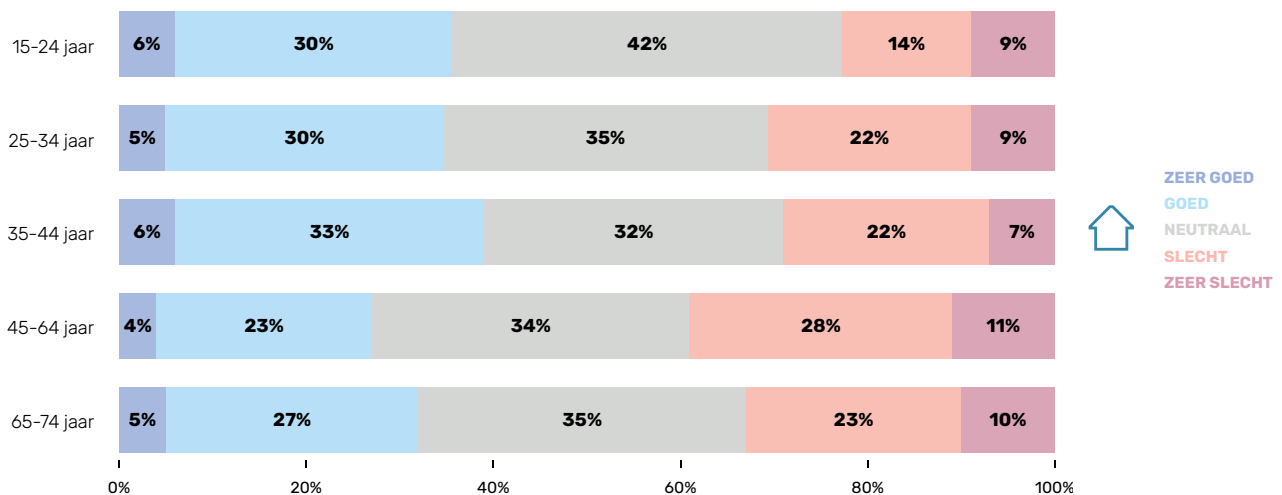
vaker dan vrouwen zeer slecht (11% M tgv. 8% V) of zeer goed (6% M tgv. 3% V), terwijl vrouwen vaker een neutraal standpunt innemen. Wat de leeftijd betreft, zijn de leeftijdsgroepen 45-64 en 65-74 het negatiefst, terwijl de leeftijdsgroep 15-24 het minst negatief is.

FIGUUR 5 “Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?”; Totale steekproef Inwoners tgv. geslacht.

Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 6 “Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?”; Totale steekproef Inwoners tgv. leeftijd.

Bron: BPV/BOPV

Wat de inwoners betreft, heeft de woonplaats (in dit onderzoek ingedeeld volgens de door Belfius gedefinieerde clusters) een invloed op de beoordeling hun veiligheidsgevoel⁵⁶. De inwoners van Brussel Stad (cluster 5) en van de gemeenten in industriële reconversie in de kanaalzone (cluster 4) hebben vaker een zeer negatieve beoordeling dan de andere clusters, terwijl de inwoners van de residentiële gemeenten in het zuidoosten (cluster 2) en van de gemeenten van de eerste gordel (cluster 3) vaker een positieve beoordeling hebben van de veiligheid.

53 Zeer significante correlatie tussen het geslacht en de beoordeling van de veiligheid ($p < 0,01$, $\text{Chi}^2 = 23,0$, $\text{df} = 4$).

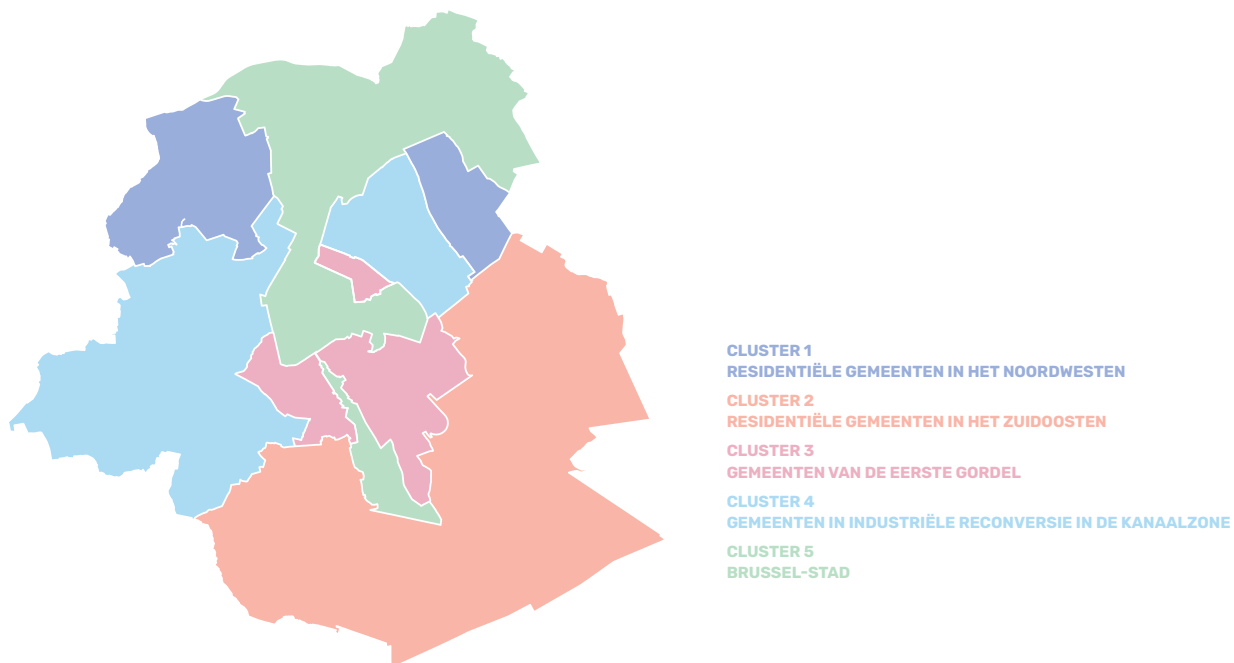
54 Zeer significante correlatie ($p < 0,01$, $\text{Chi}^2 = 53,3$, $\text{df} = 16$).

55 Terwijl bij de pendelaars en de toeristen die correlatie met het geslacht niet naar voren kwam uit de gekruiste analyse, kon deze door de te beperkte steekproef niet worden getoetst voor de leeftijd.

56 Zeer significante correlatie ($p < 0,01$, $\text{Chi}^2 = 50,2$, $\text{df} = 16$).

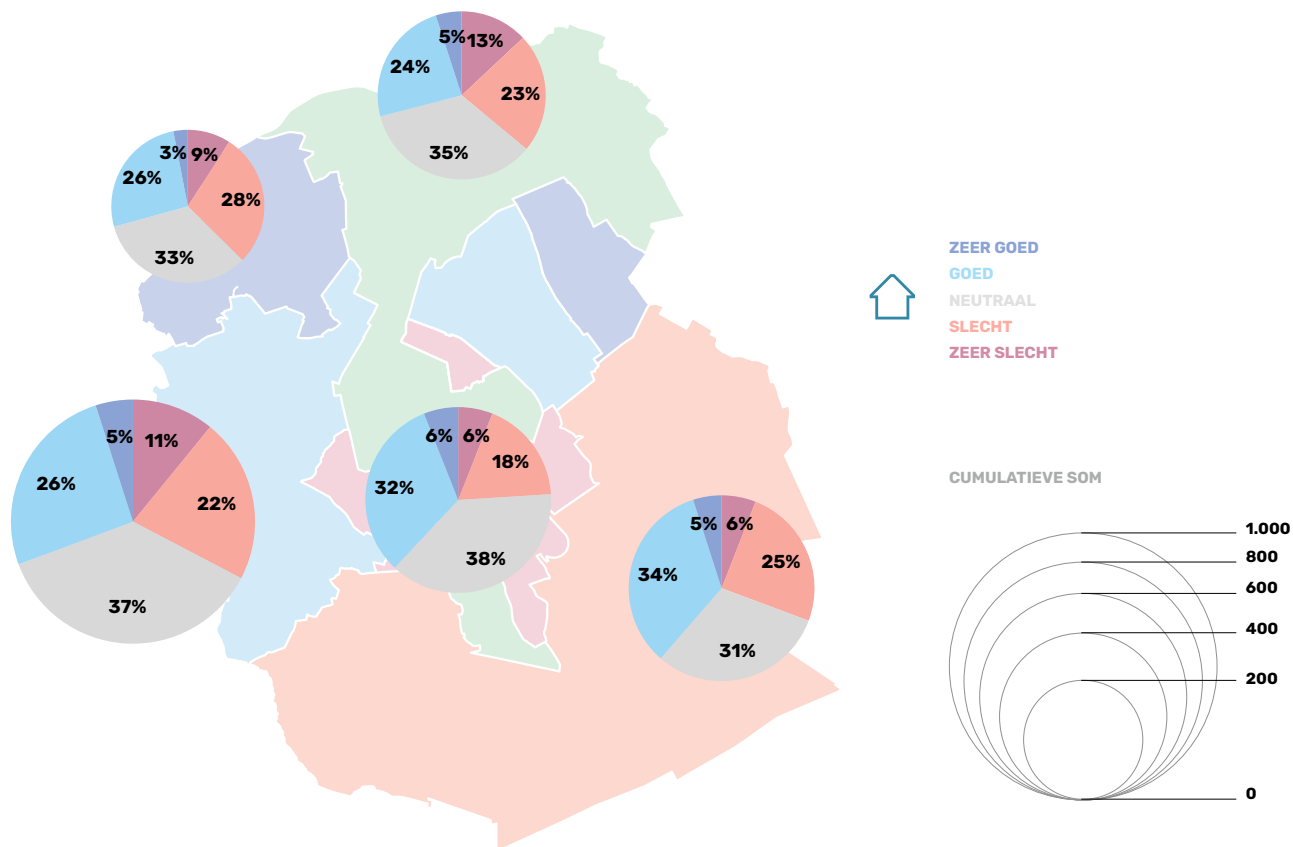
GEVOEL VAN VEILIGHEID EN ONVEILIGHEID

FIGUUR 7 Clusters van Brusselse gemeenten.

Bron: Belfius

FIGUUR 8 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners. Verdeling in Belfius-clusters.

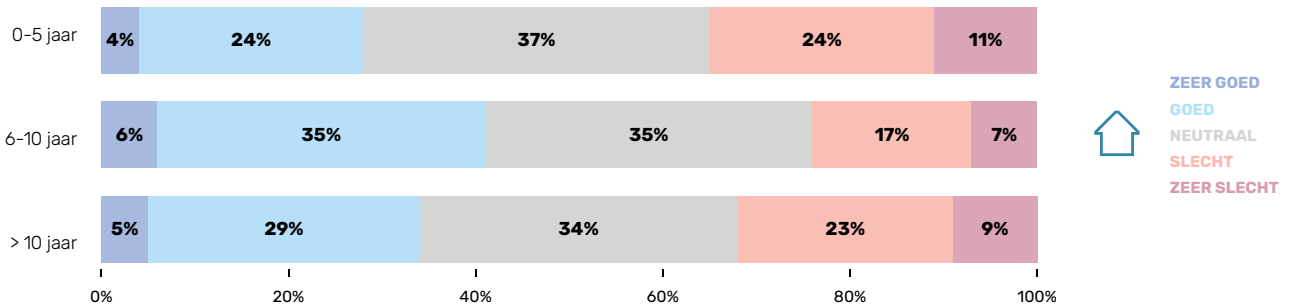

Bron: BPV/BOPV

Ook de duur van het verblijf van de inwoners in het Brussels Gewest of in de wijk speelt een rol bij deze beoordeling. Inwoners die al 6 tot 10 jaar in het Brussels Gewest (of in

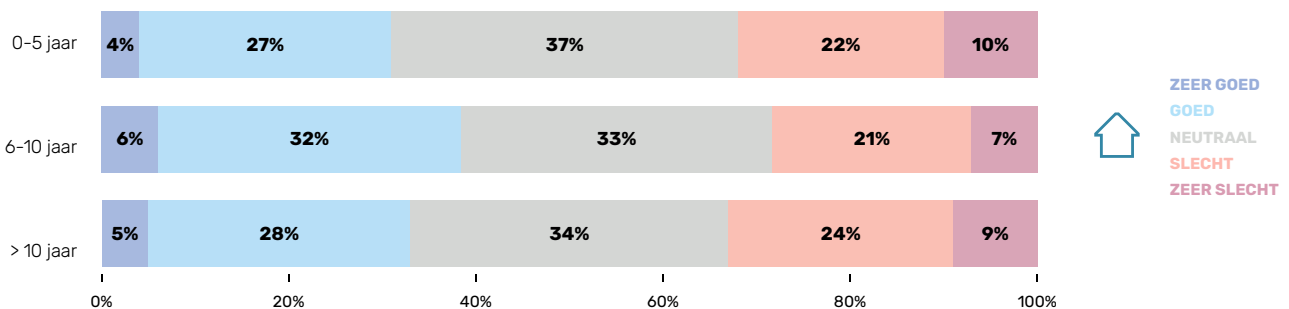
hun wijk) wonen, hebben vaker een goed oordeel over de veiligheid, terwijl inwoners die er nog maar heel kort wonen, een negatiever oordeel hebben.

FIGUUR 9 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners tgv. duur van hun verblijf in het BHG.

Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 10 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners tgv. duur van hun verblijf in de wijk.

Bron: BPV/BOPV

Voor pendelaars kon geen significant verband worden gevonden tussen het gewest van herkomst en de beoordeling van de veiligheid in het BHG. De kruising van de gegevens met het vervoermiddel dat de pendelaar hoofdzakelijk gebruikt, geeft een weinig significante correlatie weer⁵⁷. Toch kan er wel worden opgemerkt dat pendelaars die hoofdzakelijk de auto gebruiken, de veiligheid vaker zeer negatief beoordelen (13%) dan pendelaars die hoofdzakelijk het openbaar vervoer gebruiken (7%).

Voor de toeristen kon de correlatie tussen de beoordeling van de veiligheid en de duur van het verblijf of het land van herkomst niet worden aangetoond wegens de te kleine steekproef.

57 P=0.053>0.05., Chi²=50.2, df=16.

In de vorige enquête (GVE 2018) werd dezelfde vraag aan de drie doelgroepen gesteld, en verklaarden 48% van de inwoners, 45% van de pendelaars en 77% van de bevroegde toeristen dat zij de veiligheid in het BHG 'goed' of 'zeer goed' beoordeelden. Het lijkt er dus op dat de beoordeling voor inwoners en pendelaars in 2020 minder positief is dan in de enquête van 2018⁵⁸.

Soortgelijke bevindingen als in deze enquête werden waargenomen met betrekking tot de geslachts- en leeftijdskenmerken van de respondenten. Het effect van de duur van het verblijf op het grondgebied van het Gewest was echter significant, met een omgekeerd evenredige correlatie tussen de positieve beoordeling van de veiligheid in het Gewest en de duur van het verblijf op het grondgebied ("hoe langer de respondent op het grondgebied woont, hoe minder positief hij/zij de veiligheid beoordeelt", met een stabilisatie van de beoordeling van de veiligheid (positief of negatief) na 5 jaar in het gewest te hebben gewoond). Het effect van de verblijfsduur op het grondgebied van het Gewest voor toeristen was in de eerste enquête niet significant, maar er werd niettemin een positievere beoordeling bij kortere verblijven vermeld.

2 Onveiligheidsgevoel

Zoals uitgelegd in de inleiding, werd er in de vragenlijst rekening gehouden met de periode van gezondheids crisis in de vragenlijst geïntegreerd, met een ontubbeling van sommige vragen om deze specifieke context in aanmerking te nemen en te proberen de effecten op het onveiligheidsgevoel te bepalen. Op de gesloten vragen "Gebeurt het dat u zich (1) algemeen genomen, dus buiten de gezondheids crisis (2) specifiek tijdens de gezondheids crisis, onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"^{59,60}, antwoordt 35% van de inwoners zich 'nooit' of 'zelden' onveilig te voelen in het Gewest buiten de gezondheids crisisperiode. In tijden van gezondheids crisis wordt dat 40%. Anderzijds voelt 22% van de inwoners zich 'vaak' of 'de hele tijd' onveilig op het grondgebied buiten de crisisperiode tegenover 21% in de crisisperiode. Wat de pendelaars betreft, zegt 23% zich 'nooit' of 'zelden' onveilig te voelen in het Gewest buiten de crisisperiode, en 27% in de crisisperiode; terwijl 28% van hen zich 'vaak' of 'de hele tijd' onveilig voelt op het grondgebied buiten de crisisperiode, en 27% tijdens de crisisperiode.

35% van de inwoners
verklaart zich buiten de periode van de gezondheids crisis 'nooit' of 'zelden' onveilig te voelen, tijdens deze crisisperiode wordt dat 40%

Hier kan dus een eerste element worden vastgesteld betreffende de invloed van de gezondheids crisis op de frequentie van het onveiligheidsgevoel bij de verschillende bevolkingsgroepen die in het BHG vertoeven (hier, inwoners en pendelaars). Het blijkt dat het onveiligheidsgevoel dat tijdens de crisisperiode wordt uitgesproken, minder frequent voorkomt dan buiten de gezondheids crisis. Het zal interessant zijn om in het verlengde van deze analyse de mogelijke redenen te bestuderen die tot deze afname van het onveiligheidsgevoel hebben geleid.

Bovendien werd aan de inwoners gevraagd zich uit te spreken over het gevoel van onveiligheid met betrekking tot hun wijk, om informatie te verkrijgen over een meer lokale schaal van leven (het begrip 'wijk' werd daarbij aan de eigen interpretatie van de respondenten overgelaten). In antwoord op de gesloten vraag "Gebeurt het dat u zich onveilig voelt in uw wijk/in uw buurt?" verklaarde een veel groter aantal zich nooit of zelden onveilig te voelen in hun wijk (54%), en dit gold voor het hele Gewest (zie hieronder).

58 Voorzichtigheid is geboden bij een strikte vergelijking van de resultaten tussen de twee enquêtes, gezien de variaties in het enquêteproces en de steekproeven van de verschillende doelgroepen. Bovendien is een aanzienlijk deel van de formuleringen van de vragen of de antwoordmodaliteiten tussen de twee enquêtes gewijzigd.

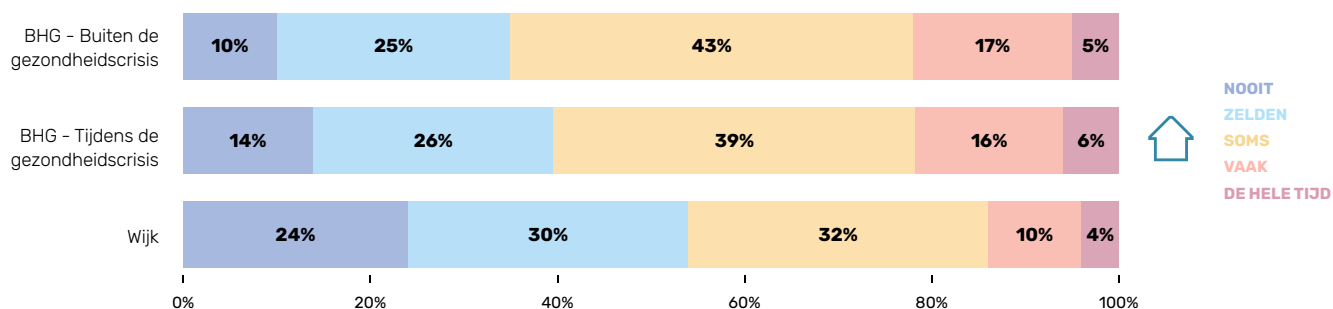
59 Deze twee vragen werden afzonderlijk als volgt gesteld: **(1)** "Gebeurt het dat u zich algemeen genomen, dus buiten de gezondheids crisis, onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; **(2)** "Gebeurt het dat u zich specifiek tijdens de gezondheids crisis onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?". Om het lezen te vergemakkelijken, werden deze twee modaliteiten hier in de tekst samengebracht.

60 Men kan zich uiteraard moeilijk voorstellen dat respondenten het gevoel van veiligheid volledig loskoppelen van de context van een gezondheids crisis. Het doel van deze ontubbeling is informatie te verzamelen die het mogelijk maakt een eventuele tendens vast te stellen met betrekking tot het onveiligheidsgevoel van de respondenten, die meer specifiek verband houdt met de crisiscontext, gezien het belang van deze context en de invloed van deze nooit eerder geziene situatie op het dagelijkse leven van de respondenten.

Meer dan 1 inwoner op 2

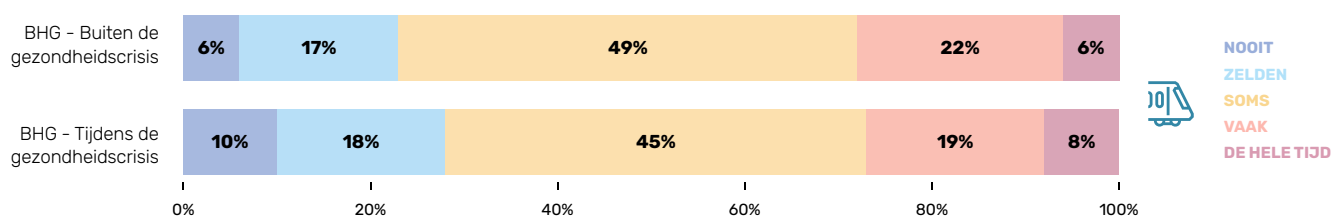
verklaart zich 'nooit' of 'zelden' onveilig te voelen in de eigen wijk

FIGUUR 11 (boven & midden) "Gebeurt het dat u zich algemeen genomen, dus buiten de gezondheidscrisis (boven), onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? (midden) specifiek tijdens de gezondheidscrisis?" (onder) "Gebeurt het dat u zich onveilig voelt in uw wijk/in uw buurt?"; Totale steekproef Inwoners.

Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 12 "Gebeurt het dat u zich algemeen genomen, (boven) dus buiten de gezondheidscrisis, onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? (onder) specifiek tijdens de gezondheidscrisis"; Totale steekproef Pendelaars.

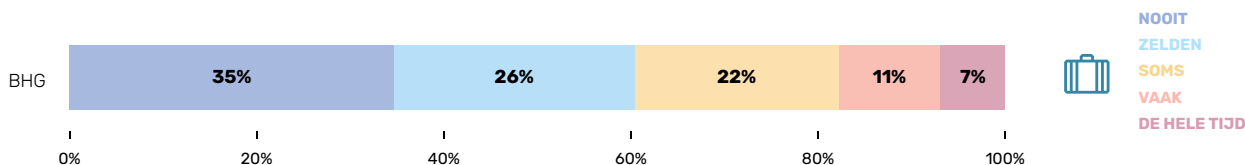

Bron: BPV/BOPV

Wat de toeristen betreft, werd de vraag slechts in algemene bewoordingen gesteld, gezien de bewegingsbeperkingen vanaf het begin van de gezondheidscrisis weinig of geen toerisme in het BHG mogelijk maakten. Meer dan 60% van de toeristen verklaarde dat zij zich "nooit" of "zelden" onveilig voelden op het grondgebied van het BHG, terwijl minder dan 18% zei dat zij zich 'vaak' of 'de hele tijd' onveilig voelden. Aan die laatste 18% werd gevraagd "Op welk(e) moment(en)?"⁶¹ en meer dan 60% gaf aan 'Enkel 's nachts' of 'Van zodra het avond begint te worden en 's nachts'.

Meer dan 6 toeristen op 10 verklaren zich 'nooit' of 'zelden' onveilig te voelen op het grondgebied van het Gewest

FIGUUR 13 "Is het tijdens uw verblijf gebeurd dat u zich onveilig voelde in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Toeristen.

Bron: BPV/BOPV

Het onveiligheidsgevoel houdt ook verband met de individuele eigenschappen van de respondenten. Onder de inwoners varieert het gevoel van onveiligheid naargelang het geslacht.⁶² Een groter aantal mannen (39%) dan vrouwen (30,3%) voelt zich nooit of zelden onveilig in het Gewest. Dit verband is echter niet significant wanneer men kijkt naar het gevoel van onveiligheid in de wijk, waar het gevoel van veiligheid over het algemeen beter is dan ten opzichte van het Gewest. Het verband tussen het onveiligheidsgevoel op het niveau van het Gewest en het geslacht is niet significant voor pendelaars, ook al zien we een hoger percentage mannen dat zich nooit onveilig voelt (8%) dan vrouwen (4%). Onder de toeristen varieert het gevoel van onveiligheid naargelang het geslacht.⁶³ Hier waren het vaker mannen (10%) dan vrouwen (3%) die aangeven zich voortdurend onveilig te voelen.

Wat de inwoners betreft, varieert het onveiligheidsgevoel ook naargelang de sociale CIM-groepen⁶⁴. De groepen met het laagste beroeps- en/of opleidingsniveau verklaren vaker dat zij zich nooit onveilig voelen in het Gewest (11%) dan de groepen met de hoogste waarden (7%).

Wat de inwoners betreft, heeft de woonplaatscluster een invloed op de beoordeling van de veiligheid door de inwoners⁶⁵ (zie de kaarten hieronder). De inwoners van de residentiële gemeenten in het zuidoosten (Cluster 2) en de gemeenten in industriële reconversie in de kanaalzone (Cluster 4) stellen vaker dat ze zich nooit of zelden onveilig voelen (buiten de gezondheidscrisisperiode), terwijl de inwoners van de Stad Brussel (Cluster 5) zich vaker onveilig voelen. Deze laatste vaststelling geldt ook voor de crisisperiode, waarin de inwoners van de Stad Brussel zich vaker onveilig voelden dan in de andere clusters. Voor pendelaars en toeristen kon er echter geen verband worden aangetoond tussen het gevoel van onveiligheid en andere individuele eigenschappen⁶⁶.

De inwoners van de residentiële gemeenten in het zuidoosten en de gemeenten in industriële reconversie in de kanaalzone stellen vaker dat ze zich 'nooit' of 'zelden' onveilig voelen

61 Gesloten vraag; antwoordmodaliteiten: 'Enkel 's nachts', 'Van zodra het avond begint te worden en 's nachts', 'Het merendeel van de tijd, ook overdag'.

62 Zeer significante correlatie (p<0.01, Chi²=29.5, df=4).

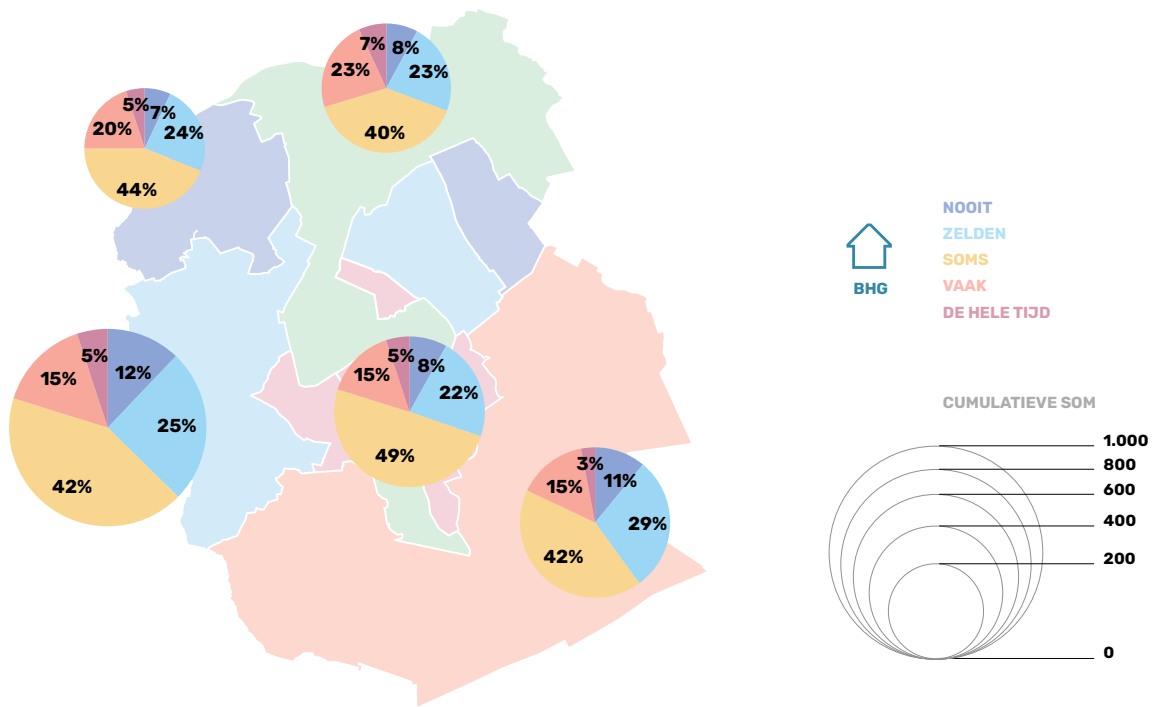
63 Zeer significante correlatie (p<0.01, Chi²=12.9, df=4).

64 Zeer significante correlatie (p<0.01, Chi²=23.3, df=8).

65 Zeer significante correlatie (p<0.01, Chi²=41.0, df=16).

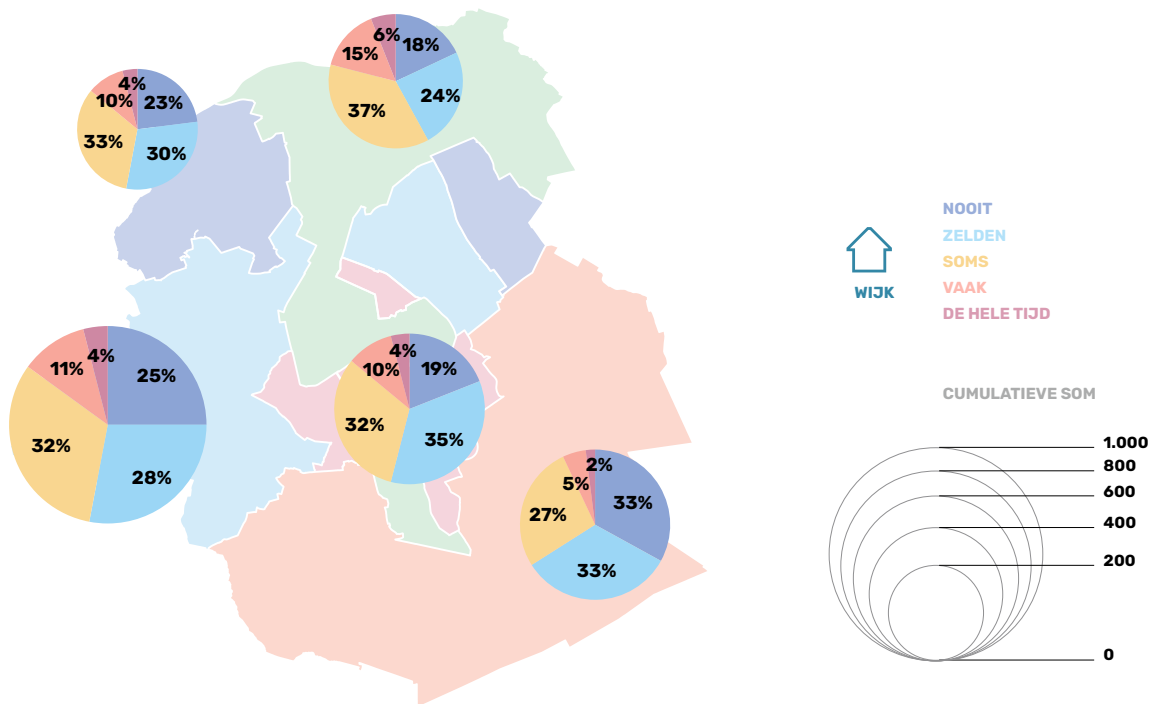
66 Uit de gekruiste analyse bleek geen enkele correlatie, omdat die er niet was of wegens de te kleine steekproef.

FIGUUR 14 "Gebeurt het dat u zich algemeen genomen, dus buiten de gezondheids crisis, onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners Verdeling in Belfius-clusters.

Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 15 "Gebeurt het dat u zich onveilig voelt in uw wijk/in uw buurt?"; Totale steekproef Inwoners Verdeling in Belfius-clusters.

Bron: BPV/BOPV

In de enquête van 2018 zei iets meer dan een op de drie inwoners en pendelaars dat ze zich 'nooit' onveilig voelden in het Gewest. 79% van de toeristen zei hetzelfde. Daarentegen voelde 12% van de inwoners en 10% van de pendelaars zich 'vaak' of 'voortdurend' onveilig op het grondgebied. In dit onderzoek stellen we dan ook een toename vast van de frequentie van het gevoel van onveiligheid, met vooral een veel kleiner aandeel respondenten dat verklaart zich nooit veilig te voelen. De vaststelling over de invloed van het geslacht op het veiligheidsgevoel van de inwoners was reeds dezelfde: vrouwen voelden zich verhoudingsgewijs al vaker onveilig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dan mannen. Dit was ook het geval voor de pendelaars, wat in de huidige enquête niet vastgesteld werd. Voor de inwoners werd een verband aangetoond tussen de duur van hun verblijf in het BHG en het gevoel van onveiligheid: hoe langer zij in het BHG hadden gewoond, hoe onveiliger zij zich voelden in vergelijking met degenen die er minder lang woonden. Dit verband kwam niet naar voren in de enquête van 2020. Bij een soortgelijke verblijfsduur in het BHG kwam ook het effect van de leeftijd van de inwoners naar voren, waarbij de 45-64-jarigen zich het vaakst onveilig voelden. In het huidige onderzoek kwam ook deze correlatie niet naar voren.

Verband met slachtofferschap

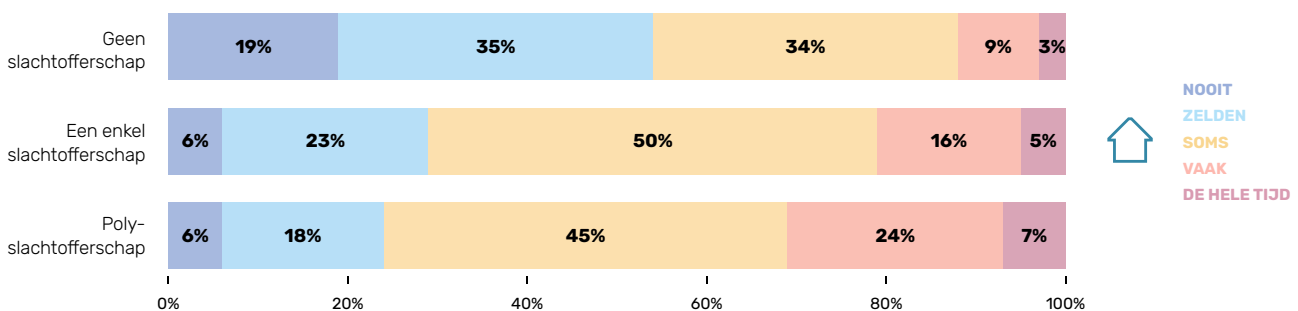
Hoewel het onveiligheidsgevoel aanzienlijk varieert naargelang de eigenschappen van de respondenten (zie hierboven), heeft het slachtofferschap in de afgelopen twaalf maanden ook een invloed gehad op het onveiligheidsgevoel: respondenten die in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer zijn geweest, voelen zich vaker onveilig. Door het onveiligheidsgevoel te kruisen met het niveau van slachtofferschap, kunnen we zien dat de frequentie van het gevoel van onveiligheid hoger is voor slachtoffers van één of meer incidenten⁶⁷. Zo hebben mensen die in de loop van het jaar ten minste één keer slachtoffer zijn geworden, ongeacht de aard ervan, veel vaker of de hele tijd last van gevoelens van onveiligheid (21% voor slachtoffers van één incident en 31% voor slachtoffers van meerdere incidenten) dan niet-slachtoffers (12%). Dit geldt ook voor pendelaars⁶⁸: een groter aandeel van de pendelaars voelt zich

vaak of voortdurend onveilig als ze slachtoffer zijn geweest van één (29%) of meer incidenten (33%) dan pendelaars die geen slachtoffer zijn geweest (15%). Deze zeer significante correlatie is eveneens gebleken bij toeristen⁶⁹, met een veel negatiever gevoel bij toeristen die het slachtoffer werden van één (19%) of meer incidenten (54%) dan bij toeristen die nooit het slachtoffer waren van enig incident (4%).

De frequentie van het onveiligheidsgevoel bij inwoners ligt hoger bij slachtoffers van een of meerdere incidenten

FIGUUR 16 “Gebeurt het dat u zich algemeen genomen, dus buiten de gezondheidscrisis, onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?”; Totale steekproef Inwoners tgv. niveau van slachtofferschap.

Bron: BPV/BOPV

67 Zeer significante correlatie (p<0.01, Chi²=229.0, df=8).

68 Zeer significante correlatie (p<0.01, Chi²=36.8, df=8).

69 Zeer significante correlatie (p<0.01, Chi²=132.3, df=8).

3 Gewest- en wijkproblemen

In antwoord op de gesloten vraag "Vormen volgende kwesties volgens u een probleem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?" konden de drie doelgroepen hun mening geven over het belang⁷⁰ van verscheidene problematieken⁷¹ in

het Brussels Gewest⁷². Voor de inwoners werd de vraag ondubbeld om deze ook op het niveau van hun wijk⁷³ te kunnen stellen.

In de vorige enquête van 2018 werd de vraag anders gesteld om de doelgroepen de kans te geven zich uit te spreken over de regelmaat waarmee ze zich 'stoorden' aan situaties in de openbare ruimte in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Uit de resultaten bleek dat een groot deel van de inwoners, pendelaars en toeristen het meest last had van verkeersgerelateerde aspecten (druk verkeer, te hoge snelheid in het verkeer), milieuaspecten (gebrek aan netheid, vervuiling) of overlast (onrespectvol gedrag, vandalisme). Daarom is in het kader van de huidige enquête besloten aan deze voorstellen andere aspecten toe te voegen. Deze houden verband met de thema's die zijn ontwikkeld in het Globaal Veiligheids- en Preventieplan en andere prioriteiten die door de leden van het begeleidingscomité of in het kader van de Gewestelijke Beleidsverklaring naar voren werden gebracht teneinde een bredere bevraging van de bevolking mogelijk te maken.

Tot de onderwerpen die door een groot deel van de populatie van de inwoners als een 'erg groot' of 'tamelijk groot' probleem in het BHG worden beschouwd, behoren:

- › overlast
 - 'Vandalisme' voor 73%;
 - 'Respectloos gedrag' voor 72%.
- › maar ook milieugerelateerde aspecten
 - 'Netheid van de openbare ruimte' voor 72%;
 - 'Vervuiling' voor 69%;
 - 'Geluidsoverlast/lawaai' voor 60%.

De inwoners wijzen ook op enkele problemen in verband met:

- › de openbare ruimte
 - 'Lastiggevallen worden op straat/beledigd worden in de publieke ruimte' voor 69%;
 - 'Verkeersveiligheid (snelheid van voertuigen, respectloos gedrag van bestuurders, enz.)' voor 65%;
 - Drugshandel, druggebruik of alcoholgebruik in de openbare ruimte (respectievelijk 64%, 61% en 54%).
- › diefstallen
 - 'Diefstal (anders dan inbraak)' voor 68%;
 - en 'Woninginbraak' voor 65%.

Overlast en milieugerelateerde problemen zijn (zeer) belangrijke problemen in het BHG voor 7 inwoners op 10

70 "U kunt stellen dat het gaat om + [Antwoordmodaliteiten]: 'een erg groot probleem', een tamelijk groot probleem', 'een klein probleem', 'helemaal geen probleem', 'u mag er ook geen standpunt/geen mening over hebben'.

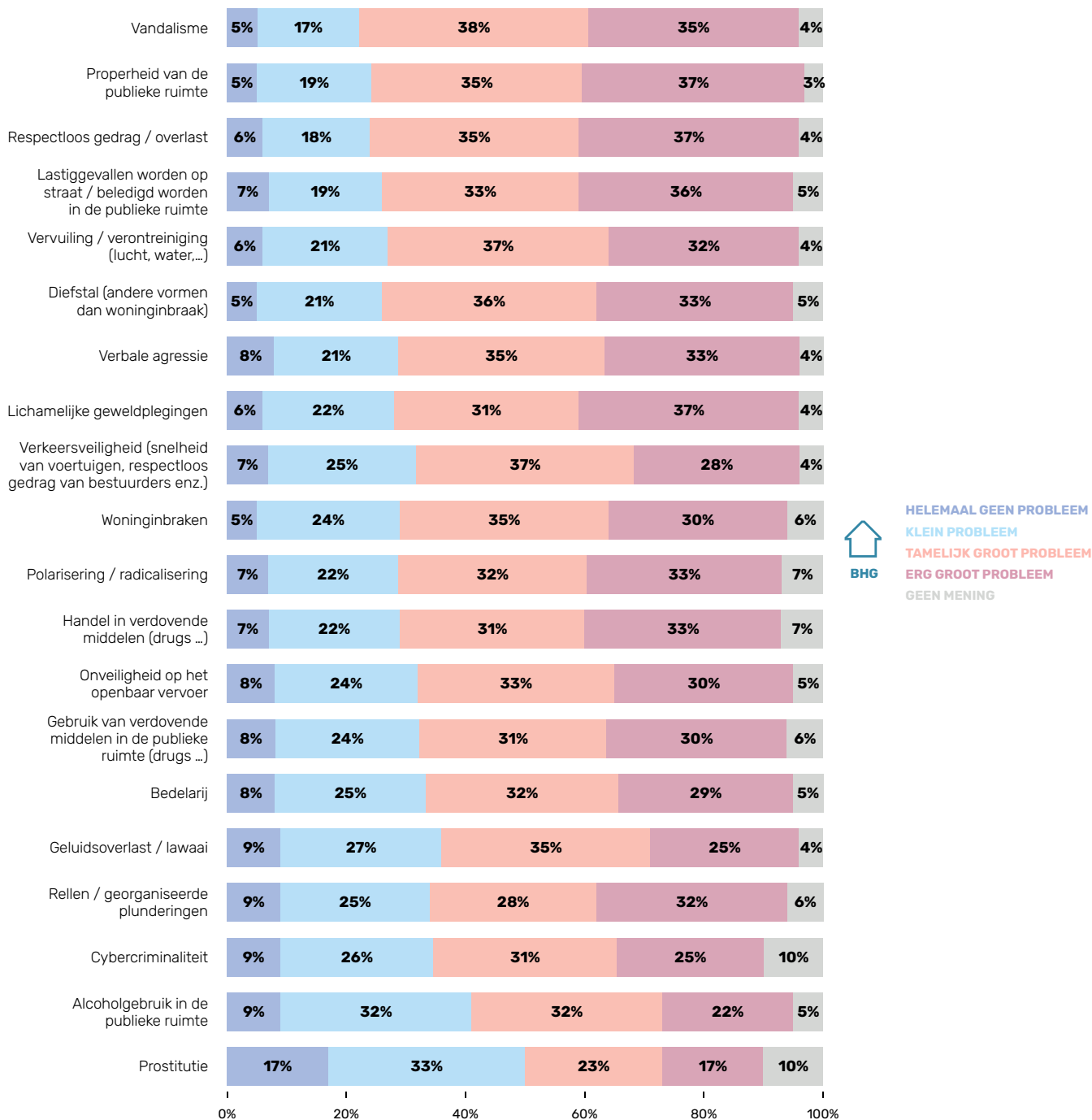
71 Voor de duidelijkheid met betrekking tot een van de voorstellen is ter toelichting op deze vraag aan de respondenten een definitie van 'polarisering/radicalisering' verstrekt: "de verscherping van tegenstellingen tussen personen of groepen in de samenleving die resulteert of kan resulteren in (een toename van) spanningen tussen deze personen of groepen en in risico's voor de sociale veiligheid" (GVPP 2016-2020, BPV).

72 De geselecteerde onderwerpen houden verband met de verschillende thema's van het *Globaal Veiligheids- en Preventieplan 2021-2024* (<https://bps-bpv.brussels/sites/default/files/2021-03/1507-BPS%20-%20PGSP-NL-AS.pdf>).

73 Gesloten vraag "Zijn de volgende zaken op het grondgebied van uw wijk een probleem voor u? U kunt stellen dat het gaat om: [...]"

GEVOEL VAN VEILIGHEID EN ONVEILIGHEID

FIGUUR 17 "Vormen volgende kwesties volgens u een probleem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Dat is volgens u: [...]"; Totale steekproef inwoners.

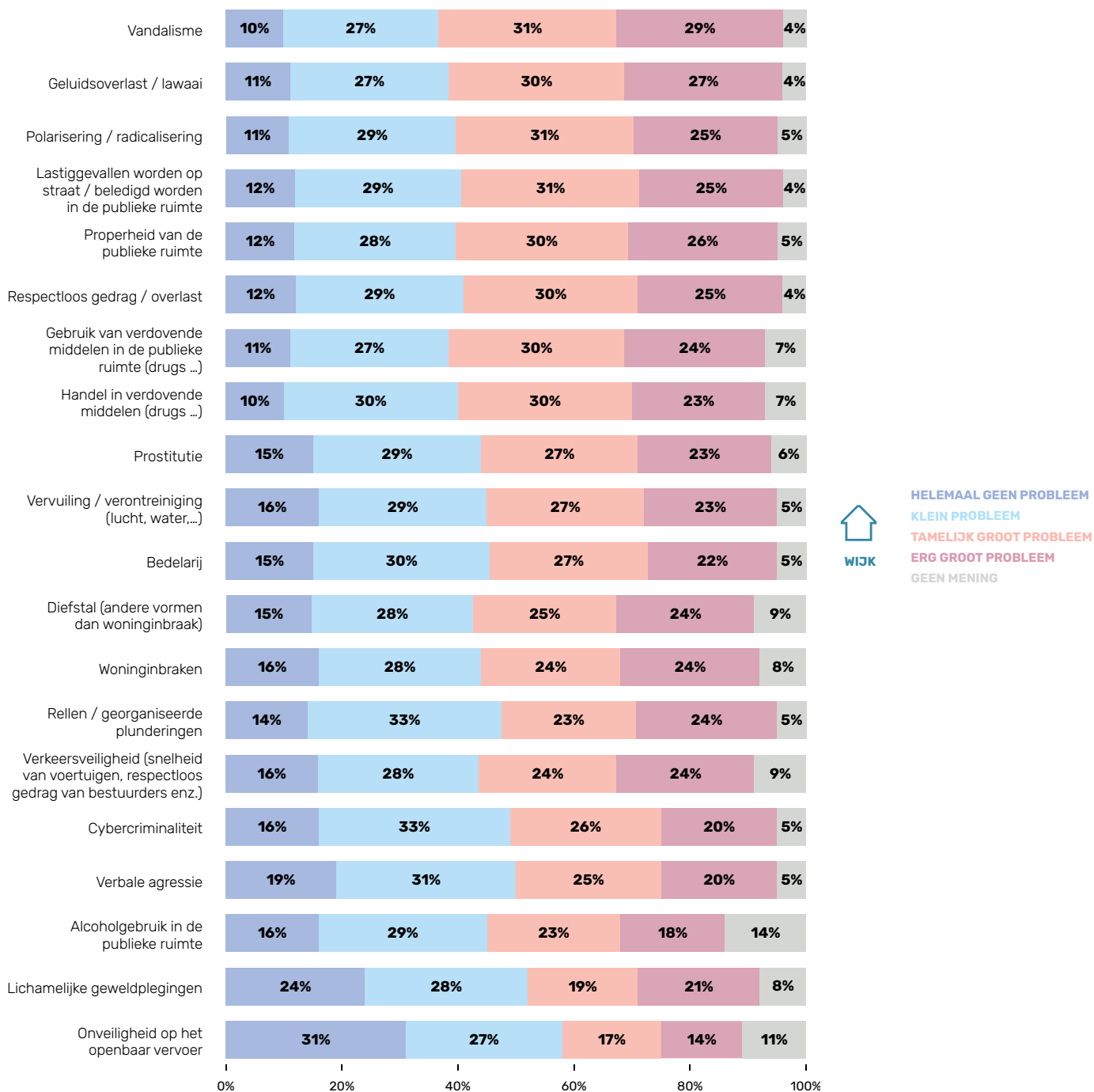

Bron: BPV/BOPV

Wat betreft de kwesties die een groot deel van de inwoners als 'erg groot' of 'tamelijk groot' beschouwt in termen van problemen op het grondgebied van de wijk, was er een aanzienlijke daling van de cijfers voor alle genoemde kwesties. De beoordelingsschaal (BHG tgv. wijken) beïnvloedt dus het perspectief van de besproken onderwerpen. We vinden hier ook de onderwerpen terug die verband houden met hinder en overlast en met het milieu, met een meer direct aspect van nabijheid op het geografisch grondgebied van de wijk:

- > 'Vandalisme' voor 59%;
- > 'Geluidsoverlast/lawaai' voor 57%;
- > 'Netheid van de publieke ruimte' voor 55%;
- > 'Respectloos gedrag' voor 54%.
- > 'Lastiggevallen worden op straat/beledigd worden in de publieke ruimte' is daarnaast eveneens een belangrijke bezorgdheid op wijkniveau voor 55% van de inwoners.

FIGUUR 18 “Vormen volgende kwesties volgens u een probleem in uw wijk, in uw buurt? Dat is volgens u: [...]”; Totale steekproef Inwoners.

Bron: BPV/BOPV

De inwoners werden ook bevroegd over hun persoonlijke mate van bezorgdheid over verschillende belangrijke thema's (sociale cohesie⁷⁴, criminaliteit, werkgelegenheid, milieu, huisvesting, mobiliteit en gezondheid) aan de hand van de gesloten vraag “In hoeverre verontrusten volgende thema's u

persoonlijk voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Duid dit aan op een schaal van 1 tot 5 (waarbij 1 helemaal niet bezorgd is, 5 zeer bezorgd is, en? betekent dat u ter zake geen mening hebt)?⁷⁵.

74 Ter toelichting van deze vraag werd aan de respondenten een definitie van het concept sociale cohesie verstrekt: “Sociale cohesie: het vermogen van een samenleving om het welzijn van al haar leden te waarborgen, verschillen te verkleinen en marginalisering te voorkomen.” (Raad van Europa > Index FR; <https://www.coe.int>).

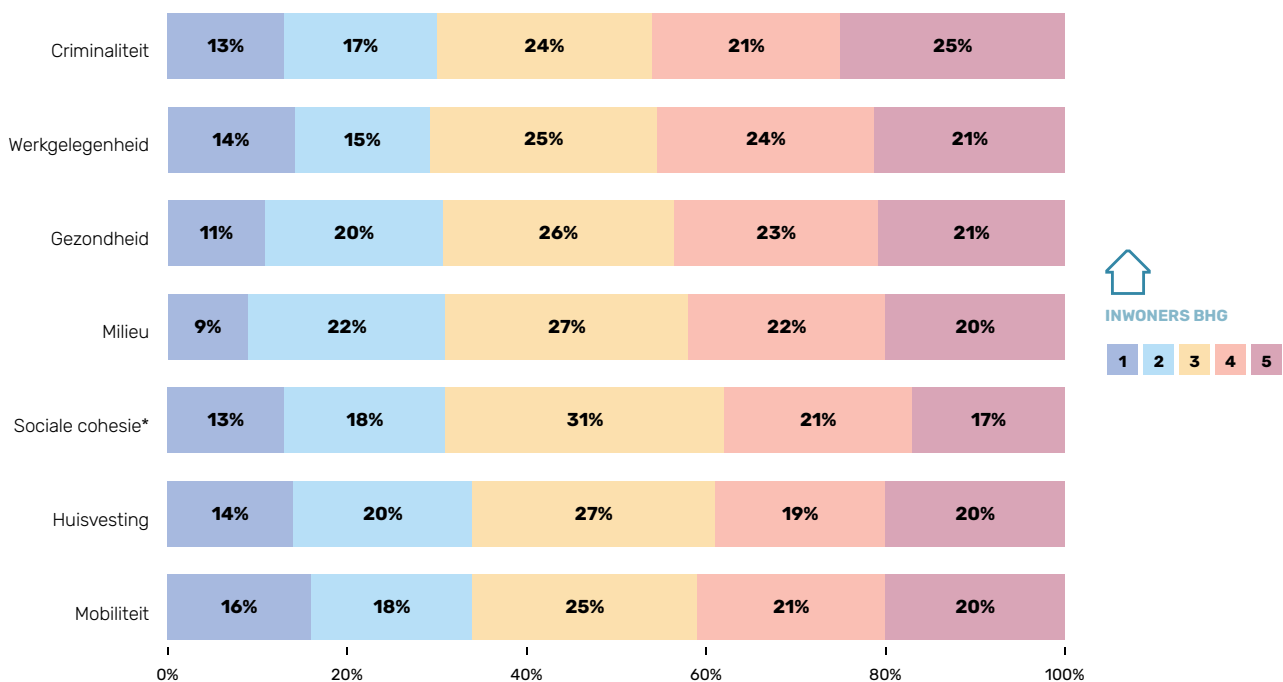
75 In de grafiek is de categorie ‘geen mening’, die tussen 8 en 12% van het totale aantal respondenten per thema vertegenwoordigt, niet opgenomen.

GEVOEL VAN VEILIGHEID EN ONVEILIGHEID

De resultaten voor de verschillende thema's komen in grote lijnen overeen, ondanks de context van algemene bezorgdheid over de gezondheid en beperkingen wegens de COVID-19-pandemie. Wel kan worden opgemerkt dat criminaliteit het onderwerp is dat de inwoners het vaakst als 'zeer zorgwekkend' beschouwen (25%). Gezondheid en milieu zijn de onderwerpen waarover de bevolking het minst vaak van mening is dat zij 'helemaal niet bezorgd' zijn. Het valt echter op dat het niveau van bezorgdheid voor de verschillende thema's vrij hoog is. Evenals bij de vorige vragen wordt dus een groot

aantal zaken die aan de orde zijn gesteld, vaak beschouwd als 'erg groot' of 'tamelijk groot' problemen voor het BHG, wat van invloed is op het gevoel van onveiligheid dat, vooral voor inwoners en toeristen, vaak of zeer vaak leek voor te komen. Er moet echter worden opgemerkt dat het tijdstip van de enquête (na een periode van strikte lockdown thuis en in een situatie van beperkte beroeps- of persoonlijke activiteiten) een belangrijk effect kan hebben gehad op de perceptie en het gevoel van de respondenten.

FIGUUR 19 "In hoeverre verontrusten volgende thema's u persoonlijk voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Duid dit aan op een schaal van 1 tot 5"; Totale steekproef Inwoners

Bron: BPV/BOPV

Voor pendelaars worden soortgelijke problematische kwesties ('erg groot' of 'tamelijk groot') aangehaald als voor inwoners, met name:

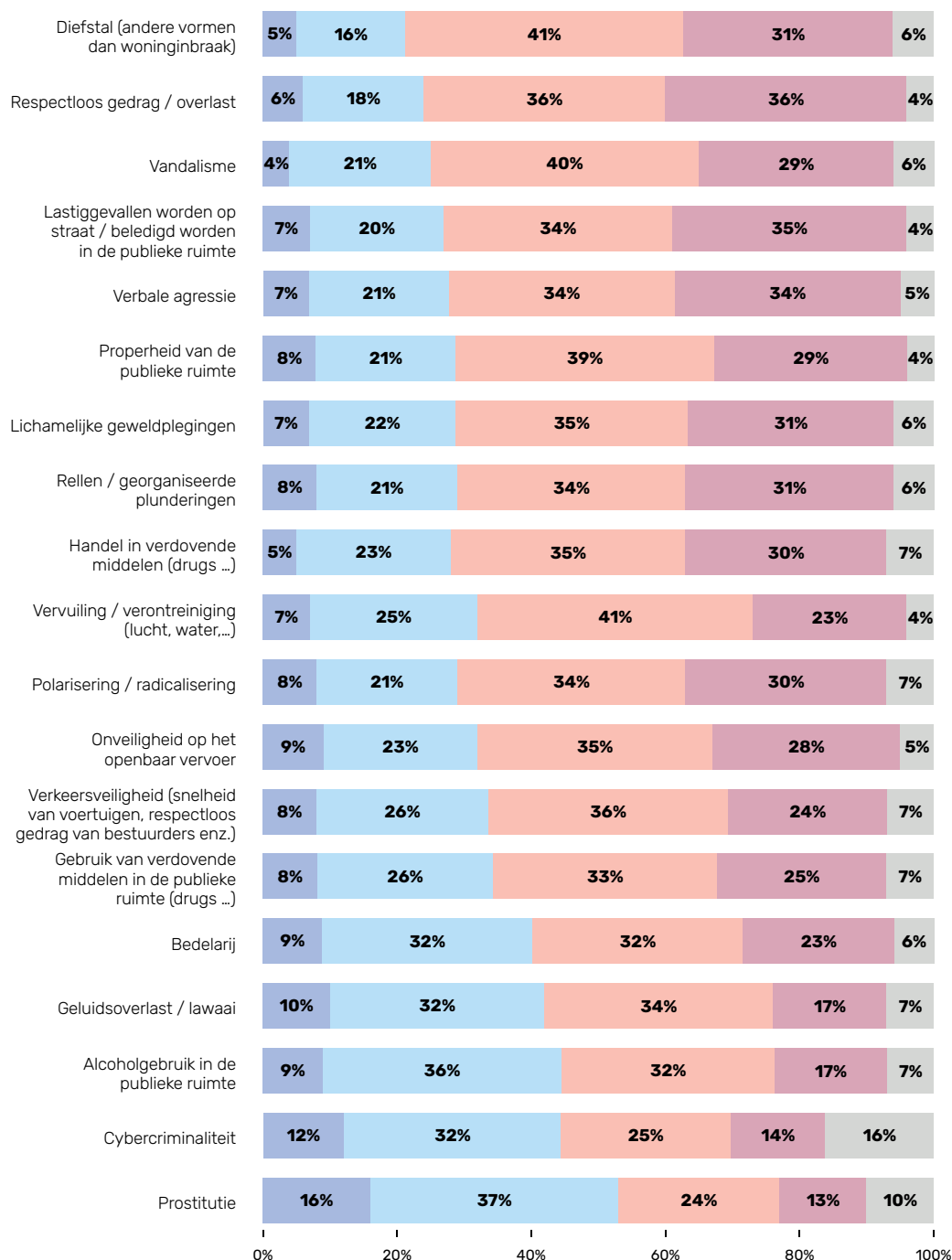
- 'Respectloos' gedrag (71%);
- 'Vandalisme' (69%);
- 'Lastiggevallen worden op straat/beledigd worden in de publieke ruimte' (68%);
- 'Netheid van de openbare ruimte' (67%), enz.

De meest problematische kwestie voor pendelaars is echter 'diefstal (anders dan inbraak)' (voor 72%).

Diefstal is een (zeer) belangrijk probleem in het BHG voor 7 pendelaars op 10

FIGUUR 20 "Vormen volgende kwesties volgens u een probleem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Dat is volgens u [...]"; Totale steekproef Pendelaars.

HELEMAAL GEEN PROBLEEM
 KLEIN PROBLEEM
 TAMELIJK GROOT PROBLEEM
 ERG GROOT PROBLEEM
 GEEN MENING

Bron: BPV/BOPV

Voor toeristen zijn de meest problematische kwesties ('erg groot' of 'tamelijk groot') vergelijkbaar en weerspiegelen ze de bezorgdheid die samenhangt met een kortstondige ervaring, zoals het bezoeken van plaatsen of evenementen, met als meest problematische:

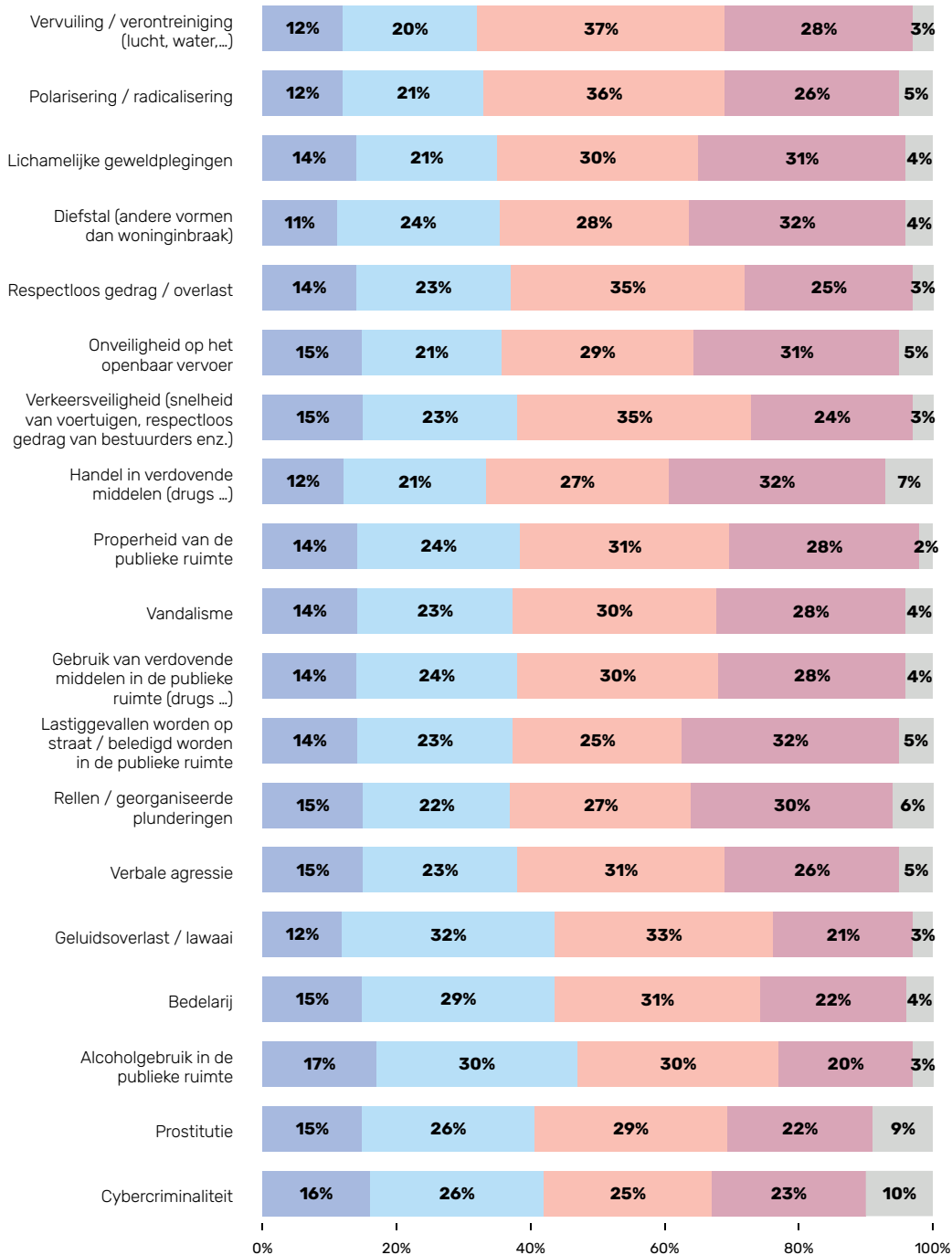
- > 'Vervuiling' (65%);
- > 'Lichamelijke geweldplegingen' (60%);
- > 'Diefstal' (60%);
- > 'Respectloos gedrag' (60%);
- > 'Onveiligheid op het openbaar vervoer' (59%);
- > 'Verkeersveiligheid' (59%).

GEVOEL VAN VEILIGHEID EN ONVEILIGHEID

Er moet echter worden opgemerkt dat de bezorgdheid over het onderwerp 'polarisering/radicalisering' (61%, tweede belangrijkste onderwerp), waarschijnlijk nog steeds beïnvloed is door de aanslagen gepleegd in 2016.

Polarisering/radicalisering is een (zeer) belangrijk probleem in het BHG voor 6 toeristen op 10

FIGUUR 21 "Vormen volgende kwesties volgens u een probleem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Dat is volgens u [...]"; Totale steekproef Toeristen.

 HELEMAAL GEEN PROBLEEM
 KLEIN PROBLEEM
 TAMELIJK GROOT PROBLEEM
 ERG GROOT PROBLEEM
 GEEN MENING

Bron: BPV/BOPV

4 Angsten inzake veiligheid

De respondenten kregen de mogelijkheid om vrij te antwoorden op de open vraag: "Welk(e) feit(en) vreest u persoonlijk het meest op het vlak van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"⁷⁶. Een op de vijf inwoners heeft deze vraag niet beantwoord (20,1%), evenals 18,4% van de pendelaars en 15,3% van de toeristen.

1 inwoner op 10
1 pendelaar op 10
2 toeristen op 10
verklaren dat ze niet bang zijn voor een bepaalde gebeurtenis in het BHG

11,9% van de inwoners, 9,5% van de pendelaars en 22,9% van de toeristen antwoordden dat zij niet bang waren voor een bepaalde gebeurtenis ('niets') of verklaarden uitdrukkelijk dat zij zich veilig voelden in het BHG. Daarentegen vermeldden 14,1% van de inwoners, 8,1% van de pendelaars en 9% van de toeristen een algemeen gevoel van onveiligheid in het BHG zonder specifieke feiten te noemen ('alles').

Agressie (zonder de aard ervan te specificeren) en diefstal zijn de angsten die het vaakst worden genoemd door de drie groepen

De twee belangrijkste angsten die in de drie groepen in verband met specifieke incidenten werden genoemd, zijn agressie (zonder de aard ervan te specificeren)⁷⁷ en diefstal⁷⁸. Angst voor agressie werd vermeld door 14,7% van de inwoners, 27,2% van de pendelaars en in mindere mate door toeristen (slechts 8%). De vrees om het slachtoffer te worden van diefstal geldt vooral voor toeristen (18,2%), maar ook voor inwoners (14,6%) en pendelaars (13,9%). Bovendien werden deze twee categorieën (agressie en diefstal) in veel gevallen ook samen geciteerd. Inbraak werd ook door 4% van de inwoners genoemd.

Angsten met betrekking tot de gezondheidssituatie worden aangehaald door

1 pendelaar op 10

Onder de antwoorden komt ook enige vrees met betrekking tot de gezondheidssituatie naar voren, evenals met betrekking tot de naleving van de regels die daaruit voortvloeien. Zo werd melding gemaakt van angst om besmet te worden, angst in verband met het niet naleven van maatregelen (dragen van een masker, afstand houden, enz.), of in verband met de toepassing van maatregelen (controles). Deze angstcategorie is groter voor pendelaars: 9,7% van hen maakte er melding van, tegenover 4,4% van de inwoners en 5,7% van de toeristen. Het hoge percentage voor pendelaars houdt waarschijnlijk verband met hun aanwezigheid op plaatsen die tijdens de onderzoeksperiode als potentieel risicovol werden beschouwd (bv. openbaar vervoer, werkplekken).

1 toerist op 10
verklaart dat hij bang is voor terroristische aanslagen

Terroristische aanslagen blijken nog steeds een grote angst voor toeristen te zijn. Ze werden door 11,8% van hen genoemd, terwijl ze veel minder vaak voorkomen bij de angsten van andere groepen (2,5% van de inwoners en 3,9% van de pendelaars).

Minder vaak genoemde angsten omvatten de categorie 'afwijkend gedrag'⁷⁹ zonder dat een specifiek gedrag kan worden vastgesteld.

Verkeersongevallen, of meer in het algemeen de verkeersveiligheid, worden door een klein aantal respondenten genoemd (5,3% van de pendelaars, 3,8% van de inwoners en 1,4% van de toeristen). Wanneer de vraag echter specifiek wordt gesteld (zie hieronder) geven de respondenten aan dat deze situaties angsten opwekken die kunnen leiden tot vermijdingsgedrag.

⁷⁶ Sommige respondenten noemden meer dan één feit, en komen daarom in meerdere categorieën voor. De indeling in categorieën werd gemaakt op basis van degene die in het vorige onderzoek werd gebruikt, waaraan enkele specifieke kenmerken werden toegevoegd die naar voren kwamen uit de analyse van de resultaten van de open vragen van het huidige onderzoek (bv. covidbesmettingen).

⁷⁷ Bij de groepering naar modaliteit werd agressie zonder details over de aard ervan gegroepeerd in de categorie 'agressie (onbepaalde aard)'; terwijl wanneer er wel details waren, deze gebeurtenissen werden gegroepeerd in de specifieke categorieën ('fysieke agressie', 'verbale agressie', 'seksuele agressie'). Daarom omvat de classificatie zowel de onbepaalde categorie als de specifieke categorieën.

⁷⁸ Bij de groepering naar modaliteit omvatte de categorie 'diefstal' alle antwoorden waarin diefstal of een vorm van diefstal (bv. pickpocket) werd vermeld. De specifieke vermelding van inbraak (of andere 'woninginbraak') valt onder een specifieke categorie.

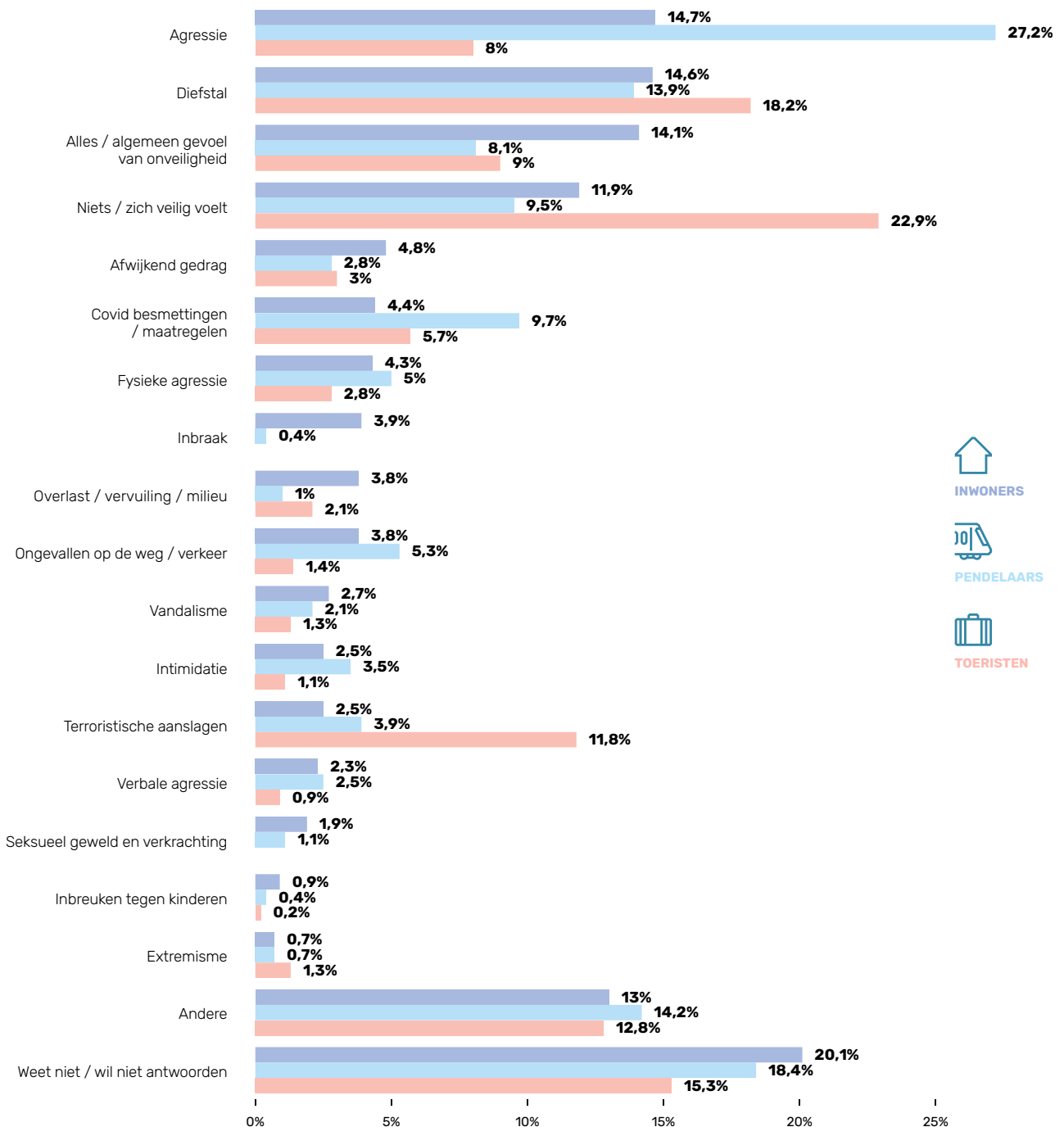
⁷⁹ Deze categorie omvatte antwoorden waarin melding werd gemaakt van gedrag dat bijvoorbeeld verband hield met drugsgebruik of dronkenschap.

GEVOEL VAN VEILIGHEID EN ONVEILIGHEID

De respondenten vermeldden ook 'milieugerelateerde' problemen (vermelding van overlast, vervuiling, enz.) in minder dan 5% van de gevallen (3,8% van de inwoners), hoewel deze onderwerpen werden beschouwd als een van de problemen die het vaakst als belangrijk werden aangeduid (zie hierboven). Hetzelfde geldt voor vandalisme, verbale agressie of intimidatie, die door minder dan 3% van de respondenten worden genoemd.

Onder de 'andere' angsten die worden genoemd, kunnen we het verwijzen naar specifieke doelgroepen op een soms stigmatiserende of discriminerende manier (bv. 'groepjes jongeren', 'daklozen', 'immigratie', enz.) vermelden. Er werd door de respondenten ook verwezen naar bepaalde periodes of specifieke locaties (bv. 's nachts', 'openbaar vervoer', 'stadscentrum', enz.) zonder dat er een verband met een feit wordt gelegd en zonder dat het mogelijk was een algemene tendens te ontwaren. Tenslotte werden ook andere feiten minder vaak genoemd: discriminatie (bv. tegen toeristen), 'rellen', seksuele agressie.

FIGUUR 22 "Welk(e) feit(en) vreest u persoonlijk het meest op het vlak van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners, Pendelaars, Toeristen.

Bron: BPV/BOPV

In de vorige enquête behoorden agressie (zonder de aard ervan te specificeren) en diefstal zonder geweld reeds tot de angsten die door de respondenten in alle drie groepen het meest werden geuit. De angst om slachtoffer te worden van diefstal was reeds groter onder toeristen (28,7%) dan onder inwoners (7,5%) en pendelaars (25,4%), wat ook nu nog het geval is. De angst voor diefstal is echter toegenomen voor inwoners in vergelijking met de vorige enquête (van 7,5% in 2018 naar 14,6% in 2020), terwijl deze voor pendelaars lijkt te zijn afgenomen (van 25,4% in 2018 naar 13,9% in 2020). Voor de inwoners merken we op dat inbraak nu door slechts 3,9% van de inwoners specifiek wordt genoemd, terwijl het in 2018 de op een na meest voorkomende angst was (22% van de inwoners). Een hypothese kan zijn dat de toegenomen aanwezigheid van mensen in hun huizen als gevolg van de gezondheidscrisis heeft geleid tot een afname van de angst om het slachtoffer van inbraak te worden⁸⁰. Ook de angst voor intimidatie neemt voor alle drie groepen af (12,4%, 9,4% en 13,2% voor respectievelijk inwoners, pendelaars en toeristen in 2018 en 2,5%, 3,5% en 1,1% in 2020). Tot slot is de angst voor aanslagen, die in 2018 ook hoog op de lijst van bezorgdheden stond voor toeristen (34,6%), pendelaars (23,3%) en in mindere mate inwoners (8,4%), grotendeels afgenomen in 2020, ook al blijft deze voor toeristen vrij hoog.

5 Onveiligheidssituaties en vermijdingsstrategieën

Uit de vorige enquête bleek dat de respondenten regelmatig bepaalde plaatsen vermeden, of zelfs hun tijdsbesteding aanpasten of thuisbleven, om veiligheidsredenen. Daarom werd in het kader van dit onderzoek een reeks vragen gesteld om een beter inzicht te krijgen in dit gevoel van onveiligheid en in de mogelijke vermijdingsstrategieën die de verschillende groepen als reactie daarop toepassen.

Bij de gesloten vraag: "Gebeurt het dat u zich in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onveilig voelt in volgende situaties:"⁸¹, werd gepolst naar het veiligheidsgevoel in bepaalde situaties of bij het gebruik van verschillende vervoerwijzen, als voorbereiding op de vragen over de vermijdingsstrategieën met betrekking tot deze vervoerwijzen (zie verder). Daarbij bleek dat de helft van de inwoners zich nooit onveilig voelt als ze alleen thuis zijn, terwijl slechts één op de vijf inwoners zich nooit onveilig voelt als ze alleen op straat zijn (17% van

de inwoners, tegenover slechts 7% van de pendelaars en 24% van de toeristen). De vervoerwijzen die het minst voor een gevoel van onveiligheid zorgen, zijn auto's en taxi's (ongeveer de helft van de gebruikers voelt zich nooit onveilig), terwijl verplaatsingen te voet en openbaar vervoer (metro, tram, bus, trein) de vervoerwijzen zijn die de gebruikers zich het meest onveilig doen voelen.

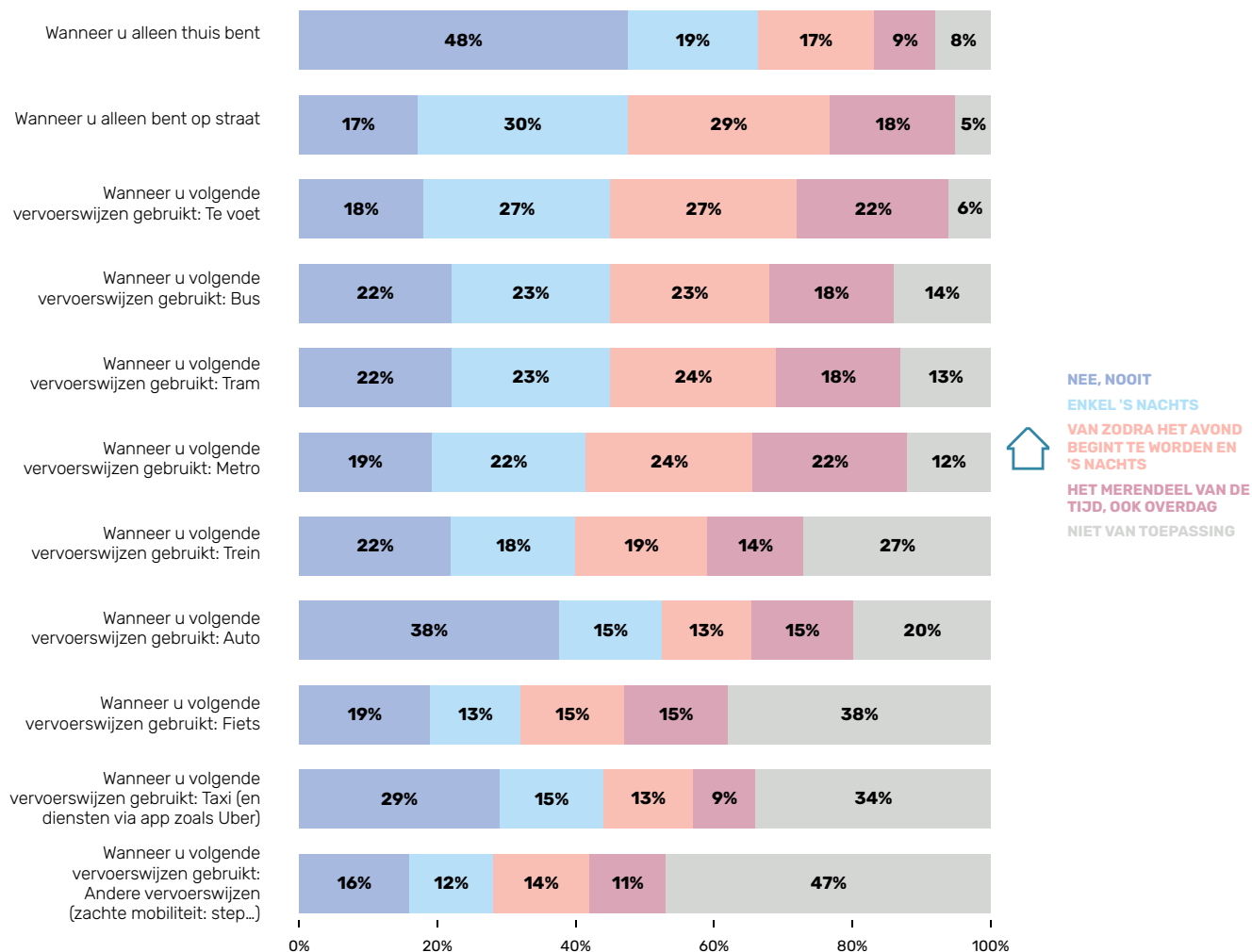
Verplaatsingen te voet en het openbaar vervoer zijn de vervoerwijzen die de gebruikers zich het meest onveilig doen voelen

80 Er kan ook worden aangenomen dat sommige inwoners die 'diefstal' noemden (zonder verdere verduidelijking) ook inbraken onder deze term verstaan, vandaar de toename van deze angst.

81 Bijkomende toelichting: "Indien u de vermelde vervoerswijze niet gebruikt of op bepaalde plaatsen niet komt, duid dan "niet van toepassing" aan (NVT)."

GEVOEL VAN VEILIGHEID EN ONVEILIGHEID

FIGUUR 23 “Gebeurt het dat u zich in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onveilig voelt in volgende situaties: [...]”; Totale steekproef Inwoners.

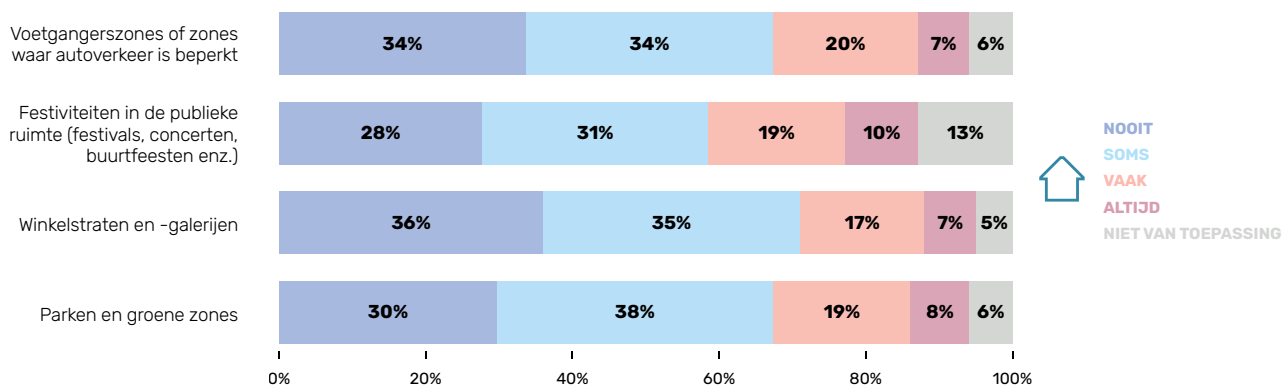

Bron: BPV/BOPV

Aan de verschillende doelgroepen werd ook gevraagd aan te geven welke vermijdingsstrategieën zij ten aanzien van bepaalde categorieën van ruimten zouden toepassen. Deze soorten ruimten werden in samenwerking met het begeleidingscomité geselecteerd op grond van hun specifieke

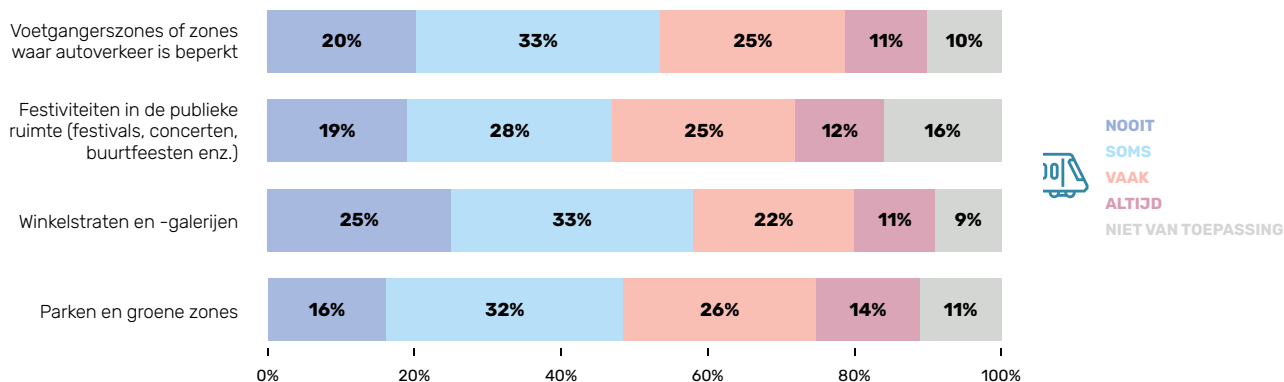
karakter voor het grondgebied van het Gewest. Met betrekking tot deze categorieën van plaatsen kan worden vastgesteld dat alle doelgroepen verklaren dat zij vermijdingsstrategieën toepassen (ongeveer een derde van de inwoners en toeristen en een op de vijf pendelaars verklaren dat zij dit nooit doen).

FIGUUR 24 “Gebeurt het dat u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om veiligheidsredenen: Volgende plekken vermijdt uit schrik voor respectloos gedrag, overlast, diefstal of geweldplegingen?” Totale steekproef Inwoners.

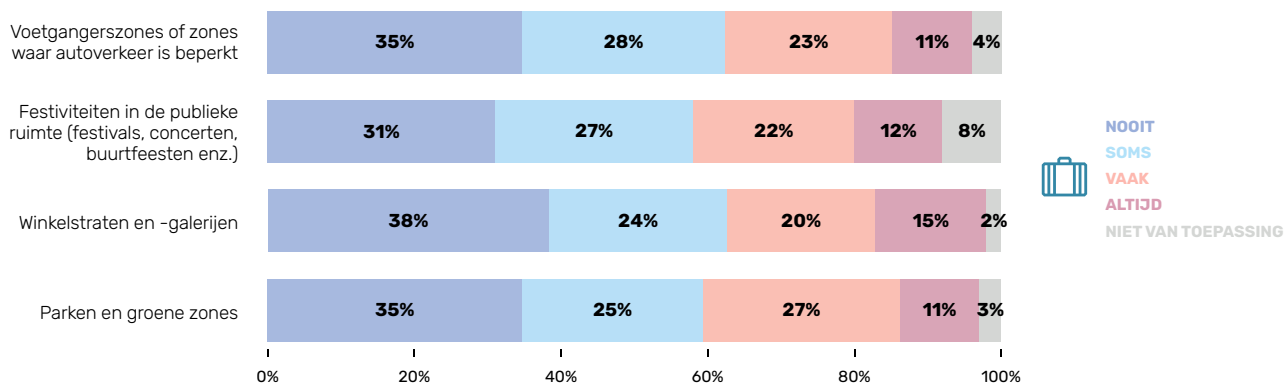
Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 25 “Gebeurt het dat u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om veiligheidsredenen: Volgende plekken vermijdt uit schrik voor respectloos gedrag, overlast, diefstal of geweldplegingen?” Totale steekproef Pendelaars.

Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 26 “Gebeurt het dat u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om veiligheidsredenen: Volgende plekken vermijdt uit schrik voor respectloos gedrag, overlast, diefstal of geweldplegingen?” Totale steekproef Toeristen.

Bron: BPV/BOPV

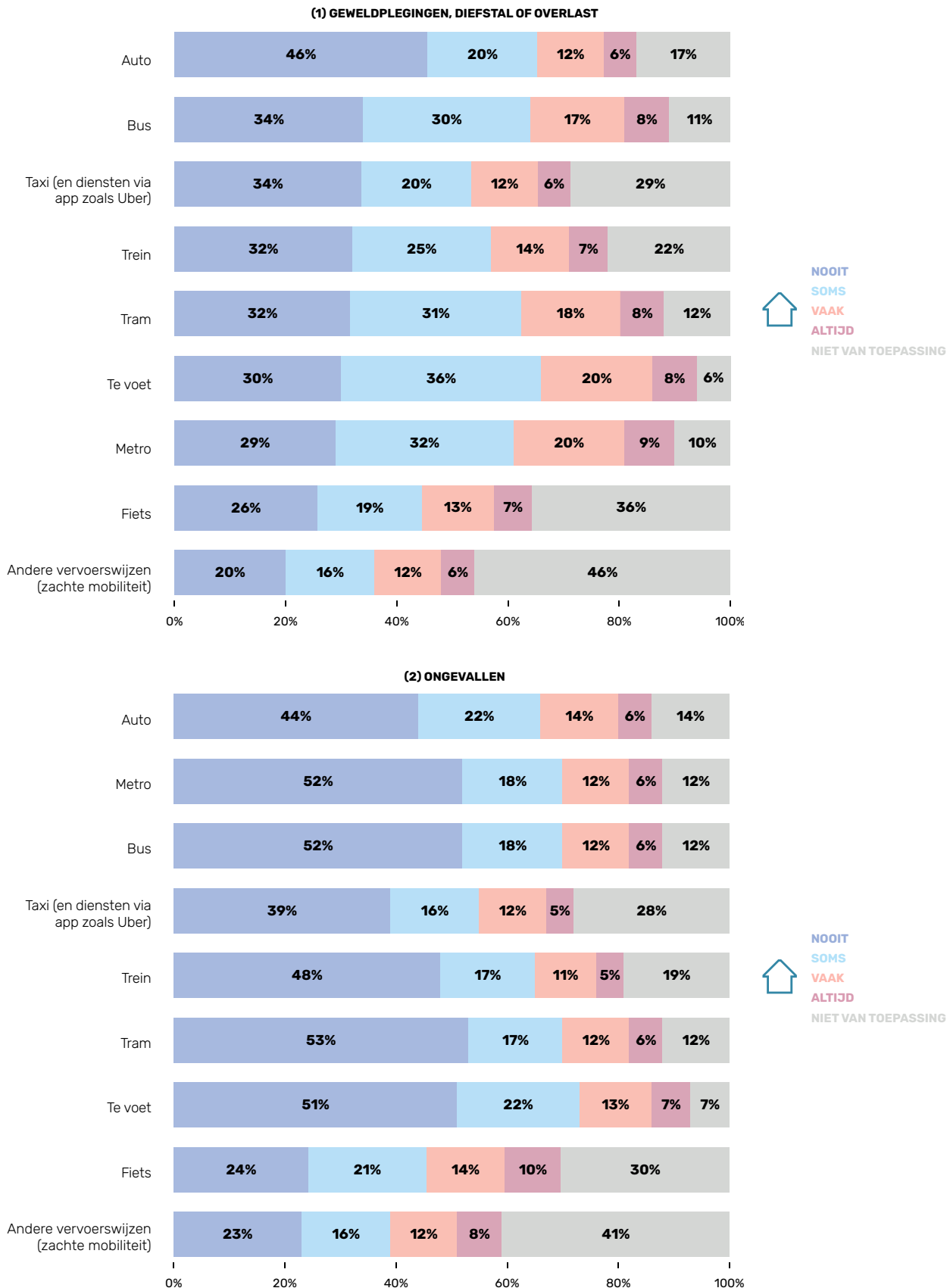
Aan de hand van de volgende vragen over vermijdingsstrategieën voor verschillende vervoerwijzen: “Gebeurt het dat u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om veiligheidsredenen: bepaalde vervoerwijzen vermijdt uit schrik voor (1) geweldplegingen, diefstal of overlast (2) ongevallen?” (zie grafieken hieronder) kon vastgesteld worden dat de fiets en ‘andere vormen van zachte mobiliteit’ het meest door hun gebruikers vermeden worden uit angst voor ongevallen. Wat de vervoerwijzen betreft die uit vrees voor agressie worden vermeden, vinden we hier vooral het openbaar vervoer (metro, tram, bus, trein), alsook het te voet gaan en fietsen terug. Dit bevestigt het gevoel van onveiligheid dat wordt veroorzaakt door elk van deze vervoerwijzen, zoals hierboven wordt beschreven. De bevindingen zijn vergelijkbaar voor de pendelaars (behalve voor de trein, die door deze groep minder vaak wordt gemedend) en de toeristen.

- Inwoners verklaren dat ze**
- > de fiets en de ‘andere vormen van zachte mobiliteit’ vermijden uit angst voor ongevallen
 - > het openbaar vervoer, te voet gaan en de fiets vermijden uit angst voor geweldplegingen, diefstal of overlast

GEVOEL VAN VEILIGHEID EN ONVEILIGHEID

FIGUUR 27 “Gebeurt het dat u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om veiligheidsredenen: bepaalde vervoerswijzen vermijdt uit schrik voor (1) geweldplegingen, diefstal of overlast (2) ongevallen?”; Totale steekproef Inwoners.

Bron: BPV/B0PV

In 2018 werd aan alle drie de doelgroepen gevraagd of zij bepaalde plaatsen wel eens vermeden om veiligheidsredenen. Aan inwoners werd bovendien gevraagd naar hun geneigdheid om hun tijdsbesteding aan te passen of thuis te blijven om veiligheidsredenen. 15% van de inwoners verklaarde bepaalde plaatsen te mijden uit veiligheidsoverwegingen, terwijl 11% van de pendelaars en 5% van de toeristen vaak of voortdurend plaatsen vermeden die ze niet vertrouwden. Inwoners die in het jaar voorafgaand aan de enquête slachtoffer werden van ten minste één incident, waren ook vaker geneigd hun tijdsbesteding te wijzigen.

Wat de vervoerwijzen betreft, bleek dat 68,7% van de inwoners gemiddeld geen enkel vervoerwijze vermijdt (trein, tram, metro, bus, taxi, te voet gaan, auto, fiets). Dit aandeel is hoger dan in de enquête van 2020. De vraag werd echter gesteld met betrekking tot het tijdstip van de dag ('nooit', 'alleen 's nachts', 'vanaf de vooravond en 's nachts', 'meestal'). Dit verschilt van de vraag in de huidige enquête van 2020, die betrekking had op de frequentie van het vermijden. Dit onderscheid is in de huidige enquête gemaakt om elementen te verkrijgen die enerzijds betrekking hebben op de frequentie van het vermijdingsgedrag voor elke vervoerwijze en anderzijds op de oorzaken van het vermijdingsgedrag, ongeacht of deze verband houden met verkeersveiligheid (ongevallen) of met geweldpleging, diefstal of overlast.

Uit de enquête van 2018 bleek dat te voet gaan en de metro nemen 's nachts vermeden werd door iets meer dan 15% van de inwoners en door 14% van de pendelaars en 9% van de toeristen. Dit strookt met de bevindingen van de huidige enquête waarin te voet gaan en het openbaar vervoer (metro, tram, bus, trein) de vervoermiddelen zijn die bij de gebruikers de meeste gevoelens van onveiligheid opwekken en worden vermeden uit vrees voor geweldpleging, diefstal of overlast.

Hoofdstuk 3

Slachtofferschap

1 Algemeen overzicht

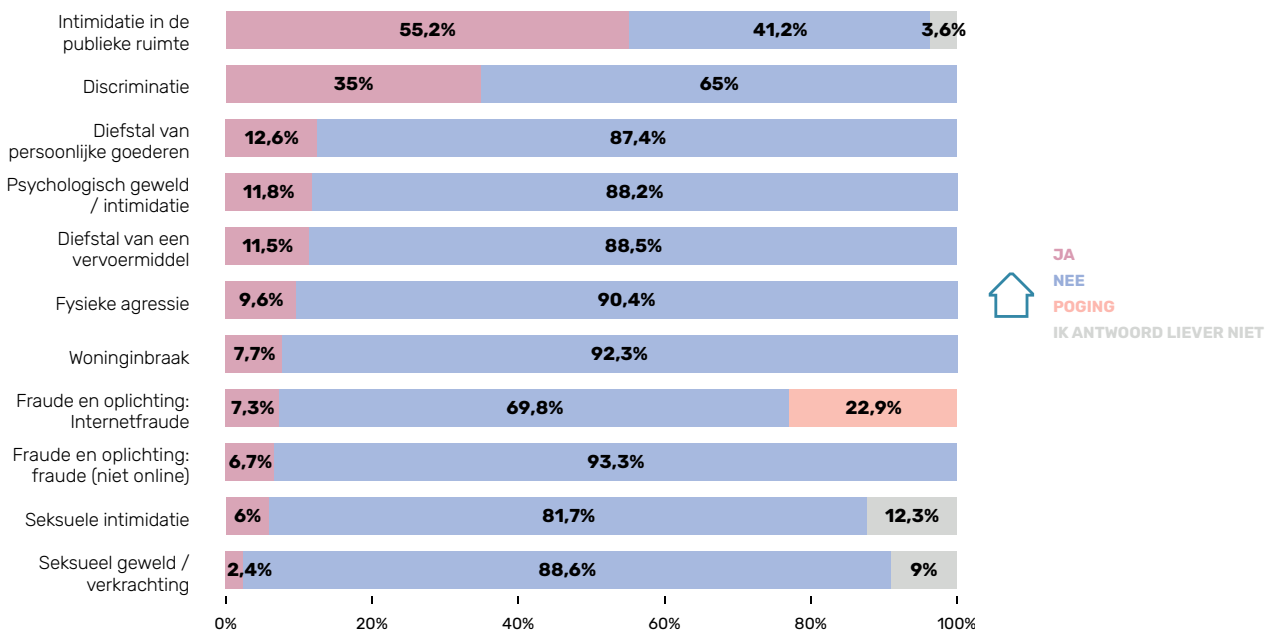
71% van de bevroegde inwoners verklaarde dat ze in de loop van het jaar minstens één keer het slachtoffer waren geworden van een feit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest⁸², tegenover 79% van de pendelaars en 53% van de toeristen.

7 inwoners op 10
8 pendelaars op 10
1 toerist op 2

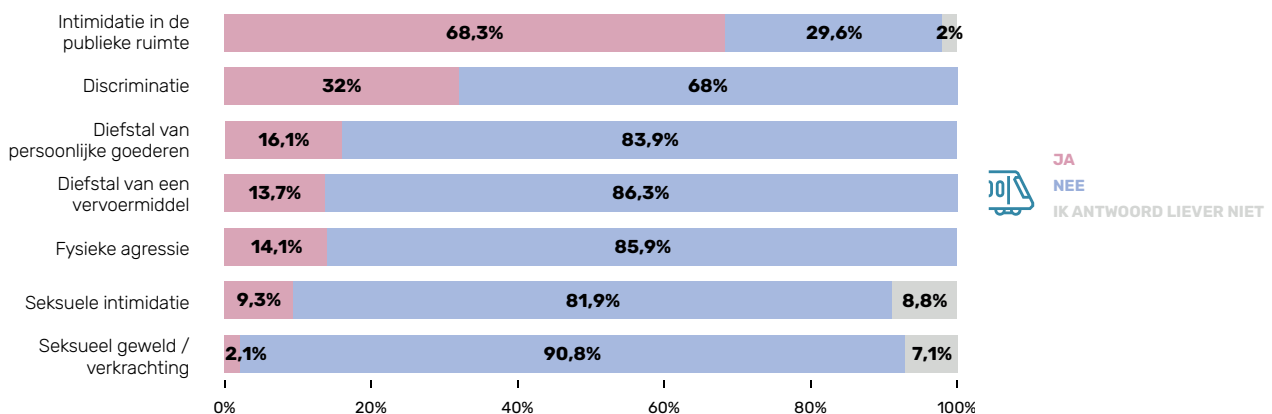
verklaren dat ze in de loop van de twaalf maanden voorafgaand aan de enquête slachtoffer werden van minstens één feit

FIGUUR 28 **Prevalentie van slachtoffers (%) van feiten in het BHG in de totale steekproef Inwoners in de laatste 12 maanden.**

Bron: BPV/BOPV

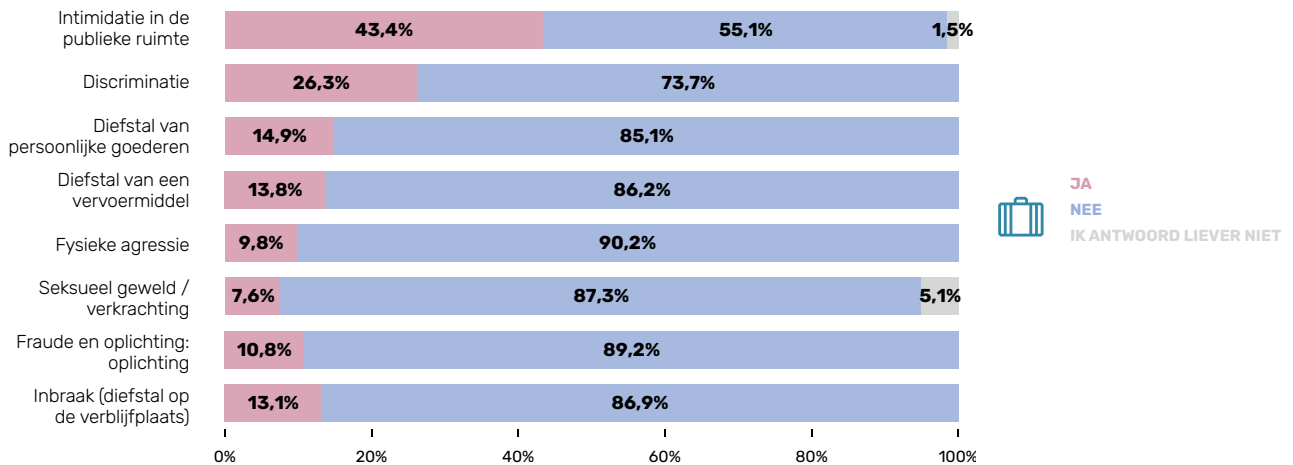
FIGUUR 29 **Prevalentie van slachtoffers (%) van feiten in het BHG in de totale steekproef Pendelaars in de laatste 12 maanden.**

Bron: BPV/BOPV

82 Antwoord 'ja' op ten minste één van de feiten waarover zij werden bevroegd.

FIGUUR 30 **Prevalentie van slachtoffers (%) van feiten in het BHG in de totale steekproef Toeristen in de laatste 12 maanden.**

Bron: BPV/BOPV

In het algemeen gaat het vooral om intimidatie in de openbare ruimte, discriminatie, diefstal (diefstal van persoonlijke bezittingen en diefstal van een vervoermiddel) en fysieke agressie (zie hieronder voor details).

‘Intimidatie in de openbare ruimte’ is het belangrijkste slachtofferschaapsfeit voor alle groepen, met 55% van de inwoners die verklaart in het voorgaande jaar slachtoffer te zijn geweest in het BHG, evenals 68% van de pendelaars en 43% van de toeristen. Om een beter inzicht te krijgen in intimidatie in de openbare ruimte, werd aan de respondenten gevraagd aan te geven hoe vaak zij als slachtoffer aan verschillende feiten waren blootgesteld⁸³. Dit fenomeen is daarom in deze enquête op een specifieke manier behandeld in vergelijking met de enquête van 2018 en zal in een afzonderlijk deel van dit hoofdstuk worden beschreven (zie 3 Focus op intimidatie in de openbare ruimte).

In het algemeen verklaren de inwoners het vaakst dat ze slachtoffer werden van intimidatie in de openbare ruimte, discriminatie of diefstal (van persoonlijke bezittingen of van een vervoermiddel)

We zien dus enerzijds een verschil tussen aangegeven slachtofferschaap en geuite angsten, met een overwicht van intimidatie in de openbare ruimte en discriminatie in het zelfverkleerde slachtofferschaap (deze feiten komen niet voor in de angsten die het meest door de verschillende groepen worden geuit). Anderzijds betroffen de geuite angsten hoofdzakelijk eigendomsdelicten (diefstal, inbraak) en agressie (zonder de aard van deze laatste te specificeren).

35% van de inwoners meldde in de loop van het jaar ten minste één geval van discriminatie in het BHG te hebben meegemaakt, tegenover 32% van de pendelaars en 26,3% van de toeristen⁸⁴. De resultaten op het gebied van discriminatie zullen in het vervolg van deze analyse meer in detail worden gepresenteerd (zie 4 Focus op discriminatie).

Diefstal is het derde meest gerapporteerde slachtofferschaap door de verschillende groepen (maar in veel kleinere proporties dan de eerste twee categorieën); 12,6% van de inwoners verklaart in de laatste twaalf maanden in het BHG het slachtoffer te zijn geweest van een diefstal (16,1% van de pendelaars en 14,9% van de toeristen). Ook voertuigdiefstal⁸⁵ kent een hoog slachtofferschaapsaandeel, met 11,5% van de inwoners (13,7% van de pendelaars en 13,8% van de toeristen).

Psychologisch geweld/intimidatie (pesterijen)⁸⁶ is het vierde meest voorkomende slachtofferschaap dat door de

83 Er werden 6 vragen gesteld, met 6 titels (zie hoofdstuk hieronder), om het slachtofferschaap te bepalen met betrekking tot het fenomeen intimidatie in de openbare ruimte (variante van de vraag “Werd u in de afgelopen 12 maanden binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]”). De antwoordmodaliteiten waren de volgende: ‘Nooit’, ‘Soms’, ‘Vaak’, ‘Altijd’, ‘Ik wens niet te antwoorden’. Slachtoffer zijn van intimidatie in de openbare ruimte betekent dat de respondent voor minstens een van de 6 vragen een van de volgende 3 modaliteiten heeft gekozen: ‘Soms’, ‘Vaak’ of ‘Altijd’. Geen slachtoffer zijn betekent dat de respondent ‘Nooit’ heeft geselecteerd voor alle vragen die hij heeft beantwoord. ‘Ik wens niet te antwoorden’ betekent dat de respondent deze modaliteit voor alle 6 rubrieken heeft geselecteerd.

84 Bij de vraag: “Bent u in de afgelopen 12 maanden het slachtoffer van om het even welke vorm van discriminatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? En zo ja, van welke vorm(en) van discriminatie? Meerdere antwoorden mogelijk”.

85 Antwoordmodaliteiten: ‘Auto (bestelwagen, 4X4, pick-up)’; ‘Motorfiets (motor, scooter, bromfiets)’; ‘Elektrische fiets’; ‘Fiets’; ‘Vrachtwagen/zwaar voertuig’; ‘Ander voertuig’.

86 De vraag: “Werd u in de afgelopen 12 maanden meermaals geconfronteerd met minachtende, vernederende of zelfs kwetsende gedragingen en/of uitlatingen door eenzelfde persoon?”

inwoners van het BHG wordt genoemd⁸⁷. Het zeldzaamste slachtofferschap voor alle drie groepen is seksueel geweld/verkrachting^{88,89}. Seksuele intimidatie⁹⁰ blijkt echter een vrij aanwezig verschijnsel te zijn voor inwoners en pendelaars⁹¹ (respectievelijk 6% en 9%), zoals ook blijkt uit bepaalde elementen in het specifieke deel over intimidatie in de openbare ruimte (zie hieronder). Bovendien werd, in

het kader van de door de gezondheidssituatie veroorzaakte bezorgdheid over de mogelijke toename van het verschijnsel internetfraude, besloten niet alleen het slachtofferschap van fraude te meten, maar ook de melding van pogingen tot internetfraude⁹² voor inwoners van het BHG. Daarbij is duidelijk gebleken dat een groot aantal mensen het slachtoffer is van pogingen tot fraude via het internet (23%).

In de vorige enquête was het zelfgerapporteerde slachtofferschap ook het onderwerp van een reeks vragen aan de respondenten. De methodologie voor het verzamelen van informatie was echter verschillend; alle enquêtes op het terrein (en voor alle doelgroepen) werden face-to-face afgenomen. Deze verandering van methodologie kan dus van invloed zijn op de interpretatie van de vraag door de respondent (bij de online enquête was het bijvoorbeeld niet mogelijk aanvullende informatie te verkrijgen over de vragen of de antwoordmodaliteiten, terwijl dit bij een face-to-face gesprek met een interviewer wel kon). Daarnaast zijn ook de vragen over slachtofferschap gewijzigd ten opzichte van de vorige enquête. We stellen vast dat de zelfgerapporteerde slachtofferschapscijfers in de huidige enquête aanzienlijk hoger liggen dan in de enquête van 2018, hoewel dit niet wordt weerspiegeld in objectieve criminaliteitsgegevens van de politie (zie met name het BOPV-verslag van 2020). Deze resultaten moeten daarom met de nodige voorzichtigheid worden geanalyseerd en vergeleken. Deze stijging is bijzonder belangrijk voor discriminatie (zie specifiek onderdeel hieronder).

In 2018 verklaarde iets minder dan een op de twee bevraagde inwoners (44%) ten minste eenmaal in het jaar het slachtoffer te zijn geweest van een feit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, tegenover 27% van de pendelaars en 13% van de toeristen. De belangrijkste slachtofferschapscijfers waren discriminatie (voor 14,2% van de inwoners, 9,2% van de pendelaars en 2,7% van de toeristen), gevolgd door opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte (13,4% van de inwoners, 14,9% van de pendelaars en 5,5% van de toeristen), pesterijen (11,5% van de inwoners), en diefstal zonder geweld (10% van de inwoners, 4,8% van de pendelaars en 2,7% van de toeristen). Er wordt op gewezen dat sommige gebeurtenissen die in 2018 in de top van slachtoffersschappen voorkwamen, in 2020 werden opgenomen in de ruimere categorie 'intimidatie in de openbare ruimte' die verschillende soorten realiteiten omvat: bv. beledigingen, bedreigingen, enz.

87 Pendelaars en toeristen werden hier niet naar gevraagd.

88 De vraag: "Werd u in de afgelopen 12 maanden door iemand gedwongen of verplicht tot seksuele handelingen zonder dat u daarmee instemde?"

89 Het percentage slachtofferschap van seksuele agressie/verkrachting onder toeristen is zeer hoog in vergelijking met de andere groepen enerzijds en ten opzichte van de vorige enquête anderzijds. Dit hoge percentage wordt in dit stadium niet verklaard. Het zou om een misverstand over de vraag kunnen gaan, aangezien de vraag over seksuele intimidatie niet aan toeristen werd gesteld door de lengte van de vragenlijst.

90 De vraag: "Bent u in de afgelopen 12 maanden slachtoffer geweest van seksuele intimidatie? (Seksuele intimidatie: een geheel van gebaren, houdingen en woorden met een seksuele connotatie die de waardigheid en de integriteit, moreel en/of fysiek, van een persoon kunnen aantasten. Deze intimidatie kan zich in om het even welke omgeving hebben voorgedaan: openbare plaatsen, op het werk, op school, binnen het huwelijk, op het internet, via de telefoon,...)"

91 Toeristen werden hier niet naar gevraagd. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor een hoger percentage gerapporteerde feiten van seksuele agressie door dit publiek, met een mogelijk ruimere interpretatie van de vraag over seksuele agressie door toeristen.

92 Bij de vraag: "Bent u in de afgelopen 12 maanden slachtoffer geweest van fraude of een poging tot fraude via het internet (bv. iemand heeft toegang gekregen tot uw persoonlijke computer of deze gehackt (hacking), iemand heeft uw persoonlijke gegevens zonder uw toestemming gebruikt (phishing), iemand heeft u gevraagd geld te sturen (valse erfenis, enz.), enz.):" Antwoordmodaliteiten "Ja, slachtoffer; Ja, poging; Neen".

2 Poly-slachtofferschap

Op basis van de gegevens met betrekking tot slachtofferschap in de loop van de laatste twaalf maanden vóór de enquête is het mogelijk om te identificeren welke respondenten het slachtoffer waren van één of meerdere incidenten (poly-slachtofferschap).

De onderstaande grafieken tonen het percentage inwoners dat slachtoffer is geworden volgens het aantal slachtoffersfeiten alsook de verdeling volgens geslacht. Van alle bevraagde inwoners was iets meer dan een op vier het slachtoffer van één incident. 18% gaf aan het slachtoffer te zijn geweest van twee verschillende vormen van slachtofferschap (van degenen die hen voorgelegd werden), wat de grootste categorie van slachtoffers van meerdere feiten is.

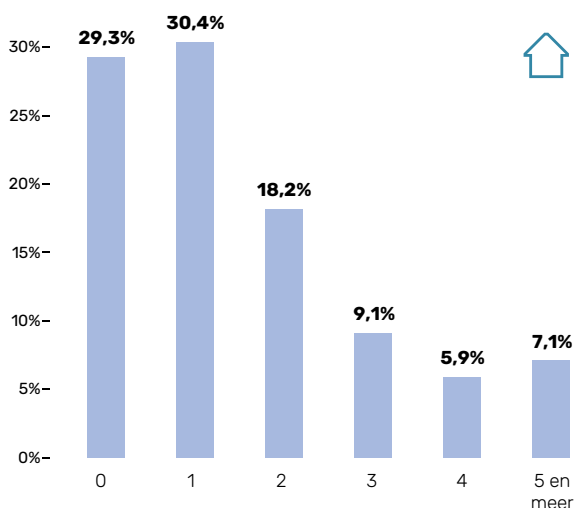
Voor alle drie de doelgroepen geldt dat wanneer respondenten meldden slachtoffer te zijn geweest van één enkel feit, het voor de grote meerderheid van hen om intimidatie in de openbare ruimte bleek te gaan (60% van de incidenten voor inwoners, 80% voor pendelaars en 71% voor toeristen). Het op een na meest aangehaalde eenmalige feit, voor alle doelgroepen, was discriminatie (27,5% van de eenmalige feiten voor inwoners, 15,5% voor pendelaars en 23,6% voor toeristen).

Wat het geslacht betreft, gaven vrouwelijke inwoners vaker dan mannelijke inwoners aan slachtoffer te zijn geweest van ten minste één incident in het BHG (32,7% van de mannelijke inwoners was geen slachtoffer van enig incident, tegenover 26,1% van de vrouwelijke inwoners). Voor inwoners die het slachtoffer zijn van een enkel incident, blijkt dat vrouwen in de meerderheid zijn als slachtoffers van intimidatie in de openbare ruimte (58,4% van de vrouwen en 41,6% van de mannen) (zie hieronder voor details), terwijl mannen in de meerderheid zijn als slachtoffers van discriminatie (58,1% van de mannen en 41,9% van de vrouwen).

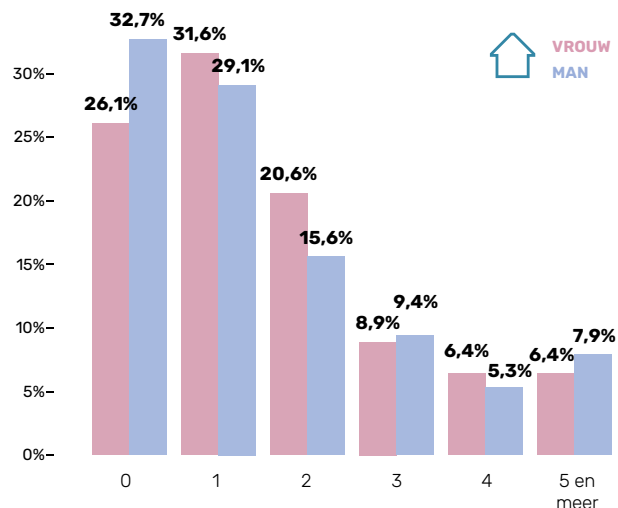
Bij de inwoners zijn vrouwen in de meerderheid qua slachtoffers van intimidatie in de openbare ruimte, terwijl mannen in de meerderheid zijn qua slachtoffers van discriminatie

FIGUUR 31 Poly-slachtofferschap van inwoners in de afgelopen twaalf maanden (percentage respondenten naar aantal feiten).

Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 32 Poly-slachtofferschap van inwoners in de afgelopen twaalf maanden (percentage respondenten naar aantal feiten en het geslacht van de respondenten).

Bron: BPV/BOPV

3 Focus op intimidatie in de openbare ruimte

Intimidatie in de openbare ruimte komt in deze enquête naar voren als het belangrijkste slachtofferschapfeit bij alle drie de groepen, namelijk 55% voor de inwoners, 68% voor de pendelaars en 43% voor de toeristen.

Intimidatie in de openbare ruimte – en meer specifiek seksuele intimidatie in de openbare ruimte – is sinds de laatste jaren een groeiend probleem. In deze context dient opgemerkt te worden dat het verschijnsel zichtbaarder is geworden⁹³, dat er meer rekening wordt gehouden met de stem van de slachtoffers en de gevolgen voor hun veiligheid alsook hun gevoel van veiligheid, en dat de overheid op deze feiten wil reageren⁹⁴. Uit de vorige Gewestelijke Veiligheidsenquête was reeds gebleken dat een groot deel van de respondenten (13,4% van de inwoners, 14,9% van de pendelaars en 5,5% van de toeristen) in het jaar dat aan de enquête voorafging het slachtoffer was geworden van opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte op het grondgebied van het BHG⁹⁵. Net zoals in andere nationale en internationale enquêtes over deze verschijnselen, werd er een specifieke reeks vragen gesteld over 'intimidatie in de openbare ruimte'⁹⁶. Deze specifieke reeks vragen somde verschillende feiten op om de prevalentie en de frequentie van het door de respondenten waargenomen slachtofferschap op het grondgebied van het BHG vast te stellen⁹⁷. Concreet gaat het om de volgende feiten⁹⁸:

- › Beledigingen, bedreigingen;
- › Obscene gebaren, indringende blikken;
- › Seksistische/LGBTQI-fobe opmerkingen, nagefloten worden;
- › Achtervolgd worden, opdringerig aangesproken worden;
- › Iemand die tegen u aanschurkt, aanrakingen, strelingen;
- › Exhibitionisme.

Er werd de respondenten gevraagd naar hun blootstelling aan de hierboven beschreven situaties en de frequentie waarmee⁹⁹ zij daar in het jaar vóór de enquête aan waren blootgesteld; en voor de slachtoffers waar deze blootstellingen hebben plaatsgevonden. De resultaten voor de drie doelgroepen zijn te zien in de volgende figuren.

De respondenten kregen eveneens de mogelijkheid om deze vragen niet te beantwoorden. Voor de drie doelgroepen wenste tussen 5 en 10% van de respondenten van deze mogelijkheid gebruik te maken.

Voor alle drie groepen zijn 'beledigingen, bedreigingen' en 'obscene gebaren, indringende blikken' de vaakst voorkomende situaties. 37,9% van de inwoners, 47,4% van de pendelaars en 30,6% van de toeristen zeggen het slachtoffer te zijn van 'beledigingen, bedreigingen'¹⁰⁰. Voor 'obscene gebaren, indringende blikken' verklaarde 36,1% van de inwoners, 48,1% van de pendelaars en 33,2% van de toeristen slachtoffer te zijn. De frequentie van beide situaties is ook hoog, met tussen de 10 en 13% van de inwoners (en 14-21% van de pendelaars en 14-15% van de toeristen) die 'vaak' of 'altijd' vermelden. Volgens de inwoners vinden beledigingen en bedreigingen vooral plaats in de openbare ruimte (straten, parken, enz.) (69%), en in mindere mate op vervoermiddelen (stations, haltes, voertuigen) (38%) of op voor het publiek toegankelijke privéplaatsen (horecagelegenheden, enz.) (18%). Een soortgelijke bevinding geldt voor obscene gebaren en indringende blikken, die voor de inwoners vooral in de openbare ruimte (72%) en op vervoermiddelen (47%) voorkomen, en minder vaak op voor het publiek toegankelijke privéplaatsen (19%). De resultaten zijn vergelijkbaar voor pendelaars en toeristen, behalve voor voor het publiek toegankelijke privéplaatsen die door een groter percentage toeristen (30%) worden genoemd. Dit is waarschijnlijk te wijten is aan het feit dat deze categorie mensen dit soort plaatsen vaker bezoekt.

93 Zie volgende studies over dit verschijnsel: enquête van Plan International België (<https://www.planinternational.be/nl/blog/slachtoffer-seksuele-intimidatie>); studie Vie-Féminine "Le sexisme dans l'espace public" (<http://engrenageinfernal.be/wp-content/uploads/2016/10/Etude-Sexisme-web.pdf>); IFOP-enquête "Les françaises et le harcèlement dans les lieux publics" (https://www.ifop.com/wp-content/uploads/2018/05/harcelement_public_cp_ifop.pdf)

94 Zie: Gewestelijke beleidsverklaring 2019-2024 (<http://www.parlement.brussels/wp-content/uploads/2019/07/07-20-Algemene-Beleidsverklaring-brussels-parelement-2019.pdf>); Resolutie van het BHP van 30 april 2019 "ter bestrijding van ongewenst seksueel gedrag in de openbare ruimte, en in het bijzonder op het openbaar vervoer" en Plan ter bestrijding van geweld tegen vrouwen "Actie 44. Seksuele intimidatie bestrijden in de openbare ruimte en in het bijzonder in het openbaar vervoer"; gids "Gendiergeleijkheid in de publieke ruimte" FOD Binnenlandse Zaken (https://www.besafe.be/sites/default/files/2020-06/gender_nl_0.pdf)

95 https://bps-bpv.brussels/sites/default/files/2020-03/OBPS_Re%CC%81sultats%20de%20l%27enque%CC%82te%20re%CC%81gionale%20de%20se%CC%81curite%CC%81%202018_0.pdf p. 29.

96 Daarbij werd verduidelijkt dat de openbare ruimte hier moet worden opgevat als openbare plaatsen en plaatsen die openstaan voor het publiek (van het type horeca, winkels, enz.) om niet beperkt te blijven tot het verschijnsel 'straatintimidatie', maar ook rekening te houden met de verschillende soorten openbare plaatsen.

97 Bij de vraag: "Werd u in de afgelopen 12 maanden binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]": Antwoordmodaliteiten: 'Nooit'; 'Soms'; 'Vaak'; 'Altijd'.

98 Deze feiten werden geselecteerd op basis van eerdere studies en in samenwerking met de leden van het begeleidingscomité van deze studie. In sommige studies werden deze feiten ingedeeld in de volgende categorieën: verbale agressie, fysieke agressie en non-verbale agressie. In tegenstelling tot sommige voorgaande studies hebben wij het begrip intimidatie in de openbare ruimte uitgebreid tot aspecten die niet rechtstreeks verband houden met een seksistisch aspect, hoewel deze in de afzonderlijke rubrieken kunnen worden teruggevonden (bv. seksistische opmerkingen, gefluit).

99 Antwoordmodaliteiten: 'Nooit'; 'Soms'; 'Vaak' of 'Altijd'.

100 Ter herinnering: er is sprake van slachtofferschap wanneer de respondent een van de volgende drie modaliteiten heeft gekozen: 'Soms', 'Vaak' of 'Altijd'.

Meer dan 1 op 3 van de bevroagde personen

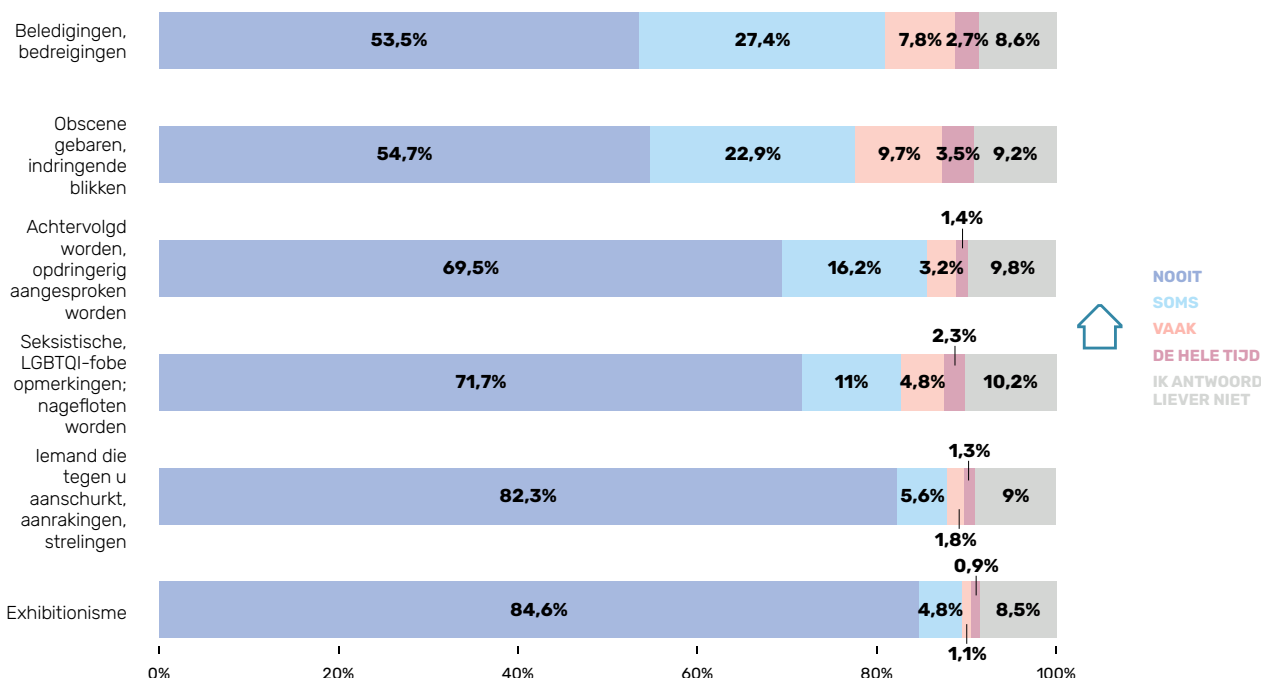
stelt het slachtoffer te zijn van 'beledigingen/bedreigingen' of van 'obscene gebaren/indringende blikken' in de openbare ruimte van het Gewest

De volgende meest voorkomende feiten voor alle drie de doelgroepen, op vergelijkbare niveaus, zijn 'seksistische/LGBTQI-fobe opmerkingen, nagefloten worden' en 'achtervolgd worden, opdringerig aangesproken worden'. Het slachtofferschap van 'seksistische/LGBTQI-fobe opmerkingen, nagefloten worden' is 18% voor inwoners, 26,4% voor pendelaars en 19,1% voor toeristen, terwijl het slachtofferschap van 'achtervolgd worden, opdringerig aangesproken worden' 20,8% voor inwoners, 26,9% voor de pendelaars en 19% voor de toeristen bedraagt. De frequentie is ook vrij hoog voor deze feiten, met vermeldingen van 'Vaak' of 'Altijd' voor 7,1% van de inwoners (alook 10,7% van de pendelaars en 9,6% van de toeristen) voor de opmerkingen,

en 4,6% van de inwoners (8,3% van de pendelaars en 7,9% van de toeristen) voor het achtervolgd of opdringerig aangesproken worden. Volgens de inwoners vinden beledigingen en bedreigingen vooral plaats in de openbare ruimte (straten, parken, enz.) (73%), en in mindere mate op vervoermiddelen (stations, haltes, voertuigen) (44%) of op voor het publiek toegankelijke privéplaatsen (horeca, enz.) (20%). Een soortgelijke vaststelling geldt voor het achtervolgd of opdringerig aangesproken worden, dat zich voor de inwoners vooral voordoet in de openbare ruimte (74%) en op vervoermiddelen (40%), en niet erg vaak in voor het publiek toegankelijke privéruimten (21%). De aandelen zijn vergelijkbaar voor pendelaars voor beide feiten. Door de toeristen worden hier opnieuw voor het publiek toegankelijke privéplaatsen weer meer genoemd.

Tot slot blijkt dat voor alle doelgroepen 'iemand die tegen u aanschurkt, aanrakingen, strelingen' en feiten van 'exhibitionisme' de situaties zijn die het minst vaak worden ervaren. Voor 'iemand die tegen u aanschurkt, aanrakingen, strelingen' verklaarde 8,7% van de inwoners, 12,2% van de pendelaars en 13,3% van de toeristen slachtoffer te zijn; voor feiten van exhibitionisme is dat 6,8% van de inwoners, 6,2% van de pendelaars en 10,9% van de toeristen.

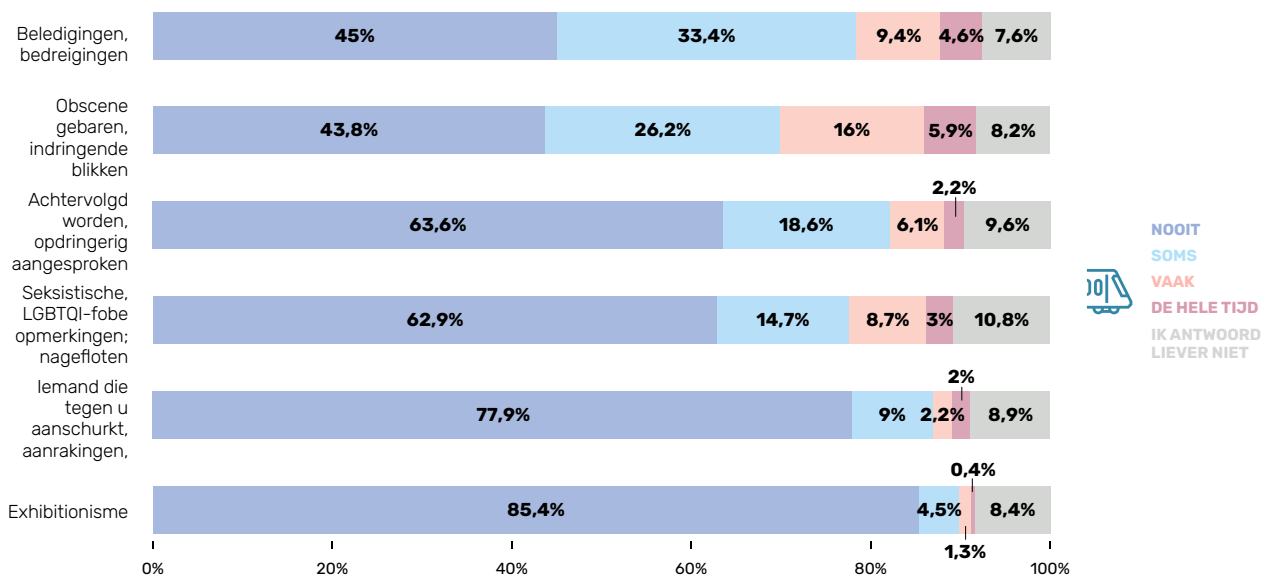
FIGUUR 33 Intimidatie in de openbare ruimte - "Werd u in de afgelopen 12 maanden binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie: [...]"; Totale steekproef Inwoners.

Bron: BPV/BOPV

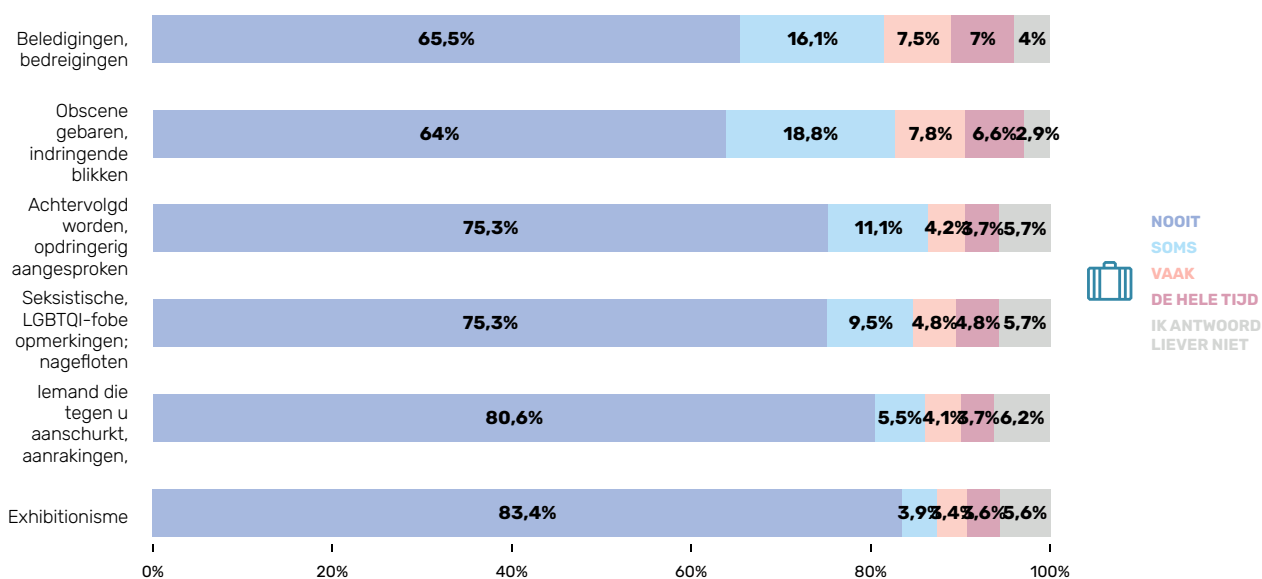
SLACHTOFFERSCHAP

FIGUUR 34 Intimidatie in de openbare ruimte - "Werd u in de afgelopen 12 maanden binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]"; Totale steekproef Pendelaars.

Bron: BPV/B0PV

FIGUUR 35 Intimidatie in de openbare ruimte - "Werd u tijdens de laatste 12 maanden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]"; Totale steekproef Toeristen.

Bron: BPV/B0PV

Geslacht is een belangrijke parameter waarmee rekening moet worden gehouden in de analyse van het verschijnsel intimidatie in de openbare ruimte¹⁰¹. De volgende grafiek toont het aandeel van slachtofferschap bij inwoners volgens

het geslacht van de respondenten. Uit de analyse blijkt dat geslacht een zeer grote invloed heeft op het feit slachtoffer te zijn geweest van: obscene gebaren en indringende blikken¹⁰²; seksistische/LGBTQI-fobe opmerkingen en nagefloten

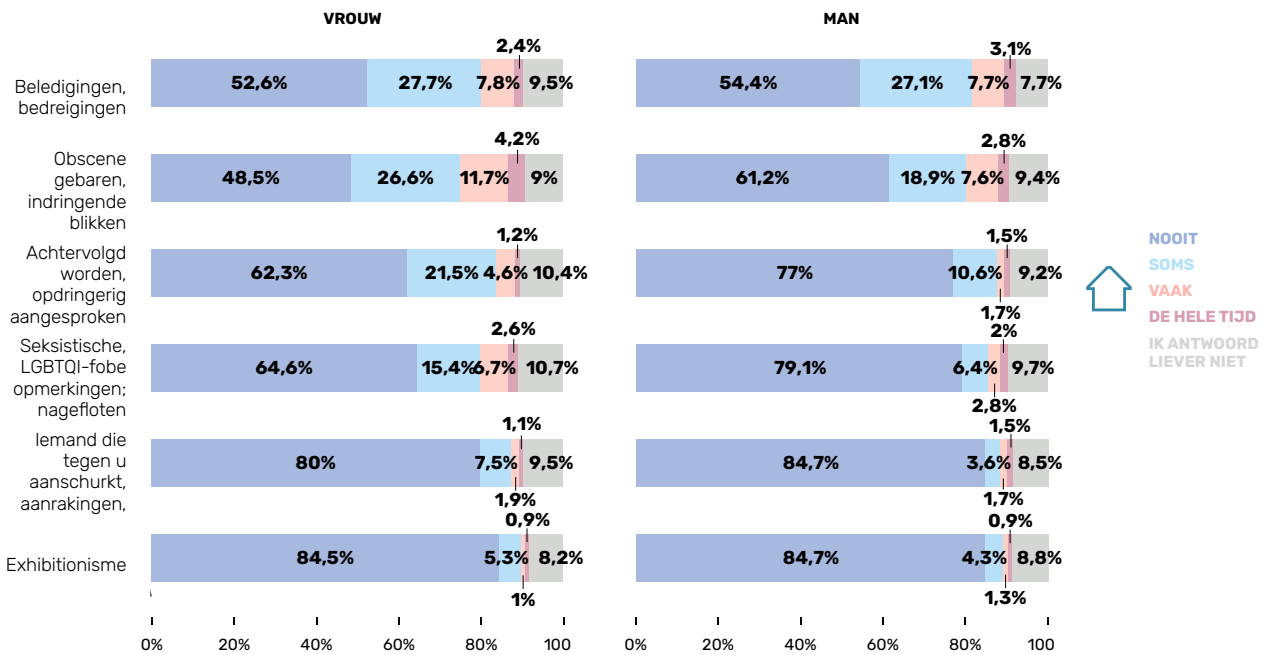
101 Deze bijzondere aandacht voor de genderdimensie kadert in de toepassing van artikel 4 van de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen, BS 13 februari 2007, en artikel 4 van de ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 29 maart 2012 houdende de integratie van de genderdimensie in de beleidslijnen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, BS 13 april 2012. Zie eveneens de gewestelijke beleidsverklaring (<http://www.parlement.brussels/wp-content/uploads/2019/07/07-20-Algemene-Beleidsverklaring-brussels-parelement-2019.pdf>).

102 Zeer significante correlatie ($p < 0.01$, $\text{Chi}^2 = 48.4$, $\text{df} = 1$).

worden¹⁰³; achtervolgd of opdringerig aangesproken worden¹⁰⁴; iemand die tegen u aanschurkt, aanrakingen, strelingen¹⁰⁵. Dit bevestigt de bevindingen van diverse eerdere studies waarin werd gewezen op het grotere slachtofferschap van vrouwen voor bepaalde feiten van seksistische of seksuele aard (zie onderstaande grafiek).

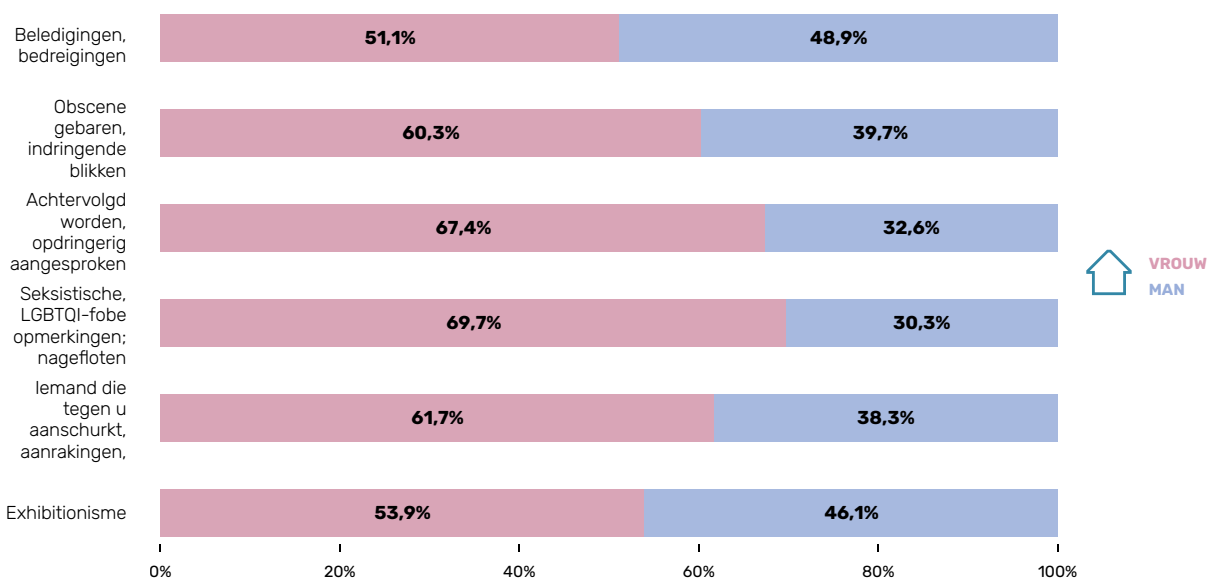
Vrouwen zijn vaker slachtoffer van feiten van seksistische of seksuele aard

FIGUUR 36 Intimidatie in de openbare ruimte - "Werd u in de afgelopen 12 maanden binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]"; Totale steekproef Inwoners tgv. geslacht.

Bron: BPV/BOPV

FIGUUR 37 Intimidatie in de openbare ruimte - "Werd u in de afgelopen 12 maanden binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]"; Steekproef Inwoners slachtoffer tgv. geslacht.

Bron: BPV/BOPV

103 Zeer significante correlatie ($p < 0.01$, $\chi^2 = 80.6$, $df = 1$).

104 Zeer significante correlatie ($p < 0.01$, $\chi^2 = 73.7$, $df = 1$).

105 Zeer significante correlatie ($p < 0.01$, $\chi^2 = 11.3$, $df = 1$).

4 Focus op discriminatie

Discriminatie¹⁰⁶ blijkt voor alle drie groepen het op een na belangrijkste slachtofferschapfeit, namelijk 35% voor de inwoners, 32% voor de pendelaars en 26,3% voor de toeristen¹⁰⁷. Deze feiten worden echter slechts zelden aan de autoriteiten gemeld (zie hieronder). Onder de inwoners vindt 30% van de feiten van discriminatie plaats tijdens de zoektocht naar werk of op het werk, en 20% tijdens het zoeken naar een woning. Dagelijkse activiteiten worden vermeld door 1 op de 5 inwoners, en toegang tot andere goederen en diensten dan openbaar vervoer (horeca, financiële diensten, gezondheidszorg, enz.) voor 1 op de 10 inwoners. Tot slot wordt het openbaar vervoer in 15% van de gevallen vermeld¹⁰⁸. De belangrijkste discriminatiecriteria die door de inwoners worden aangehaald, zijn de zogenaamde ‘raciale’ criteria (nationaliteit, huidskleur, vermeend ras, nationale of etnische afstamming, afkomst)¹⁰⁹ en de taal. Geslacht en leeftijd worden eveneens regelmatig door de inwoners genoemd.

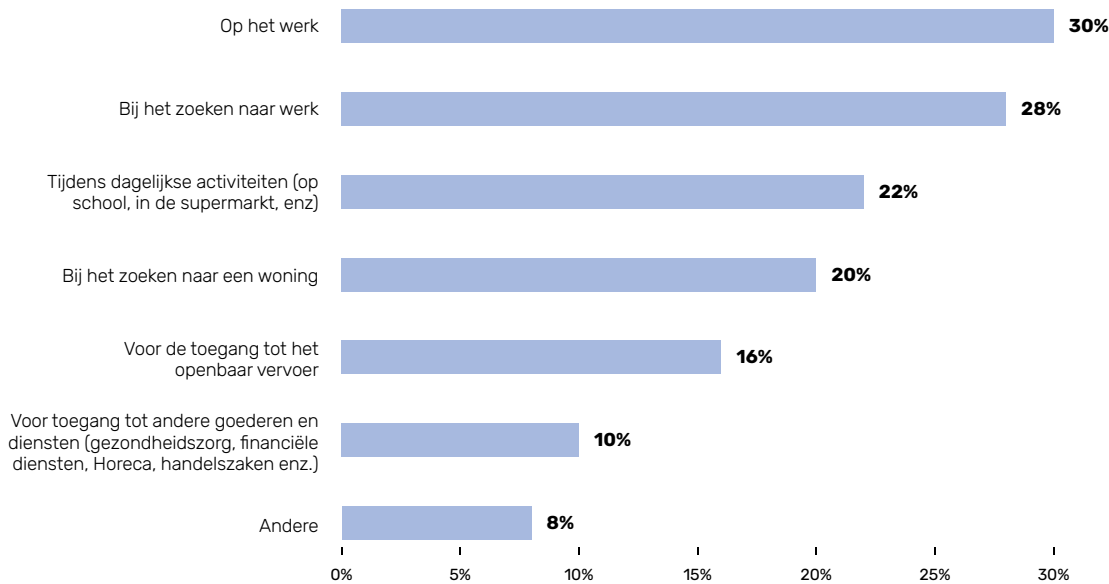
Ongeveer 1 op 3 bevroegde personen
 dverklaart het slachtoffer
 geweest te zijn van discriminatie

30% van de inwoners
 overklaart dat die feiten van
 discriminatie zich voordoen op het
 werk, en eenzelfde percentage tijdens
 de zoektocht naar werk

FIGUUR 38 **Discriminatie - “Bent u in de afgelopen 12 maanden het slachtoffer van om het even welke vorm van discriminatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? En zo ja, van welke vorm(en) van discriminatie? Meerdere antwoorden mogelijk”;** Totale steekproef Inwoners.

Bron: BPV/BOPV

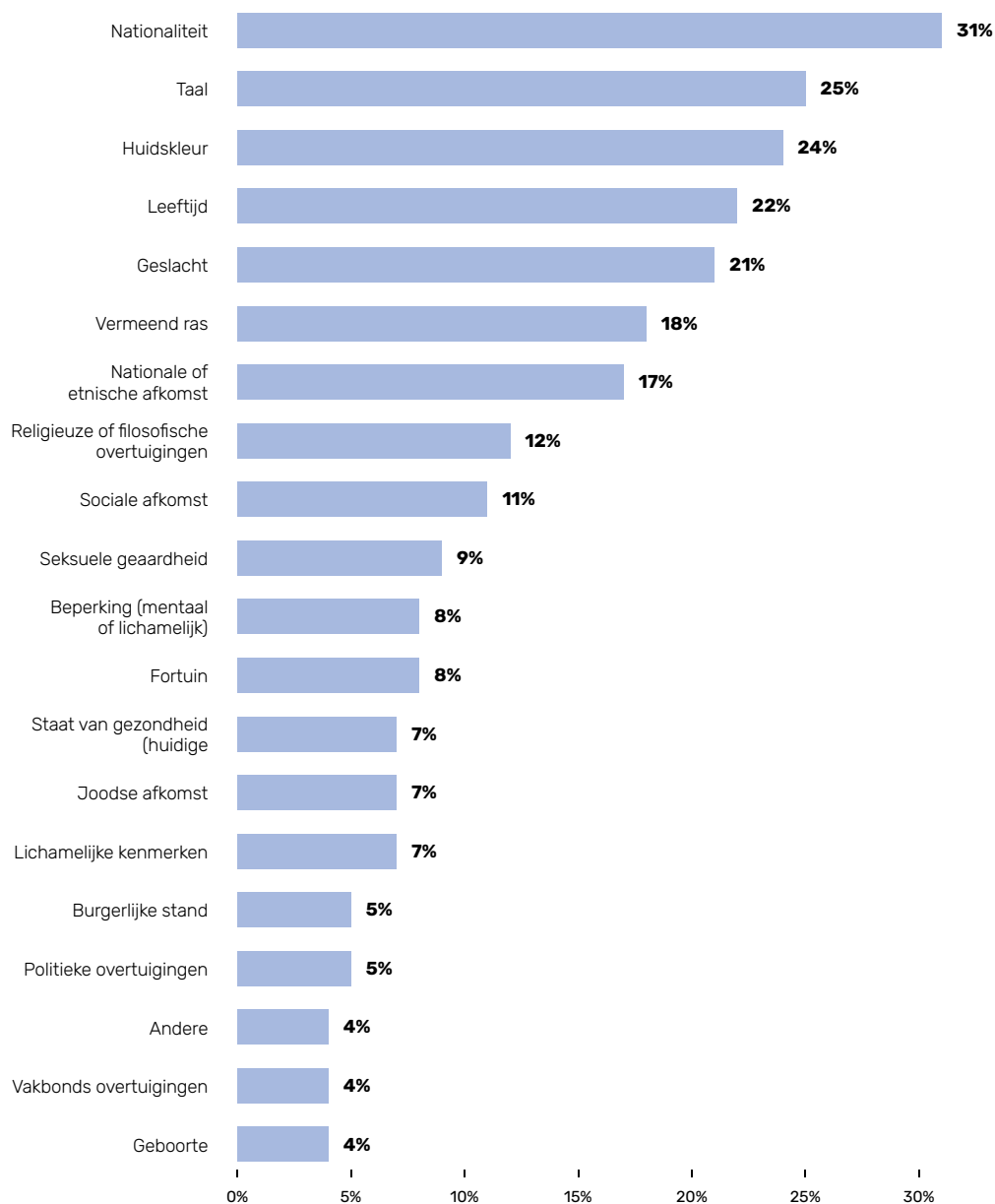
106 De respondenten kregen een toelichting bij het invullen van de vragenlijst alvorens de vragen over discriminatie te behandelen: “Nu gaan we het hebben over de gedragingen of verschillen in behandeling waarvan u het slachtoffer geweest zou kunnen zijn vanwege bijvoorbeeld uw huidskleur, levensbeschouwelijke of religieuze overtuigingen, seksuele geaardheid, handicap, leeftijd of het feit dat u een vrouw of een man bent.”

107 De percentages liggen hier veel hoger dan bij de vorige enquête (zie kader hierboven). Er kan geen specifiek effect ontwaard worden dat verband zou houden met, bijvoorbeeld, de pandemie en gezondheidsbeperkingen (bepaalde beperkingen of controles die om gezondheidsredenen worden toegepast, zouden door de respondenten mogelijk als discriminatie kunnen worden beschouwd). Voor meer informatie, zie met name het UNIA 2020-jaarrapport: *Kwetsbare mensenrechten in crisistijden* op https://www.unia.be/files/Documenten/Jaarrapport/Unia_Jaarverslag_2020_NL_AS.pdf

108 Er waren meerdere antwoordmodaliteiten voor deze vraag/ een respondent kon meer dan één geval van discriminatie aangeven dat hij of zij had meegemaakt.

109 Zie <https://www.unia.be/nl/discriminatiegronden/welke-discriminatiegronden-zijn-er>

FIGUUR 39 Discriminatie – “Zo ja, op basis waarvan? Meerdere antwoorden mogelijk”; Totale steekproef Inwoners.

Bron: BPV/BOPV

Wat de pendelaars betreft die verklaarden het slachtoffer te zijn geweest van discriminatie, werden dezelfde vormen van discriminatie, maar in kleinere proporties, gemeld. Voor toeristen werd discriminatie met betrekking tot de toegang tot een verblijfplaats (bv. het huren van een flat of huis) door

de meerderheid (43% van de slachtoffers) genoemd, evenals de toegang tot vervoermiddelen (44% van de slachtoffers)¹¹⁰, terwijl toegang tot andere goederen en diensten door 25% van de slachtoffers werd genoemd.

¹¹⁰ De antwoordmodaliteiten voor toeristen werden aangepast om alleen rekening te houden met de situaties waarmee dit publiek te maken zou kunnen krijgen: 'Voor de toegang tot het huren van een verblijfplaats (bv. voor het huren van een flat of een huis)'; 'Voor de toegang tot vervoermiddelen'; 'Voor de toegang tot andere goederen en diensten (financiële diensten, restauratie, winkelen, enz.)'; 'Andere'. Hier was het mogelijk verschillende situaties van discriminatie die de respondent zou hebben meegemaakt aan te geven.

De jaarstatistieken van UNIA voor het jaar 2020¹¹¹ maken melding van 417 nieuwe dossiers¹¹² (tegenover 441 in 2018 en 496 in 2019), wat overeenkomt met 1.338 meldingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit vertegenwoordigt 19% van de in België geopende dossiers. Wat betreft de domeinen van de dossiers die UNIA voor het jaar 2020 heeft geopend voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is 'werk en tewerkstelling' het belangrijkste (43%), gevolgd door 'goederen en diensten' (26%), 'onderwijs' (8%), 'politie en justitie' (7%), 'maatschappelijk leven' (6%), 'media' (5%), en tot slot 'diverse activiteiten' (4%) en 'sociale bescherming' (1%). Deze gegevens zijn in overeenstemming met wat in het huidige onderzoek werd waargenomen, met een hoge prevalentie van werkgelegenheid en huisvesting in de soorten zelfgerapporteerde discriminatie. Wat de criteria voor discriminatie betreft, meldt UNIA dat voor het jaar 2020 de gevallen vooral verband hielden met de criteria 'ras' (36%), 'handicap' (18%), 'religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen' (11%), 'gezondheidstoestand' (9%), 'leeftijd' (8%), 'vermogen' (7%) en 'seksuele geaardheid' (5%). Afgezien van taal en geslacht (waarvoor UNIA niet bevoegd is), zijn leeftijd (22% tgv. 8% in de cijfers van UNIA) en seksuele geaardheid (9% vs. 5% in de cijfers van UNIA) sterker vertegenwoordigd in de huidige enquête, terwijl het

handicapcriterium hier ondervetegenwoordigd is (8% vs. 18% in de cijfers van UNIA). Tenslotte kregen de respondenten van deze enquête de mogelijkheid om verschillende criteria te selecteren in verband met de discriminatie(s) die zij naar verluidt hadden ondervonden. Het blijkt dus dat een groot aantal respondenten meerdere discriminatiecriteria heeft geselecteerd.

Binnen de officiële Belgische criminaliteitsstatistieken is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ook het gewest waar, in verhouding tot zijn bevolkingsaantal in vergelijking met die in de rest van het land, het vaakst melding werd gemaakt bij de politie van feiten van discriminaties (20% van de feiten van discriminatie van het land werden gemeld in het BHG). In het BHG hadden in 2020 360 processen-verbaal (PV) een feit van discriminatie tot categorie, wat +3% is ten opzichte van het voorgaande jaar en +26% ten opzichte van 2015¹¹³. Bij de politie gemelde feiten van discriminatie vertegenwoordigen 0,21% van het totale aantal geregistreerde gerechtelijke misdrijven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, terwijl ze in dit onderzoek het op één na meest zelfgerapporteerde feit van slachtofferschap vertegenwoordigen. Het percentage van mensen dat voor dit soort slachtofferschap klacht indient wordt in het volgende hoofdstuk besproken.

111 Statistieken: <https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/cijfers-van-unia>; en jaarverslag 2020 https://www.unia.be/files/Documenten/Jaarrapport/Unia_Jaarverslag_2020_NL_AS.pdf

112 "UNIA opent een dossier wanneer (i) de melding naar een discriminatiegrond verwijst waarvoor UNIA bevoegd is of betrekking heeft op de rechten van personen met een handicap, én (ii) de melder een concreet advies of andere tussenkomst verwacht. De notie 'dossier' staat dus los van de ernst en het al dan niet 'bewezen' karakter van de feiten. Meerdere meldingen over dezelfde feiten worden in principe in eenzelfde dossier gebundeld." Jaarverslag UNIA 2020.

113 De politiestatistieken zijn afkomstig van de BIPOL-dienst van de Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen (DRI) van de Federale Politie. De gegevens zijn ANG-geconsolideerd, op datum van 23.07.2021.

Hoofdstuk 4

Reactie in geval van slachtofferschap

1 Aangifte van de feiten bij de politie

Allereerst kan worden opgemerkt dat de feiten waarvoor er minder individuele vrees bestaat en waarvoor de respondenten verklaarden het vaakst het slachtoffer te zijn (zie hierboven) (d.w.z. intimidatie in de openbare ruimte en discriminatie), de feiten zijn waarvoor het minst vaak klacht wordt ingediend.

De feiten waarvoor individuele vrees het minst belangrijk is maar waarvan respondenten verklaarden het vaakst slachtoffer te zijn, zijn de feiten waarvoor het laagste aantal klachten wordt ingediend

Zo zijn discriminatie, psychisch geweld, pesterijen en seksuele intimidatie de onderwerpen waarover het vaakst klacht bij de politie wordt ingediend:

- › **Discriminatie** (percentage van slachtofferschap van 35% bij de inwoners, 32% bij de pendelaars en 26,3% bij de toeristen): 14% van de door inwoners ervaren feiten van discriminatie maakt het voorwerp uit van een klacht bij de politie volgens hun antwoorden, tegenover 16% bij de pendelaars en 39% bij de toeristen;
- › **Psychologisch geweld/pesterijen** (percentage van slachtofferschap van 11,8% bij de inwoners): 31% van de feiten van pesten werd gemeld door inwoners volgens hun antwoorden (de pendelaars en toeristen werden niet bevraagd over dit type van incidenten¹¹⁴);
- › **Seksuele intimidatie** (percentage van slachtofferschap van 6% bij inwoners, 9,3% bij pendelaars): 33% van de feiten van seksuele intimidatie werd gemeld door inwoners volgens hun antwoorden, tegenover 26% van de pendelaars (de toeristen werden niet bevraagd over dit type van incidenten¹¹⁵).

De incidenten waarvoor de drie doelgroepen vaak hun vrees uitspraken (zie hierboven), namelijk fysieke agressie en diefstal, zijn de incidenten waarvoor de inwoners het vaakst aangeven een klacht bij de politie te hebben ingediend. Eigendomsdelicten (autodiefstal, inbraak) zijn de feiten

waarvoor de inwoners zeggen het vaakst klacht te hebben ingediend bij de politiediensten, met een aangiftepercentage van respectievelijk 80% en 81%. De pendelaars die het slachtoffer zijn geweest van autodiefstallen, verklaren in 87% van de gevallen klacht te hebben ingediend, terwijl de toeristen verklaren dat in 85% van de gevallen te hebben gedaan. Tot slot verklaarden toeristen die het slachtoffer zijn geworden van diefstallen van persoonlijke bezittingen op hun verblijfplaats, dat ze in 75% van de gevallen klacht hebben ingediend.

Diefstal van persoonlijke bezittingen wordt vaak gemeld (maar minder dan de hierboven beschreven incidenten): inwoners zeggen het incident in 70% van de gevallen te melden, pendelaars in 73% en toeristen in 76% van de gevallen. Het klachtenpercentage over dit soort van feiten kan variëren in functie van eventuele verzwarende omstandigheden (gebruik van geweld, enz.) of naargelang van de aard of de omvang van de schade. Voor de inwoners ging het om diefstal met gebruik van geweld in iets minder dan één op twee gevallen (46%)¹¹⁶. Uit de enquête blijkt ook dat de plaatsen die het vaakst worden genoemd door inwoners die het slachtoffer zijn geworden van diefstal van persoonlijke eigendommen, de openbare weg (42%) en het openbaar vervoer (31%) zijn, gevolgd door de horeca (17%) en de groene ruimten (12%) als belangrijkste locaties¹¹⁷.

Fysieke agressie wordt minder aangegeven door inwoners (54%), pendelaars (55%) en toeristen (67%). Uit de enquête blijkt ook dat de plaatsen die het vaakst worden genoemd door inwoners die fysiek zijn aangevallen, ook in dit geval de openbare weg zijn voor meer dan één op twee (52%) en het openbaar vervoer voor één op vier (24%). De woning wordt in 17% van de gevallen genoemd (het intrafamiliale karakter wordt door iets meer dan één op de vijf inwoners (23%) vermeld).

Diefstal (inbraak, voertuigdiefstal, diefstal van persoonlijke bezittingen) wordt het vaakst aangegeven bij de politiediensten

¹¹⁴ Intimidatie omvat een dimensie van herhaling in de tijd door dezelfde persoon. Bijgevolg was de identificatie van dit soort incidenten minder relevant voor toeristen en pendelaars die, op lange termijn, minder kans liepen om tijdens hun aanwezigheid in Brussel het slachtoffer te worden van intimidatie. Niettemin worden pendelaars er waarschijnlijk meer aan blootgesteld, maar dan in de context van geweld op het werk, dat buiten de algemene scope van deze enquête viel.

¹¹⁵ Toeristen werden bevraagd over feiten van intimidatie in de openbare ruimte, gezien hun gebruik van de ruimte tijdens hun verblijf op Brussels grondgebied.

¹¹⁶ Subvraag voor slachtoffers van diefstal van persoonlijke bezittingen: "Ging het om diefstal met lichamelijk geweld of bedreigingen? (Bv. diefstal met slagen en verwondingen, diefstal waarbij de handtas of gsm uit de hand werd gerukt, diefstal met verbale bedreigingen of met een wapen, afpersing of poging tot afpersing)".

¹¹⁷ Sommige respondenten noemden meer dan één plaats, hetzij omdat zij aangaven in de laatste twaalf maanden meer dan eens het slachtoffer te zijn geweest van diefstal van bezittingen, hetzij wegens mogelijke verwarring over de definitie van de plaatsen waar het incident plaatsvond.

Fraude en oplichting maken het voorwerp uit van klachten voor respectievelijk 57% van de inwoners (buiten het internet¹¹⁸) en 53% (op het internet¹¹⁹). Toeristen meldde dat zij in 76% van de gevallen waarin zij waren opgelicht, een klacht hadden ingediend¹²⁰.

Wat de aantasting van de seksuele integriteit betreft, zijn de klachtenpercentages voor seksuele intimidatie (met een prevalentie van slachtoffers bij 6% van de inwoners en 9% van de pendelaars) het laagst: 33% voor inwoners en 26% voor pendelaars. Voor seksueel geweld/verkrachting daarentegen (waarvoor de prevalentiecijfers 2,4% bij de inwoners, 2,1% bij de pendelaars en 7,6% bij de toeristen bedragen (zie

hierboven)) zijn de gerapporteerde klachtenpercentages hoog met 70% bij de inwoners, 82% bij de pendelaars en 91% bij de toeristen. Dit laatste resultaat verschilt nogal van wat in de enquête van 2018 werd gemeten, enerzijds wat betreft het hoge slachtofferspercentage bij toeristen, en anderzijds wat betreft de hoge meldingspercentages van seksueel geweld/verkrachting. Een hypothese met betrekking tot deze verschillen zou enerzijds een verandering in de wijze van afname van de enquête kunnen zijn (die zou kunnen leiden tot het verkeerd begrijpen van de gestelde vragen en subvragen, of, tot slachtoffers die deze feiten gemakkelijker aangeven dan in een face-to-face enquête), of, anderzijds, het kleine aantal slachtoffers, wat een conclusie onmogelijk maakt.

2 Waarom (geen) aangifte doen bij de politie?

Op de gesloten vraag "Indien u het slachtoffer was van een of meerdere van de feiten die in deze vragenlijst aan bod komen, maar geen klacht hebt ingediend, om welke reden(en) diende u geen klacht in? Meerdere antwoorden mogelijk", waren de meest gekozen antwoorden het gevoel dat dit nutteloos zou zijn¹²¹ (51% van de inwoners, 48% van de pendelaars, 40% van de toeristen) en de indruk dat er geen gevolg gegeven zou worden aan de klacht¹²² (33% van de inwoners, 39% van de pendelaars, en 21% van de toeristen). Dit wordt gevolgd door het gevoel niet te worden geloofd (17% van de inwoners, 13% van de pendelaars en 21% van de toeristen). Er zijn meer toeristen die schaamte of gêne voelen om klacht in te dienen (25%) dan pendelaars (13%) en inwoners (14%). Daarnaast vermelden toeristen specifiek communicatieproblemen (voor 20%) of een gebrek aan kennis over waar een klacht kan worden ingediend (voor 24%)¹²³.

De belangrijkste redenen om geen klacht in te dienen, zijn het gevoel dat dit nutteloos zou zijn en dat er geen gevolg gegeven zou worden aan de klacht

Voor inwoners die in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer zijn geworden, kunnen enkele trends worden waargenomen met betrekking tot individuele kenmerken. Vrouwen hebben verhoudingsgewijs meer de neiging om geen klacht in te dienen omdat zij de procedure zinloos achten en de indruk hebben dat de klacht niet opgevolgd zal worden. Het zijn ook de inwoners tussen 65 en 74 jaar die de indruk van een gebrek aan opvolging van de klacht naar voren brengen als reden om geen klacht in te dienen.

118 Bij de vraag: "Is er in de afgelopen 12 maanden op bedrieglijke wijze (niet via internet) geld of kostbaarheden van u gestolen? Voorbeeld: nepagent/nepellectricien, neppetitie, huis-aan-huisverkoop, misleiding over de kwaliteit/hoeveelheid van een product, niet-levering van een betaald product, enz." en de bijvraag "Hoe vaak heeft u in de afgelopen 12 maanden een klacht ingediend bij de politie?"

119 Bij de vraag "Bent u in de afgelopen 12 maanden het slachtoffer geweest van fraude (bedrog) of poging tot fraude via internet? (Bv. iemand heeft toegang gekregen tot uw persoonlijke computer of deze gehackt, iemand heeft zonder toestemming uw persoonlijke gegevens gebruikt (phishing), iemand heeft u gevraagd om geld op te sturen/over te maken (valse erfenis, enz.), enz.)" en de bijvraag: "Hoe vaak heeft u in de afgelopen 12 maanden een klacht ingediend bij de politie?"

120 Bij de vraag: "Bent u tijdens uw verblijf(en) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de afgelopen 12 maanden het slachtoffer geworden van oplichting (diefstal van geld of waardevolle zaken met bedrieglijke middelen)?" en de bijvraag: "Heeft u in de afgelopen 12 maanden een klacht ingediend bij de politie?"

121 Antwoord: "Zag het belang/het nut er niet van in"

122 Antwoord: "Indruk van een gebrek aan opvolging van de klacht (politie, gerecht)"

123 Gezien hun specifieke kenmerken zijn deze laatste twee voorstellen uitsluitend voor toeristen geformuleerd.

REACTIE IN GEVAL VAN SLACHTOFFERSCHAP

Anderzijds werd respondenten die in deze enquête verklaarden slachtoffer te zijn geweest en een klacht hadden ingediend, gevraagd naar de redenen daarvoor, aan de hand van de gesloten vraag: "Indien u het slachtoffer was van een of meerdere van de feiten die in deze vragenlijst aan bod komen en hiervoor een klacht indiende, om welke reden(en) diende u klacht in? Meerdere antwoorden mogelijk". De belangrijkste reden die inwoners (41%) en pendelaars (37%) opgaven, was 'zodat de dader(s) kan (kunnen) worden opgespoord en gestraft' (slechts 24% van de toeristen gaf dit antwoord). De toeristen noemen hoofdzakelijk administratieve redenen (officiële aangiften, enz.) (24%) of de wens om de schade vergoed te krijgen (verzekering, enz.) (28%).

De belangrijkste reden om klacht in te dienen, is de wens dat de dader(s) (kunnen) worden geïdentificeerd en gestraft

De tweede reden die inwoners (34%), pendelaars (33%) en toeristen (27%) het vaakst opgeven om een klacht in te dienen, is 'om u te beschermen, zodat een dergelijke gebeurtenis zich niet meer voordoet'. 32% van de inwoners en 23% van de pendelaars kozen ook voor 'omdat u het belangrijk vindt dat te doen'. Tot slot worden ook redenen in verband met het verzoek om terugbetaling van de schade vermeld door inwoners en pendelaars: 'om de schade vergoed te krijgen (verzekering, enz.)' (25% van de inwoners en 21% van de pendelaars) of 'om een terugbetaling/schadevergoeding te krijgen van de daders' (19% van de inwoners en 13% van de pendelaars). Voor inwoners die slachtoffer zijn geworden en een klacht hebben ingediend, kunnen enkele trends worden waargenomen met betrekking tot individuele kenmerken. Vrouwen dienen verhoudingsgewijs vaker een klacht in om de dader(s) te kunnen identificeren en straffen en omdat zij het belangrijk vinden dit te doen. Anderzijds wijzen mannen eerder op groepsdruk dan vrouwen. Het zijn de inwoners van 45-64 en 65-74 jaar die het vaakst de wens te kennen geven dat de dader(s) wordt (worden) opgespoord en gestraft of die aangeven dat zij het belangrijk vinden dit te doen.

Hoofdstuk 5

Beschermings- maatregelen en behoeften inzake veiligheid

1 Beveiliging van de woning

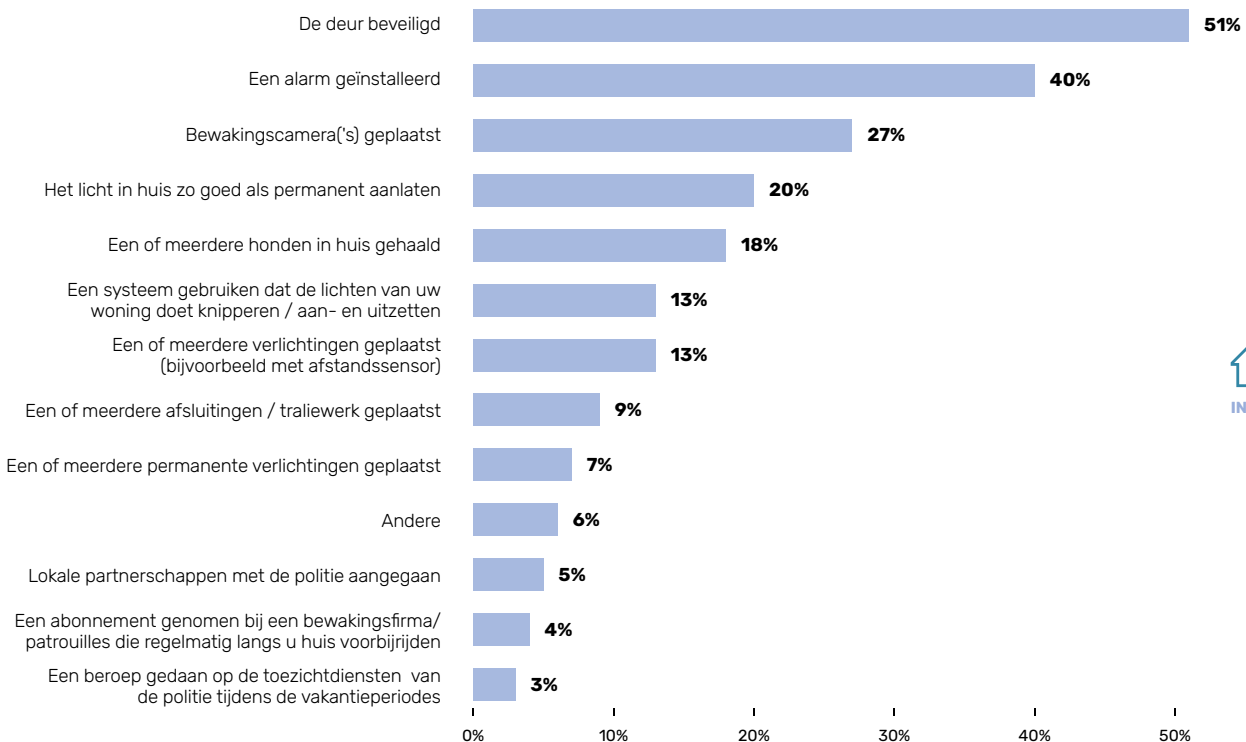
Bij de gesloten vraag: "Heeft u globaal gezien maatregelen genomen voor het beschermen van uw woning (alarm, deurbeveiliging, bewakingscamera, aanwezigheid van een hond, het licht aan laten, andere)?", zegt een op de drie inwoners (32%) maatregelen te hebben genomen om hun woning te beveiligen. Bij de subvraag "Was dit naar aanleiding van een inbraak?" antwoordde één op de vier inwoners bevestigend. Inwoners van 65-74 jaar gaven het vaakst aan dergelijke maatregelen te hebben genomen (53%), gevolgd door inwoners van 45-64 jaar (37%). Andere leeftijdsgroepen zijn minder vaak betrokken, wat mogelijk kan worden verklaard door de kostprijs van sommige van de beoogde maatregelen of het statuut van huurder.

Het feit slachtoffer te zijn geweest, is eveneens een element dat de geneigdheid vergroot om maatregelen te treffen om de woning te beschermen: een kwart (25,2%) van de niet-slachtoffers verklaart maatregelen te hebben genomen, tegenover 30% van de slachtoffers van één feit en 40% van de meervoudige slachtoffers. Van de inwoners die in de afgelopen twaalf maanden het slachtoffer van een inbraak waren, zei 50% beschermingsmaatregelen te hebben genomen, tegenover 31% van de inwoners die in de afgelopen twaalf maanden geen slachtoffer was geworden.

Van de antwoorden die werden voorgesteld¹²⁴, gaven de inwoners die zeiden dat ze maatregelen hadden genomen, het vaakst aan dat ze de deur hadden beveiligd (50%), een alarm (40%) of een videobewakingsstelsel (27%) hadden geïnstalleerd. De inwoners geven ook aan verlichting te gebruiken als beveiligingssysteem voor hun woning (de verlichting zo goed als permanent aanlaten voor 20%, verlichting installeren (13%) of een systeem te gebruiken om verlichting aan/uit te doen (13%)). De aanwezigheid van honden wordt ook in 20% van de gevallen vermeld. De inschakeling van bewakingsfirma's of politiediensten (bewaking tijdens vakanties) wordt slechts zeer zelden vermeld.

1 inwoner op 3
stelt maatregelen
te hebben genomen
om zijn huis te beveiligen

FIGUUR 40 "Heeft u globaal gezien maatregelen genomen voor het beschermen van uw woning (alarm, deurbeveiliging, bewakingscamera, aanwezigheid van een hond, het licht aan laten, andere)?" = Ja; "Welke? [Meerdere antwoorden mogelijk]"; Totale steekproef Inwoners.

Bron: BPV/BOPV

124 Er konden meerdere antwoordmodaliteiten voor deze vraag geselecteerd worden, d.w.z. dat aangegeven kon worden dat er verschillende maatregelen werden genomen om de woning te beveiligen.

2 Persoonlijke veiligheid

Bij de gesloten vraag: "Heeft u in het algemeen maatregelen genomen om uzelf te beschermen (een object bij u hebben (een dagelijks voorwerp dat u kan gebruiken om u te verdedigen) of pepperspray, een alarmtoestel, een wapen, een hond, andere)?" zegt slechts 15% van de inwoners (en 27% van de pendelaars) persoonlijke beschermingsmaatregelen te hebben getroffen. Bij de subvraag "Hield het verband met een eerder genoemd type slachtofferschap?" verklaarde bijna een op de twee inwoners (45%) en meer dan een op de twee pendelaars (57%) dat de beschermingsmaatregelen verband hielden met een in de vragenlijst genoemd type slachtofferschap.

15% van de inwoners en 27% van de pendelaars

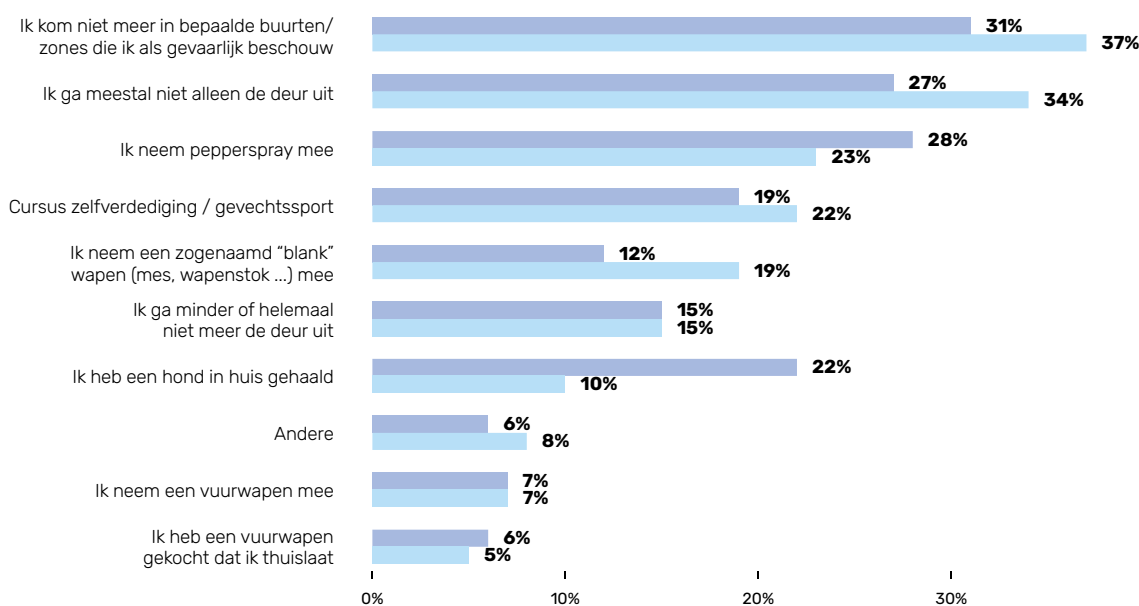
verklaren dat ze persoonlijke beschermingsmaatregelen hebben getroffen, zoals bepaalde buurten niet meer bezoeken of niet alleen de deur uitgaan

Van de voorgestelde beschermingsmaatregelen¹²⁵ verklaarde ongeveer een derde van de betrokken inwoners (37%) en pendelaars (31%) (d.w.z. van degenen die verklaarden

persoonlijke beschermingsmaatregelen te hebben genomen) dat zij bepaalde zones of buurten niet meer bezochten omdat ze die als gevaarlijk beschouwden. Dit strookt met de vermijdingsstrategieën die de respondenten na eigen zeggen toepassen uit angst voor agressie (zie hierboven). De tweede meest genoemde maatregel is niet alleen de deur uitgaan. Persoonlijke bescherming komt ook tot uiting in het dragen van voorwerpen ter bescherming: pepperspray¹²⁶ (ongeveer een op de vier inwoners en pendelaars onder degenen die verklaarden persoonlijke beschermingsmaatregelen te hebben genomen) of blanke wapens (messen, wapenstokken, enz.), en veel minder vaak vuurwapens. Gevechtssport- en zelfverdedigingscursussen worden eveneens genoemd door ongeveer 20% van de respondenten die individuele maatregelen hebben getroffen, hoewel niet kan worden vastgesteld of dit een veiligheidsmaatregel of een recreatieve activiteit vertegenwoordigt.

Wat het geslacht betreft van de respondenten die individuele beschermingsmaatregelen hebben genomen, zeggen vrouwen (inwoners of pendelaars) veel vaker dat zij bepaalde gebieden of buurten niet meer frequenteren (respectievelijk 38% en 48%) dan mannen (respectievelijk 21% en 25%). Hetzelfde geldt voor niet alleen de deur uitgaan (34% en 50% voor respectievelijk inwoners en pendelaars, en 18% en 18% voor inwoners en pendelaars).

FIGUUR 41 "Heeft u in het algemeen maatregelen genomen om uzelf te beschermen (een object bij u hebben (een dagelijks voorwerp dat u kan gebruiken om u te verdedigen) of pepperspray, een alarmtoestel, een wapen, een hond, andere)?" = Ja; "Welke? [Meerdere antwoorden mogelijk]"; Totale steekproef Inwoners, Pendelaars.

INWONERS

PENDELAARS

Bron: BPV/BOPV

¹²⁵ Er konden meerdere antwoorden voor deze vraag aangevinkt worden, d.w.z. dat aangegeven kon worden dat er verschillende individuele beveiligingsmaatregelen werden genomen.

¹²⁶ Verboden wapen zowel in termen van bezit als in termen van vervoer en dracht: Art. 3 van de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, BS 9 juni 2006.

3 Gemelde behoeften om zich veilig te voelen

Bij alle drie de steekproeven werd de open vraag beantwoord: "Wat is er nodig of wat heeft u nodig opdat u zich veiliger zou voelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?". De inwoners antwoordden daarnaast op de aanvullende open vraag "Wat is er nodig of wat heeft u nodig opdat u zich veiliger zou voelen in uw wijk?".

Net als bij de vorige enquête in 2018 werd de aanwezigheid van de ordediensten¹²⁷ als belangrijkste behoefte in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest genoemd door 26,9% van de inwoners, 34,2% van de pendelaars en 31,5% van de toeristen. Of de respondent nu wel of niet slachtoffer is geweest in de afgelopen twaalf maanden, is dit altijd de eerste behoefte die door inwoners en pendelaars wordt geuit. Een bepaald deel van de respondenten gaf ook aan zich veilig te voelen of 'niets' nodig te hebben om zich veiliger te voelen, namelijk 12,8% van de inwoners, 10,5% van de pendelaars en 28,6% van de toeristen. Deze percentages komen sterk overeen met de percentages van de verschillende groepen die zeiden geen bijzondere veiligheidsbehoeften te hebben (zie hierboven).

De belangrijkste behoefte aangehaald om zich veilig te voelen in het BHG is de aanwezigheid van de ordediensten. Dat geldt voor ongeveer 1 op de 3 bevraagde personen

De op een na belangrijkste behoefte die door inwoners en toeristen werd geuit, is de 'de samenleving zo organiseren dat ze veilig is'¹²⁸, met 17% van de inwoners en 15,2% van de pendelaars die deze behoefte voor het BHG kenbaar maakten. Deze behoefte wordt logischerwijze minder door toeristen geuit, gezien de beperkte duur van hun verblijf in het BHG.

Sociale cohesie¹²⁹ is de derde meest geuite behoefte van de inwoners van het Gewest (8,9%). De pendelaars noemen de strengheid van de straffen als hun derde belangrijkste behoefte (12%), terwijl dit minder vaak wordt aangehaald door de inwoners (6,2%).

De volgende behoeften voor de verschillende doelgroepen werden minder vaak genoemd, namelijk veiligheidsvoorzieningen¹³⁰ en de inrichting van de openbare ruimte of de infrastructuur van het openbaar vervoer. Er werden ook enkele verwijzingen genoteerd naar specifieke behoeften tijdens de nacht, of behoeften (soms discriminerend of beledigend) die rechtstreeks gericht waren tegen bepaalde bevolkingsgroepen.

Aan de inwoners werd ook gevraagd om de behoeften aan te geven die zij zouden kunnen hebben om zich veiliger te voelen op wijkniveau. De meerderheid van hen gaf aan zich veilig te voelen of geen specifieke behoeften te hebben (24,1% tegenover 12,8% op het niveau van het Gewest), wat overeenkomt met het grotere gevoel van veiligheid dat door de inwoners op wijkniveau wordt vermeld (zie hierboven). Voor het overige zijn de behoeften die hoofdzakelijk voor de wijk worden vermeld, dezelfde als degenen die op het niveau van het Gewest worden aangegeven (aanwezigheid van de ordediensten, de samenleving zo organiseren dat ze veilig is, enz.), zij het dan wel in mindere mate.

Op het niveau van hun wijk verklaart 1 inwoner op 4 zich veilig te voelen en geen specifieke veiligheidsbehoeften te hebben op het vlak van veiligheid. Dat is twee keer meer dan op niveau van het Gewest

Hierbij dient opgemerkt dat een op de vijf respondenten deze vraag niet kon of wenste te beantwoorden.

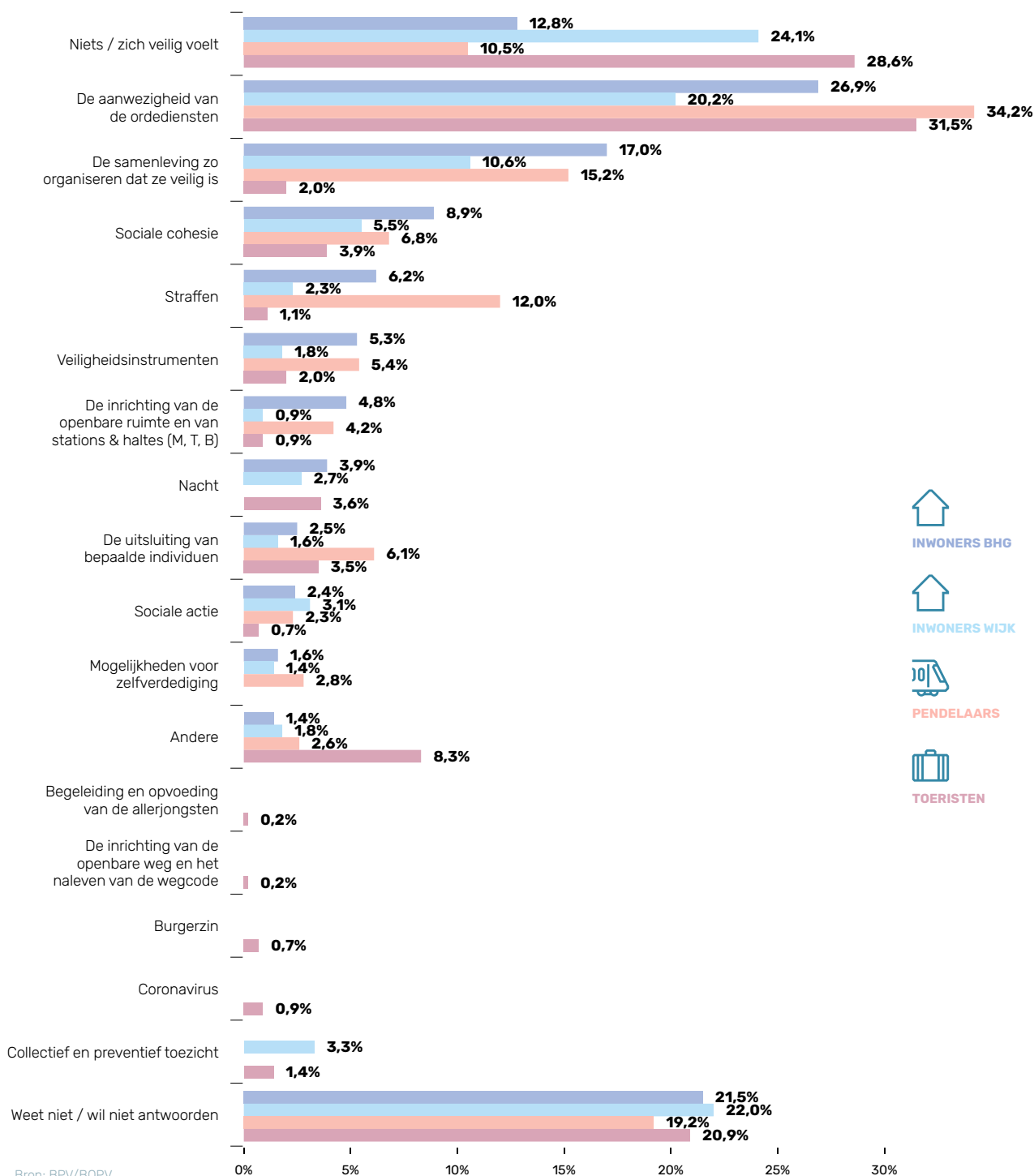
127 In de uitgevoerde categorisering werd de aanwezigheid van de ordediensten geselecteerd wanneer het antwoord betrekking had op de aanwezigheid en de acties van de ordediensten.

128 Deze modaliteit groepeerde de antwoorden met betrekking tot de instellingen, hun organisaties, hun acties, hun leidinggevenden alsook op de politieke macht. Dit omvat alle antwoorden met betrekking tot de verbetering of ontwikkeling van een doeltreffend veiligheidsbeleid of met betrekking tot de verhoging van de middelen van politie en justitie.

129 Groepeerde de antwoorden die verwezen naar 'samenleven' of de sociale mix.

130 Deze categorie omvat antwoorden waarin een voorwerp of actie wordt genoemd die de bewaking of de veiligheidscontrole ondersteunt (bv. bewakingscamera's).

FIGUUR 42 "Wat is er nodig of wat heeft u nodig opdat u zich veiliger zou voelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest^(a)/in uw wijk^(b)?"; Totale steekproef Inwoners^(ab), Pendelaars^(a), Toeristen^(a).

Wat het slachtofferschap betreft, heeft een groter aandeel van de inwoners die het slachtoffer waren van één enkel feit, en meer bepaald van intimidatie in de openbare ruimte, te kennen gegeven behoefte te hebben aan een aanwezigheid van de ordediensten (30% tegenover 23% voor niet-slachtoffers van intimidatie in de openbare ruimte). Evenzo

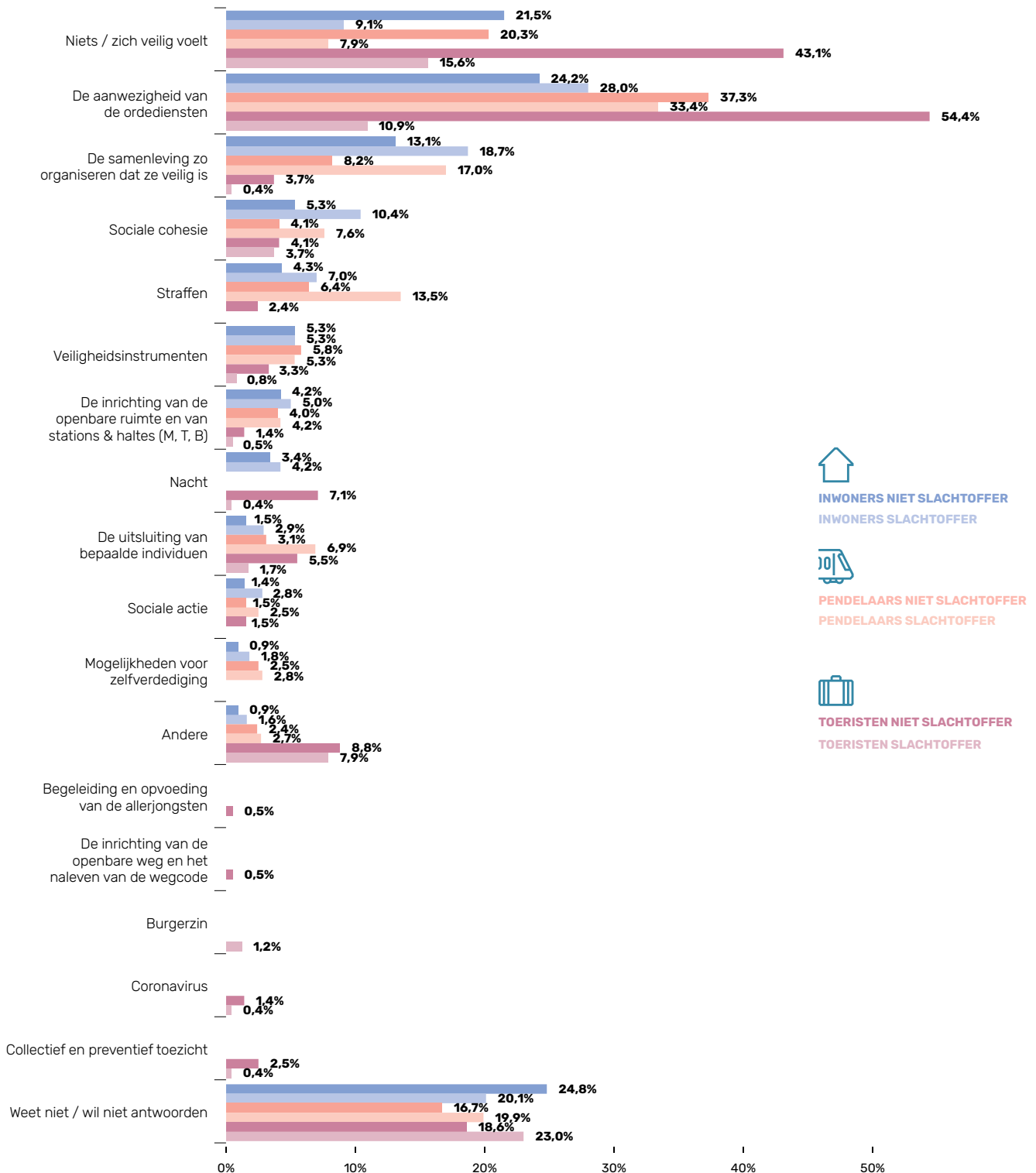
noemden meer inwoners en pendelaars die het slachtoffer waren van een of meer feiten (ongeacht de aard van het (de) slachtofferschaapsfeit(en), zie onderstaande grafiek) de samenleving zo organiseren dat ze veilig is (18,7% voor slachtoffers onder de inwoners tegenover 13,1% voor niet-slachtoffers onder de inwoners).

BESCHERMINGSMATREGELEN EN BEHOEFTE INZAKE VEILIGHEID

Logischerwijs gaven meer inwoners die geen slachtoffer waren van enig feit aan zich veilig te voelen in het BHG (of 'niets' nodig te hebben) (21,5%) dan inwoners die wel het slachtoffer waren van één of meer feiten (9,1%). Dit geldt ook voor pendelaars en toeristen.

Er is ook een groter aandeel van slachtoffers onder de inwoners en pendelaars dat de strengheid van de straffen en de sociale cohesie vermeldt dan niet-slachtoffers (ongeacht de aard van het(de) ervaren slachtofferschap(en)). Veiligheidsvoorzieningen¹³¹ worden genoemd door inwoners en pendelaars ongeacht of ze nu slachtoffer zijn geweest of niet.

FIGUUR 43 "Wat is er nodig of wat heeft u nodig opdat u zich veiliger zou voelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners, Pendelaars, Toeristen tgv. slachtofferschap.

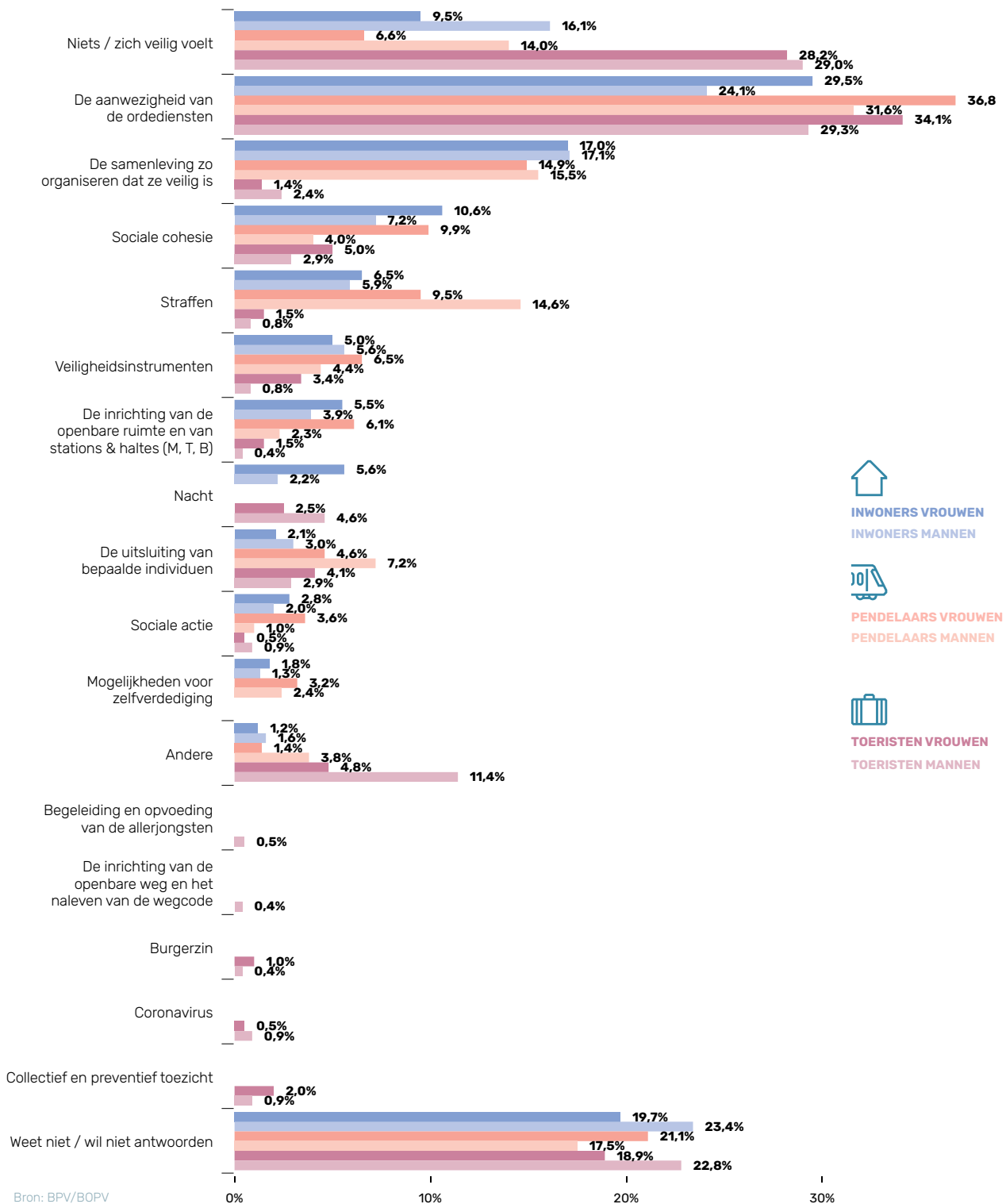
Bron: BPV/BOPV

131 Modaliteit die de antwoorden groepeerd waarin een voorwerp of actie wordt genoemd die de bewaking of de veiligheidscontrole ondersteunt (bv. bewakingscamera's).

Wat het geslacht betreft, kan worden opgemerkt dat een groter percentage mannen dan vrouwen verklaarde geen specifieke veiligheidsbehoeften te hebben. De aanwezigheid van de ordediensten wordt verhoudingsgewijs meer door vrouwen

dan door mannen vermeld, en dit voor alle doelgroepen, wat de slachtofferschapfeiten in de openbare ruimte weerspiegelt die vrouwen vaker ondervinden (zie hierboven).

FIGUUR 44 "Wat is er nodig of wat heeft u nodig opdat u zich veiliger zou voelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners, Pendelaars, Toeristen tgv. geslacht.

Bron: BPV/BOPV

4 Hulp en advies in geval van slachtofferschap

De gesloten vraag "Indien u slachtoffer bent geweest van één of meer van de in deze vragenlijst beschreven feiten, heeft u dan externe hulp gezocht? Externe hulp = andere dan de politie." was gericht tot de verschillende doelgroepen die meldden in de afgelopen 12 maanden slachtoffer te zijn geweest van ten minste één soort misdrijf in het BHG. 22% van de inwoners verklaarde gebruik te hebben gemaakt van een externe dienst¹³² (14% onder pendelaars en 22% onder toeristen).

Voor slachtoffers die geen gebruik hebben gemaakt van externe hulp, werd de gesloten vraag "Indien u het slachtoffer was van een feit en geen beroep hebt gedaan op externe hulp; om welke reden(en) hebt u geen beroep gedaan op externe hulp? Meerdere antwoorden mogelijk" gesteld. De belangrijkste reden die de inwoners opgaven was dat zij 'geen hulp wilden of nodig hadden' (47,8%), gevolgd door het

feit dat zij 'het bestaan van een dienst niet kenden' (28,7%), vanwege 'schaamte/gêne' (12,6%) of omdat zij 'bang waren niet te worden geloofd' (11,1%), en tot slot omdat zij de 'dienstverlening ontoereikend' vonden (10,3%) of vanwege 'druk van familie of omgeving' (4,8%).

De gesloten vraag "Welke soort informatie, adviezen of ondersteuning had u willen ontvangen na het feit of de feiten waarvan u het slachtoffer was? Meerdere antwoorden mogelijk" werd aan de verschillende doelgroepen gesteld. Inwoners, pendelaars en toeristen maakten bijna even vaak melding van de behoefte aan administratieve hulp¹³³ (27% van de inwoners, 23% van de pendelaars en 32% van de toeristen), juridische hulp¹³⁴ (27% van de inwoners, 25% van de pendelaars en 33% van de toeristen) of psychologische hulp (25% van de inwoners, 21% van de pendelaars en 30% van de toeristen)^{135, 136}.

132 Voor elk type slachtofferschap werden de respondenten gevraagd aan te geven met welke dienst zij contact hadden opgenomen, maar de details zijn niet in deze publicatie opgenomen.

133 Antwoordmodaliteiten: 'Administratieve bijstand Hulp bij het melden van het incident/bij de politie, Hulp bij verzekering of schadevergoeding, Hulp bij het verkrijgen van toegang tot andere diensten, Informatie over preventie'

134 Antwoordmodaliteiten: 'Rechtsbijstand (hulp bij de behandeling van de zaak in het kader van het strafrechtstelsel (bv. verschijnen voor de rechter, getuigenis afleggen, enz., informatie over de stand van de zaak of over hoe het strafrechtstelsel werkt)'

135 Antwoordmodaliteiten: 'Psychologische hulp (Mogelijkheid om formeel of informeel met iemand te praten)'

136 Hierbij moet worden vermeld dat een groot deel van de respondenten deze vraag niet kon of niet wenste te beantwoorden (ongeveer 35% van de inwoners en pendelaars en 25% van de toeristen).

Conclusies en aanbevelingen

Om voor de hand liggende redenen vormde het jaar 2020 een bijzonder keerpunt. Het uitbreken van een wereldwijde pandemie aan het begin van het jaar had snel vele gevolgen voor ieders leven. Deze gevolgen kwamen tot uiting in de dagelijkse interacties. De noodzakelijke beheersing van een crisissituatie op het gebied van de volksgezondheid heeft ertoe geleid dat de autoriteiten beslissingen hebben genomen die vele aspecten van de samenleving hebben ontwricht en die bovendien een grote mediaruimte in beslag hebben genomen. Het is in deze bijzondere context dat de mening van inwoners, pendelaars en toeristen die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben bezocht, werd gevraagd voor deze gewestelijke veiligheidsenquête, twee jaar na de eerste enquête die zich tot dezelfde doelgroepen richtte.

De resultaten van de GVE 2020 laten een sterker onveiligheidsgevoel zien dan in de enquête van 2018, met 22% van de inwoners, 28% van de pendelaars en 18% van de toeristen die zich vaak of altijd onveilig blijken te voelen binnen het Gewest (vergeleken met 12% van de inwoners, 10% van de pendelaars en 3% van de toeristen in 2018). Het onveiligheidsgevoel van de inwoners hangt ook af van de eigenschappen van de respondenten, die worden gekenmerkt door verschillen wat betreft bijvoorbeeld geslacht, leeftijd of clusters van gemeenten. In 2020 houden de kwesties die als belangrijke problemen worden beschouwd, voornamelijk verband met overlast, het milieu en de openbare ruimte, op een manier die vrij vergelijkbaar is met wat in 2018 werd waargenomen. Op wijkniveau achten de inwoners dezelfde kwesties echter minder problematisch dan op gewestelijk niveau. De bezorgdheid van de inwoners is ook het grootst over de thema's gezondheid, werkgelegenheid en criminaliteit (hoewel geen van deze thema's er afzonderlijk uitspringt, aangezien de bezorgdheid over het algemeen groot is).

Gevraagd naar de angsten inzake veiligheid werden, net als in 2018, diefstal en agressie het vaakst genoemd. Agressie werd zeer vaak aangehaald door pendelaars (meer dan 1 op 4) en inwoners (15%); terwijl diefstal door alle doelgroepen werd vermeld, met een hoger percentage bij toeristen (18% tegenover 14% voor de anderen). Logischerwijs zien we de angst voor de gezondheidscrisis in 2020 verschijnen die in 2018 nog niet bestond, vooral onder pendelaars. Terroristische aanslagen zijn zo goed als verdwenen uit de vrees van inwoners en pendelaars, terwijl deze vrees nog steeds leeft bij een niet te verwaarlozen deel van de toeristen (12%). Een aanzienlijk deel van de drie doelgroepen meldde een algemeen gevoel van onveiligheid, terwijl een bijna even groot deel verklaarde zich veilig te voelen of geen bijzondere angst te hebben voor de veiligheid in het BHG. Dit laatste is vooral van toepassing op toeristen: 1 op de 5 toeristen verklaarde geen vrees te hebben voor de veiligheid in het BHG.

Net als in 2018 staan de geuite angsten in contrast met de door de respondenten gemelde slachtofferschappen. In 2018 hadden discriminatie enerzijds en opmerkingen en beledigingen in de openbare ruimte anderzijds het grootste aandeel slachtoffers gegenereerd. In 2020 is het beeld vergelijkbaar, met een hoog percentage slachtoffers in verband met 'intimidatie in de openbare ruimte' (55% van de inwoners, 68% van de pendelaars en 43% van de toeristen) en discriminatie (35% van de inwoners, 32% van de pendelaars en

26% van de toeristen). Diefstal maakt eveneens een aanzienlijk deel uit van het ervaren slachtofferschap van de respondenten in 2020 (13% van de inwoners, 16% van de pendelaars en 15% van de toeristen).

De mate van slachtofferschap van de bevolking werd eveneens beoordeeld op basis van de slachtofferschapsfeiten waarover zij werden bevroegd. Zo werden 3 op 10 inwoners de afgelopen twaalf maanden geen slachtoffer van een van de feiten waarover zij werden bevroegd, terwijl 3 op 10 slechts van één feit het slachtoffer werd (voor de meesten van hen gaat het om intimidatie in de openbare ruimte, en dit het vaakst bij vrouwen), terwijl de overige 4 slachtoffer werden van meerdere soorten feiten.

Ondanks de inspanningen van de verschillende actoren om het belang van het indienen van een klacht te onderstrepen, dient een aanzienlijk deel van de slachtoffers geen klacht in, vooral wanneer het gaat om discriminatie, seksuele intimidatie en psychologisch geweld. Voor de feiten van diefstal en agressie (de twee feiten waarvoor het meeste angst leeft in het BHG) zijn de klachtenpercentages hoger, zoals reeds werd opgemerkt in de enquête van 2018. De respondenten gaven de redenen op die hen ertoe aanzetten om geen klacht in te dienen. Het gevoel dat dit nutteloos zou zijn is de reden die het vaakst werd aangehaald (door 51% van de inwoners, 48% van de pendelaars, 40% van de toeristen), samen met de indruk dat er geen gevolg zal worden gegeven aan de klacht (door 33% van de inwoners, 39% van de pendelaars, en 21% van de toeristen). Omgekeerd werden ook de redenen genoemd waarom zij wel een klacht hadden ingediend wanneer zij het slachtoffer zijn geworden. De meest genoemde reden hier was dat de dader(s) moest(en) worden opgespoord en gestraft (door 41% van de inwoners, 37% van de pendelaars en 24% van de toeristen); en vervolgens ter bescherming of om ervoor te zorgen dat een dergelijke gebeurtenis zich niet meer zou voordoen; of omdat het hen belangrijk leek om dit te doen. Bovendien vermeldde 1 op de 4 toeristen ook administratieve redenen.

Wat betreft de beschermingsmaatregelen die de respondenten namen op het gebied van veiligheid, verklaarde een op de drie inwoners dat zij maatregelen hadden genomen om hun woning te beschermen, net als in 2018 het geval was. Een kleiner deel van de respondenten (slechts 15% van de inwoners en 27% van de pendelaars) zei maatregelen te nemen om zich persoonlijk te beschermen, die er vooral in bestonden bepaalde zones of wijken te mijden die als gevaarlijk werden beschouwd (of zelfs

bepaalde patronen aan te nemen om plaatsen of soorten vervoer te mijden), niet alleen buiten te komen, of een voorwerp mee te nemen om de eigen veiligheid te waarborgen. Net als bij de vorige enquête bleek ook hier dat de respondenten bepaalde locaties regelmatig vermeden om veiligheidsredenen, of zelfs de gebruikte vervoermiddelen aanpasten om zich in het gewest te verplaatsen.

Net als in 2018 konden de respondenten hun behoeften op het gebied van veiligheid kenbaar maken, en net als toen werden dan voornamelijk een grotere aanwezigheid van de veiligheidsactoren in de openbare ruimte en een verbetering van de werking en organisatie van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangehaald. De inwoners deelden mee dat ze behoefte hebben aan een betere sociale cohesie, en pendelaars deelden mee dat ze behoefte hebben aan strengere straffen.

Een klein deel van de slachtoffers zocht externe hulp (afgezien van een klacht indienen bij de politie), maar een groot aantal slachtoffers gaf aan geen externe hulp te zoeken wegens een gebrek aan behoefte eraan of wegens niet op de hoogte te zijn van het bestaan van dergelijke diensten.

Op basis van de bevindingen van deze enquête, en in het kader van het strategisch en operationeel beleid inzake preventie en veiligheid uitgevoerd door BPV, kunnen wij de volgende aanbevelingen doen:

Communicatie

Om het onveiligheidsgevoel te verminderen, is communicatie over het optreden van alle actoren in de preventie- en veiligheidsketen van essentieel belang, met name in tijden van crisis. Het doel van deze communicatie is het vertrouwen te versterken van de personen die aanwezig zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, door hun kennis van het grondgebied en zijn realiteit ervan te vergroten, alsook van de opdrachten en bevoegdheden van elke actor en de uitgevoerde acties en gebruikte middelen om ze te verwezenlijken.

Sensibilisering

De verschillende autoriteiten op het gewestelijke grondgebied investeren reeds in sensibilisering rond de verschillende fenomenen, maar het is duidelijk dat dit werk nog steeds nodig is. Het lijkt dan ook noodzakelijk de bewustmakingscampagnes over bepaalde verschijnselen te blijven steunen. Naar aanleiding van de conclusies van deze enquête kunnen alvast meerdere fenomenen worden genoemd: intimidatie in de openbare ruimte, discriminatie, diefstal, cybercriminaliteit, enz.

In het algemeen moet het grote publiek bewuster worden gemaakt van het nut van het indienen van een klacht en het zoeken van hulp, alsook van de kanalen en diensten die daarvoor beschikbaar zijn. Dit was wellicht des te belangrijker tijdens deze gezondheids crisis, en meer bepaald tijdens de lockdownperiodes. Het is eveneens belangrijk de inspanningen voort te zetten om de sensibilisering en de opleiding (basisopleiding en bijscholing) van politieambtenaren en, in ruimere zin, van alle actoren in de preventie-, veiligheids- en hulpverleningsketen, aan te passen aan de realiteit van het veld. Naast de hierboven beschreven verschijnselen moet bijzondere aandacht worden besteed aan de zorg voor en de ondersteuning van slachtoffers of aan de inachtneming van genderaspecten, bijvoorbeeld.

Opsporing en opvang van slachtoffers

Een aanzienlijk deel van de slachtoffers gaat niet naar het politiebureau om een klacht in te dienen, niet alleen omdat zij het gevoel hebben dat de klacht nutteloos is of geen gevolg zal krijgen, maar ook omdat zij het gevoel hebben dat zij niet worden geloofd of vanwege schaamte of gêne. Bij zedenfeiten of huiselijk geweld, bijvoorbeeld, is de zorg voor en de opvolging van slachtoffers van cruciaal belang. Zoals hierboven vermeld, is het van essentieel belang dat de burgers over de bestaande diensten worden geïnformeerd. Bovendien moet bij de toegankelijkheid van de diensten rekening worden gehouden met het publiek en zijn eventuele kwetsbaarheid of terughoudendheid bij het nemen van maatregelen. Zo is het voor slachtoffers van bepaalde feiten zeer moeilijk om de reden van de eigen aanwezigheid aan een onthaal bekend te maken en in een wachtkamer te wachten. Er werden al verschillende stappen ondernomen om de procedure voor de melding van bepaalde incidenten aan te passen (invoering van een contactknop op de website, contactpunt voor specifieke incidenten, enz.) of om (multidisciplinaire) opvangfaciliteiten op te zetten (bv. ZSG). Deze initiatieven die positief zijn voor de opsporing, opvang en opvolging van slachtoffers moeten dan ook worden aangemoedigd.

Versterking van de samenwerking tussen de verschillende diensten

Samenwerking tussen de verschillende actoren in de veiligheidsketen is van essentieel belang voor het werk dat door elk van hen wordt verricht, of het nu gaat om preventie, detectie, controle of reactie. Het is bijgevolg van essentieel belang dat elk van de preventie en veiligheidsactoren wordt ondersteund in het kader van de instrumenten die zij op hun respectievelijke

bevoegdheidsgebieden hebben opgezet en volgens de prioriteiten en actiemiddelen die zij hebben vastgesteld¹³⁷; maar ook dat wordt gezorgd voor een optimale samenwerking en medewerking tussen deze diensten. Bovendien worden, zoals reeds aangehaald bij de vorige enquête, verschillende benaderingen gevolgd voor de preventie van en de reactie op overlast en criminaliteit (administratief, gerechtelijk, enz.) of een combinatie daarvan, zodat naargelang het soort fenomeen de passende maatregelen kunnen worden genomen¹³⁸. Een belangrijk punt in dit verband was de noodzaak van een snelle aanpassing van de diensten als gevolg van de Covid-19-beperkingen, waardoor een ingrijpende wijziging van de organisatie van het werk onontbeerlijk werd om de continuïteit van de verleende dienst te waarborgen.

Tegelijkertijd heeft de gezondheidscrisis het belang van het gebruik van nieuwe technologieën in verschillende aspecten van ons dagelijks leven versterkt, hetgeen gepaard is gegaan met een evolutie van verschillende cybercriminaliteitsfenomenen. Het lijkt dus (steeds) belangrijker dat burgers, particuliere ondernemingen of zelfs overheidsdiensten kunnen rekenen op de steun en ondersteuning van preventie- en veiligheidsdiensten die hun bescherming kunnen garanderen en deze nieuwe vormen van criminaliteit kunnen aanpakken.

Inrichting van de openbare ruimte

Het onveiligheidsgevoel dat mensen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ervaren, is groter op bepaalde plaatsen en op bepaalde uren van de dag, en heeft meerdere objectieve of subjectieve oorzaken die in sommige gevallen verband kunnen houden met de inrichting en de bezetting van de openbare ruimte. De toe-eigening van de openbare ruimte door alle gebruikers (rekening houdend met de specifieke kenmerken en behoeften van de meest precaire of kwetsbare groepen) is dus een belangrijke doelstelling om het veiligheidsimago van het Gewest te verbeteren. Rekening houdend met preventie- en veiligheidsaspecten bij het ontwerp van de openbare ruimte, op basis van een multidisciplinaire aanpak van 'Security by Design', gaat in die richting en heeft tot doel de openbare ruimten op te waarderen en ze vanaf het ontwerp stadium veiliger, veerkrachtiger, inclusiever en gastvrijer te maken¹³⁹. Oplossingen ter verbetering van de leefomgeving en de gezelligheid van ruimten, het samenleven van verschillende gebruikers en vervoermiddelen of zelfs het ontmoedigen van bepaalde criminaliteitsvormen (bv. door de integratie van veiligheidsvoorzieningen in het stadsmeubilair) moeten dan ook worden aangemoedigd.

Daarbovenop komt dat de burgers zich zorgen maken over de netheid van de openbare ruimten en het onderhoud van de bestaande infrastructuur. Dit kan van invloed zijn op het onveiligheidsgevoel bij de personen aanwezig in het grondgebied en kan mogelijk gevolgen hebben voor de toe-eigening of het gebruik van deze ruimten. Dit omvat ook de mobiliteitsinfrastructuur die van essentieel belang is voor een toenemend aantal mensen dat het Gewest bezoekt, ongeacht de wijze waarop zij zich verplaatsen. De problemen in verband met deze infrastructuresitueringen situeren zich op verschillende niveaus, namelijk enerzijds de verkeersveiligheid en anderzijds de veiligheid en het veiligheidsgevoel in verband met criminele handelingen (diefstal, agressie, enz.) tijdens deze verplaatsingen. Tot slot zijn er belangrijke bezorgdheden met betrekking tot het milieu in ruimere zin, zoals de toegang tot of het gebruik van groene ruimten, en ook aspecten in verband met vervuiling en overlast.

Zichtbare aanwezigheid in de openbare ruimte

Net als bij de vorige enquête is de aanwezigheid van de ordehandhavers in de openbare ruimte de behoefte die het meest door de bevolking wordt genoemd. Dit was des te belangrijker in de periode van de gezondheidscrisis, waarin extra handhavingstaken van de preventie- en veiligheidsactoren werden verlangd. Meer dan ooit gold, zoals ook in 2018 al werd gezegd, dat je "niet overal tegelijk kan zijn". De zichtbare aanwezigheid en bezetting van de ruimte moet dus een doelstelling blijven en vergt bijgevolg een multidisciplinaire planning (zowel preventief als repressief), zowel van de kant van de politie, als van de gemeentelijke diensten (gemeenschapswachten, straathoekwerkers, enz.), de agenten van het openbaar vervoer, enz.

De continue verbetering van de veiligheid en het veiligheidsgevoel is de uitdaging van het Globaal Veiligheids- en Preventieplan, dat tot doel heeft een integrale en geïntegreerde visie op veiligheid te ontwikkelen. De maatregelen in dit gewestelijk strategisch plan, opgesteld door Brussel Preventie & Veiligheid, en de acties van onze partners voor de uitvoering ervan, dragen bij tot een gecentraliseerde en transversale organisatie van preventie en veiligheid. De hier ontwikkelde aanbevelingen zullen hun plaats en weerklank vinden in dit meerjarenkader en zijn bedoeld om te worden gedeeld en doorgegeven aan alle actoren in de sector, die de gemeenschappelijke doelstelling "Veilig leven in Brussel" nastreven.

137 Bijvoorbeeld in het kader van de strijd tegen discriminatie op het gebied van werkgelegenheid en huisvesting, door de Gewestelijke Werkgelegenheidsinspectie en Brussel Huisvesting.

138 Met name: Globaal Veiligheids- en Preventieplan (GVPP) 2021-2024: transversale maatregel om te zorgen voor de coördinatie van de actoren op het gebied van preventie, veiligheid en hulpverlening (preventie, crisisbeheer en handhaving van de openbare orde) en om de bestuurlijke aanpak van de georganiseerde criminaliteit te ontwikkelen, p. 35.

139 Globaal Veiligheids- en Preventieplan (GVPP) 2021-2024: transversale maatregel om veiligheidsaspecten te integreren in de ruimtelijke ontwikkeling en de planning van de openbare ruimte, p. 34.

Lijst van figuren

› Figuur 1 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners.	20
› Figuur 2 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Pendelaars.	20
› Figuur 3 "Wat vond u globaal gezien de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorafgaand aan uw laatste verblijf?"; Totale steekproef Toeristen.	20
› Figuur 4 "Wat vond u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest na uw verblijf/verblijven?"; Totale steekproef Toeristen.	20
› Figuur 5 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners tgv. geslacht.	21
› Figuur 6 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners tgv. leeftijd.	21
› Figuur 7 Clusters van Brusselse gemeenten.	22
› Figuur 8 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners. Verdeling in Belfius-clusters.	22
› Figuur 9 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners tgv. duur van hun verblijf in het BHG.	23
› Figuur 10 "Wat vindt u globaal gezien van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners tgv. duur van hun verblijf in de wijk.	23
› Figuur 11 (boven & midden) "Gebeurt het dat u zich algemeen genomen, dus buiten de gezondheids crisis (boven), onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? (midden) specifiek tijdens de gezondheids crisis?" (onder) "Gebeurt het dat u zich onveilig voelt in uw wijk/in uw buurt?"; Totale steekproef Inwoners.	25
› Figuur 12 "Gebeurt het dat u zich algemeen genomen, (boven) dus buiten de gezondheids crisis, onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? (onder) specifiek tijdens de gezondheids crisis"; Totale steekproef Pendelaars.	25
› Figuur 13 "Is het tijdens uw verblijf gebeurd dat u zich onveilig voelde in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Toeristen.	26
› Figuur 14 "Gebeurt het dat u zich algemeen genomen, dus buiten de gezondheids crisis, onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners Verdeling in Belfius-clusters.	27
› Figuur 15 "Gebeurt het dat u zich onveilig voelt in uw wijk/in uw buurt?"; Totale steekproef Inwoners Verdeling in Belfius-clusters.	27
› Figuur 16 "Gebeurt het dat u zich algemeen genomen, dus buiten de gezondheids crisis, onveilig voelt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners tgv. niveau van slachtofferschap.	28
› Figuur 17 "Vormen volgende kwesties volgens u een probleem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Dat is volgens u: [...]"; Totale steekproef Inwoners.	30
› Figuur 18 "Vormen volgende kwesties volgens u een probleem in uw wijk, in uw buurt? Dat is volgens u: [...]"; Totale steekproef Inwoners.	31
› Figuur 19 "In hoeverre verontrusten volgende thema's u persoonlijk voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Duid dit aan op een schaal van 1 tot 5"; Totale steekproef Inwoners	32
› Figuur 20 "Vormen volgende kwesties volgens u een probleem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Dat is volgens u [...]"; Totale steekproef Pendelaars.	33
› Figuur 21 "Vormen volgende kwesties volgens u een probleem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Dat is volgens u [...]"; Totale steekproef Toeristen.	34
› Figuur 22 "Welk(e) feit(en) vreest u persoonlijk het meest op het vlak van de veiligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners, Pendelaars, Toeristen.	36
› Figuur 23 "Gebeurt het dat u zich in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onveilig voelt in volgende situaties: [...]"; Totale steekproef Inwoners.	38
› Figuur 24 "Gebeurt het dat u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om veiligheidsredenen: Volgende plekken vermijdt uit schrik voor respectloos gedrag, overlast, diefstal of geweldplegingen?" Totale steekproef Inwoners.	38
› Figuur 25 "Gebeurt het dat u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om veiligheidsredenen: Volgende plekken vermijdt uit schrik voor respectloos gedrag, overlast, diefstal of geweldplegingen?" Totale steekproef Pendelaars.	39
› Figuur 26 "Gebeurt het dat u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om veiligheidsredenen: Volgende plekken vermijdt uit schrik voor respectloos gedrag, overlast, diefstal of geweldplegingen?" Totale steekproef Toeristen.	39
› Figuur 27 "Gebeurt het dat u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om veiligheidsredenen: bepaalde vervoerswijzen vermijdt uit schrik voor (1) geweldplegingen, diefstal of overlast (2) ongevallen?"; Totale steekproef Inwoners.	40
› Figuur 28 Prevalentie van slachtoffers (%) van feiten in het BHG in de totale steekproef Inwoners in de laatste 12 maanden.	44

› Figuur 29 Prevalentie van slachtoffers (%) van feiten in het BHG in de totale steekproef Pendelaars in de laatste 12 maanden.	44
› Figuur 30 Prevalentie van slachtoffers (%) van feiten in het BHG in de totale steekproef Toeristen in de laatste 12 maanden.	45
› Figuur 31 Poly-slachtofferschap van inwoners in de afgelopen twaalf maanden (percentage respondenten naar aantal feiten).	47
› Figuur 32 Poly-slachtofferschap van inwoners in de afgelopen twaalf maanden (percentage respondenten naar aantal feiten en het geslacht van de respondenten).	47
› Figuur 33 Intimidatie in de openbare ruimte - "Werd u in de afgelopen 12 maanden binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]"; Totale steekproef Inwoners.	49
› Figuur 34 Intimidatie in de openbare ruimte - "Werd u in de afgelopen 12 maanden binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]"; Totale steekproef Pendelaars.	50
› Figuur 35 Intimidatie in de openbare ruimte - "Werd u tijdens de laatste 12 maanden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]"; Totale steekproef Toeristen.	50
› Figuur 36 Intimidatie in de openbare ruimte - "Werd u in de afgelopen 12 maanden binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]"; Totale steekproef Inwoners tgv. geslacht.	51
› Figuur 37 Intimidatie in de openbare ruimte - "Werd u in de afgelopen 12 maanden binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geconfronteerd (als slachtoffer) met de volgende situatie [...]"; Steekproef Inwoners slachtoffer tgv. geslacht.	51
› Figuur 38 Discriminatie - "Bent u in de afgelopen 12 maanden het slachtoffer van om het even welke vorm van discriminatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? En zo ja, van welke vorm(en) van discriminatie? Meerdere antwoorden mogelijk"; Totale steekproef Inwoners.	52
› Figuur 39 Discriminatie - "Zo ja, op basis waarvan? Meerdere antwoorden mogelijk"; Totale steekproef Inwoners.	54
› Figuur 40 "Heeft u globaal gezien maatregelen genomen voor het beschermen van uw woning (alarm, deurbeveiliging, bewakingscamera, aanwezigheid van een hond, het licht aan laten, andere)?" = Ja ; "Welke? [Meerdere antwoorden mogelijk]"; Totale steekproef Inwoners.	64
› Figuur 41 "Heeft u in het algemeen maatregelen genomen om uzelf te beschermen (een object bij u hebben (een dagelijks voorwerp dat u kan gebruiken om u te verdedigen) of pepperspray, een alarmtoestel, een wapen, een hond, andere)?" = Ja; "Welke? [Meerdere antwoorden mogelijk]"; Totale steekproef Inwoners, Pendelaars.	65
› Figuur 42 "Wat is er nodig of wat heeft u nodig opdat u zich veiliger zou voelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ^(a) /in uw wijk ^(b) "; Totale steekproef Inwoners ^(ab) , Pendelaars ^(a) , Toeristen ^(a) .	67
› Figuur 43 "Wat is er nodig of wat heeft u nodig opdat u zich veiliger zou voelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners, Pendelaars, Toeristen tgv. slachtofferschap.	68
› Figuur 44 "Wat is er nodig of wat heeft u nodig opdat u zich veiliger zou voelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?"; Totale steekproef Inwoners, Pendelaars, Toeristen tgv. geslacht.	69

bps-bpv
.brussels
Bruxelles Prévention & Sécurité
Brussel Preventie & Veiligheid

Contact:

BPV - Tel: +32 (0) 507 99 11 - info@bpv.brussels - de Lignestraat 40 - 1000 Brussel

Meer informatie over het Cahier nr. 4 van het Observatorium: www.bps-bpv.brussels

© BPV 2022 Alle rechten voorbehouden
D/2022/14.168/4

Verantwoordelijke uitgever:

Sophie LAVAUX, Directrice-generaal - de Lignestraat 40 - B-1000 Brussel

Het geheel of gedeeltelijk kopiëren van deze publicatie is enkel toegestaan onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de bron duidelijk wordt vermeld als volgt: "Resultaten van de Gewestelijke Veiligheidsenquête 2020. Veiligheidsgevoel en slachtofferschap ervaren door inwoners, pendelaars en toeristen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Cahier nr. 4 van het Observatorium)"

